

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:

MARKÓ BÉLA

(1989. december – 2005.)

GÁLFALVI GYÖRGY

(2005. december – 2007.)

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

(2008. január – 2019. május)

Főszerkesztő:

Szerkesztők:

VIDA GÁBOR

CODĂU ANNAMÁRIA

DEMÉNY PÉTER

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

LÁNG ZSOLT

SZABÓ RÓBERT CSABA

Tördelőszerkesztő:

MOLNÁR ROZÁLIA

Korrektor:

SZŐCS KATALIN

Tipográfia:

BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT

IRSAI ZSOLT

TARTALOM

MARKÓ BÉLA:

Előjáték; Csak tetők (Versek) ■ 5

ILMA RAKUSA:

Koljansk (Novella; Tatár Sándor fordítása) ■ 8

LACKFI JÁNOS:

Az illő szigorúság zsoltára (Vers) ■ 15

MÁTYUS MELINDA:

Inkább fentről, inkább lent (Novella) ■ 18

KÉZDI IMOLA:

Miniállűrök (Versciklus) ■ 42

TÓFALVI ZSELYKE:

Levélfelhő (Novella) ■ 48

AYHAN GÖKHAN:

Érintések; Földrész-kiállítás (Versek) ■ 53

MÁRTON EVELIN:

Farkashab (Archív napló) ■ 55

BÁNFAI ZSOLT:

Golgota; Távollét; Mementó (Versek) ■ 61

IMRE ESZTER:

Álom-bestiárium (Bestiárium) ■ 63

NAGY ZALÁN:

csillagváros; kánaán; the hub of the universe (Versek) ■ 70

GUETH PÉTER:

A fekete lyukról (Novella) ■ 73

PAPP ATTILA ZSOLT:

Üdvözltekért és kárhozottakért; A világ nélkülünk (Versek) ■ 78

SZABÓ RÓBERT CSABA:

Két, világosan különböző helyre (Regényrészlet) ■ 81

DEMÉNY PÉTER:

Jobbhátvéd; Ibolya; Litánia (Versek) ■ 92

MÚZEUMLÁTÓ

LÁNG ZSOLT:

Az önismeret szintjei (Erotikumúzeum, Párizs) ■ 95

TÉKA

ZSIDÓ FERENC:

Pletyka, irodalom: mentsvár (Borcsa Imola: *Magnebéhat*) ■ 98

BORSODI L. LÁSZLÓ:

Épülhet-e homokóriás, ha az Órás hiányzik?

(Balázs K. Attila: *Homokóriás*) ■ 101

DELEATUR

VIDA GÁBOR:

Levél a határon túlról ■ 106

TALÁLT VERS

Ismeretlen trubadúr álmódala (Rajnavölgyi Géza fordítása) ■ 110

NÉVJEGY

KOVÁCS ANDRÁS FERENC ■ 111

WWW.LATO.RO

archívum / szerzők / hírek / Látó Színpad – képek / linkek /
szemle / Látó-repertórium

ELŐJÁTÉK

Az élet nyilvánvalóan idegenség. Amikor megszülettünk, elveszítettük az egyetlen igazi közösséget, azt a különös nemlétet, ami az élettelen kőre, vízre, homokra, de még a teljesen kiszáradt fára is jellemző valójában. Már abban a pillanatban idegenek leszünk, hogy a frissen hullt hó vagy a zuhogó napfény megégeti a bőrünket, mert egyik sem olyan, mint amilyenek mi vagyunk. Bezártak minket egy személyes névmásba. Igen, el kell telnie valamennyi időnek, hogy rájöjjünk, nem az idegenségünket kell nap mint nap erősíteni, vagyis nem elvegyülnünk kell előbb, majd kiválnunk, ahogy a magányos költő írta egykor, hanem éppen fordítva, ha már kiváltunk az ismeretlen egészéből, ismét el kell vegyülnünk, és ennek legbiztosabb módszere az elmúlás. Drasztikusabban: a halál. Hiszen ily módon visszajutunk az élettelen részecskék tartós demokráciájához. Ahol nincs érteleme az idegenség vagy otthonosság dilemmájának. De mielőtt egy ilyen radikális megoldáson gondolkoznánk, talán segíthet egy másik gyakori közhely is, a szerelem. Nem igazán egyenértékű a kettő, mert nem leszünk még ettől otthonosak a világban természetesen, de az időről időre megismételt ekstázis valamiféle előzetes lehet mégis, más szóval felkészülés arra, hogy egyszer otthonos lesz, ami idegen. Azt hiszem, erre a főpróbára szövetkeztünk mi is. Az otthon csak úgy nyerhetjük meg, ha elveszítjük magunkat.

Gondoljunk arra a magával ragadó érzésre,
amikor a másik kéz, száj, váll, has, ágyék
tulajdonképpen a miénk is. De elegendő lehet
olykor egy közös kávézás a verandán. Lassú
közelítés egymáshoz. Nincs annál felemelőbb
nekrológ, mint amikor azt mondom neked, hogy
szeretlek, és te erre annyit válaszolsz: én is.

CSAK TETŐK

Máshonnan látni jó. Vagy mégsem. De már
lehetetlen ugyanonnan nézni. Építettek nemrég
egy többemeletes szállodát az Állomás utca
elején. Nem tudtam, hogy ott fogunk megszállni.
Ilyen sűrű programmal mások gondja ez. Testőrök,
újságírók, gépkocsivezetők, szervezők. A stáb.
Ez az épület nem emlékezhetett rám, hiszen
akkor még nem volt. Pedig ebben a városban
éltem. Most is elérzékenyülve idézem fel
a körülöttem levőknek vacsoránál, hogy úgy
ismertem gyermekként, mint a tenyeremet.
Hallgatnak nagy tisztelettel. Itt vannak a nálam
jóval fiatalabb helybéliek is. Tisztségük terhétől
roskadoznak máris. Reggel korán kell kelniük,
felmegyek harmadik emeleti szobámba, kinyitom
az ablakot. Kihajolok, innen még nem láttam a
környéket. És akkor pontosan alattam az a ház.
Nem én laktam benne, valaki más, de sokszor
jártam itt. Szégyellem, hogy eddig nem figyeltem,
a holnapi beszédeimen gondolkoztam, mert lesz
több is. Igen, lent a kopott cserepek alatt a bejárat.
Kiszámítom, viszonyítom, elhelyezem az egészet.
De áthatolhatatlan. Ha felmegyünk a mennybe,
ott is ilyen lesz? Nem látom az ajtót, ablakot,
semmit. Hogy van-e ott valaki. Akit ugyanúgy
magam mögött hagytam, mint annyi mindent.

Egy kéz, egy blúz, egy szoknya. Illatok, hangok.
Nem jó itt fent. Szeretnék lent lenni ismét. Ahol
belépés, kívánság, megtorpanás, míg arra vágyunk,
hogy eljutunk. Feljutunk. Odaérünk. A képzelet
segíthetne, de ott emlékezés lesz csupán. Fentről
nincsenek részletek, csak cserepes tetők. Holnap
lemegyek. De hova? Miképpen? Aranyeső-e?
Hattyú-e? Ugyanazt nem láthatom már. Ilyen lesz
az öröklét? Csak tetők mindenütt. És semmi más.

KOLJANSK

Lapos a táj, akár egy tányér, a síkság összeolvad a horizonttal. A felröppenő varjúcsapatok fekete cirádákat rajzolnak a levegőbe. Az ember addig nézi őket, míg az egyre zsugorodó pontok valahol belevesznek az éterbe. Utána az üres égbe bámul.

Évente kilenc hónapig tart ki a hótakaró, egy merő jég a folyó, amíg azután rövid időre föl nem olvad, nekilődul, hogy aztán újra befagyjon. Fehér, szürke, minden fehér és szürke; a szem ezek közötti árnyalatokat tud megkülönböztetni, amíg bele nem vakul.

Az utak be vannak havazva. Hó alatt lapul az aprócska vasútállomás. Síneken, kerítéseken és házakon: hó. Az iskola blokkházán behavazott vörös zászló. A templom kék kupolája matt-halványan dereng.

Ebben a hófészekben van egy felcser, egy vegyesbolt, egy postás, egy tanítónő, tíz örökké részeg paraszt, sok öreg anyóka és egy sereg takonypóc. Darja, a fodrászlány a nap a falu egén: üzletében megszelídíti a vad üstököt. A vizet a kútról hordja.

Lékhorgászok húznak ki halakat a folyóból. Bádogládákon ülnek jól beburkolózva, a lékbe lógatják a horgukat, és várják, hogy ráharapjanak a halacskákat. Az orruk pálinkától vörös, a szemük könnyezik.

Az este takaró módjára ereszkedik le a falura, amely azután sötétben kuporog, csupán néhány fényforrástól megvilágítva. Eltolódnak a távolságok, összezsugorodnak vagy hatalmassá növekednek. És a zajok elsüllyednek az éjszakában. Egy kiáltás, egy akkord, egy rikoltás; ki törődik velük? Csak ha rákezdnek a kutyák, akkor tudja mindenki, hogy farkas ólálkodik a közelben. Olyankor a részeg paraszt puskát ragad, és elintézi a betolakodót. Vagy káromkodva visszabotorkál az ágyba.

Az ember a kemencénél melegszik, amelyet nem hagy kihűlni, a kemencepadkán üldögél, és a tévé kéken villódzó dobozát bámulja. Rossz a vétel, de mégis látja, amint a szűkös szobájába benyomul a nagyvilág. És úrrá lesz rajta az elvágódás. Átkozott kampó, amely fogva tart itt. Átkozott unalom. És amott a temető.

Az idő olyan lassan csordogál, hogy állni látszik. Ma péntek, holnap péntek. Kétnaponta elcsattog erre egy tehervonat, ilyenkor valaki azt mormolja. „Generalovka”. Az állomásfőnök dadog, literszám nyeli a teát, és időnként

teljesen váratlanul felmordul: Szarzsák! Mintha saját magához beszélne. Egypár takonypóc cigarettázva ballag a sínek mellett. Nincs mit csinálniuk, nincsenek még vágyaik se. Csak a testi erejük és ez a szürke élet.

Naplopók!, sóhajtja a tanítónő. A folyton a kötelességei után rohangáló felcser egy szemhunyásnyi alvásra vágyik. Mind panaszkodnak, fájdalmaik vannak, vagy föl vannak fúvódva. És ő siet segíteni, hóban-fagyban, éjjel-nappal. Miközben öt különböző irányból támad a vihar, egy részeg a ház mögött levegőért küzd. Miközben az út beleolvad a földekbe, szegélytelenül és tollpihe-fehéren, egy apróság akar világra jönni. Tágulófájások, hóátfúvások, minden keveredik mindennel ebben a pusztaságban, de ő, a felcser csak a hívást követi: Menj. Kilencsúcsú hópelyheket lát a kimerültségtől, valamiféle hókísérteteket és hóállatokat. És hálósákokról, álmokantátákról, álomzuhatagokról álmodik. Hogy ébren tartsa magát, teleénekli az autót. Kiszállásnál vigyázat, el ne illanjon a dal. Így akarja folytatni, ki tudja, meddig? Nem akarja; kénytelen. Míg azután egy napon ő is összeesik, odakint a földeken.

A pópa, ő sem kíméli magát. Három, egymástól távoli falu tartozik a körzetéhez. Akár egy csöppség jön világra, akár meghal valaki; nélküle nincs se temetés, se keresztelő. És a maradék nyájra is gondot kell viselni. A bányák buta birkák, makacsok és korlátoltak. Az Úr legyen velük. Szerencséjére ott van mellette a pópáné, az ügyes, tűzrólpattant Varja, aki akár ötven embert is vendégül tud látni. Az egész vidéken híres a tésztabatyuja, palacsintája könnyebb a habkönnyűnél. És van egy fiacskájuk, olyan aranyfürtökkel, mint az aranyos tajték. Igen, Isten kegyes.

Csakhogy a jóság nem járja be a falut. Rejtőzködik; ha egyáltalán. A helybeliek többsége gyanakodva sandít egymásra, őrzi saját krumpli- és uborkakészleteit, őrkdik a víz felett. Mélyen a szemükbe húzzák a fejken-dőt vagy a prémsapkát. Furcsa jeleket írnak a levegőbe a sírok fölött, mint-ha szellemeket akarnának elűzni. Az ördöggel állandó kapcsolatban állnak, lévén az átkozódás a legfőbb időtöltésük. A lópatás ismeri a dohos szobáikat és hálókamráikat, a házaikhoz hozzáépített vécéket, ahol az embernek lefagy az ülepe. Ismeri a koromtól megfeketedett konyháikat, ahol esznek, isznak, és ahol a verést kiosztják. Ismeri a bolyongásaikat a földeken, amikor kiordítják magukból a kétségbeesésüket, és nem tudják, hogyan vessenek véget az életüknek; bundapálinkával, kötéllel vagy a síneken. Paktálatok csak, ez a jelszava. Ők pedig éjjel-nappal emlegetik. Teliholdkor az ég felé böknek a húsos orrukkal, és azt mormogják: Az ördögbe, micsoda éjszaka! Amikor egymásba hatolnak, ördögien csókolóznak, hogy rögtön

utána könnyeket ontsanak. Ha átszalad előttük az úton egy fekete macska, sátáni átokkal kergetik el. Ha egy köteléknyi varjút látnak az égen, háromszor kiköpnek: *Csort!* Ha zsírral és mézzel kenik be a mellkasukat, az ördög segítségére apellálnak a gyógyuláshoz.

Eretnekek mind egy szálíg. Vándorló félig-árnyak. Hótól és hidegtől kereszteltek, hogy aztán megdermedjen a szívük.

Söprögetnek az ajtóik előtt. Búzló cigarettákat szívnak. Csak a lakodalmon jókedvűek, fejdísz viselnek, és felszabadultan táncolnak. Olyankor nem világít hó, nem süt fátyolos-fáradtan a nap, olyankor nyár van, zöldellő nyár, és a falu mintha átváltozott volna. Madárrajok, virágok, virágzó bokrok és valahol fenyők sötét foltjai. A kertek versenyt virulnak, kitesznek magukért, életerősen sarjadnak a páfrányok. Kakukkszó a lágy levegőben. Az emberek mohón hunyorognak, hogy minél több fényt szívjanak magukba. Mindenki tetszeni akar, kacérkodik egy kicsit, ágacskákat és levélkéket szagolgatnak, mosolyognak. De a szájuk: mintha elvált volna az arcuktól. Úgy köszöntik a nyarat, mint a bátortalan szeretők. Még elsötétíti a tekintetüket a tél.

Langyos nyári éjszakákon gyerekeket nemzenek, akik a hideg tavaszon jönnek világra, köhögősen, orrfolyással, olykor vízfejűen és furcsán-merev pillantással. Istencsapása!, vádolják a szülők a Teremtőt. Mivel érdemeltük ki ezt a koloncot a nyakunkon. És búskomorságba esnek. Az anya iszik, a kölyök bög. A pópa szenteltvizet hint. De a családi béke csak nem akar beköszönteni. Szomorúan néz a Megváltó az ikonsarokból, akárha ő is feladott volna minden reményt. Ha már a gyerekek is ennyire fásultak és örömtelenek, mit lehet akkor még várni a hit napjától? Kihuny, ahogy a szikra a hóban.

És így civakodnak, nagyok és kicsik, szüntelenül civakodnak, ahogyan mások táncolnak, bumfordian meghágják egymást, és azt kiabálják: Elin-téztem! Befejezetlenül néznek a kitagadott arcok. Ki erőszakolt meg kicsodát a pajtában? Hol az a mocskos disznó? Az erdő sűrűjében a helye. A házipálinkától szétperzselt agyú nagyapák is így beszélnek. Mielőtt hatvan-évesen elnyeli őket a sír. Senki nem él itt meg magas kort, senki. Minél inkább az idegeire mennek egymásnak, annál rövidebb az életidejük. Azt mondják: Mindjárt megtanítalak én kesztyűbe dudálni! Azt mondják: Az ördög bújt ebbe a bestiába! Azt mondják: Ez valami okádnivaló! És miközben ezt mondják, a bűn karjaiba vetik magukat.

A természetet mindez hidegen hagyja.

A természet megingathatatlan a maga kiszámíthatatlanságában.

Ha havazik, naphosszat havazik. Hókrisztályok milliárdjai hullanak a falura, a tetőkre, az istállókra, a nyírfahasábokból föltornyozott farakásra, az utakra, a kerítésekre. Betakarják a szántókat és a réteket, az életet és a halált. Békítőleg elmosják a különbségeket. Némelyek ilyenkor nyugodtan megkapaszkodnak a hagymakoszorújukban, vagy mély álomba zuhannak. Hallják az altatóórák ketyegését, és álomittasságot vedelnek magukba. Odakint egyre csak havazik. Mindnyájan megvannak? A lovak a szénába fúrják az orrukat, egy báránybundás fáradt helybéli a kúthoz trappol. Szinte semmit sem látni a sűrű hófüggönyön át. Az elhomályosult ablakok mögött véltképtelenül-halottan hallgatnak a televíziók.

A könnyeket is megfagyasztó csend.

Valaki félálomban ellapátolja az ajtaja elől a havat.

A lapátolás értelmetlen, minthogy csak esik és esik.

Inkább teázni és valami kéjes szórakozásnak áldozni. Inkább álmodozni, ha sztrájkol a tévékészülék. Vagy verni a blattot a derengő félhomályban, az elúzi a magányt.

Ha egy teljes hétig esik, már csak céltalanul kóvályognak. Alvajárók a saját életükben. Vonatok nem gördülnek már el erre, a falut magára hagyták, az iskola alvóiskola lett. Aki dobbant a lábával, annak begörcsöl a vádlija. Nyugton át kell vészelní a havat, zúgó füllel, szúró fülfájással. El fog állni; a nyolcadik napon elvonul, ha már az összes felhőpárna ki lesz rázva.

És azután? Ott súlyosodik, ami felhalmozódott. Nehéz, fehér teher.

A lapátfejek behatolnak a hőtömegbe, és gombócként innen oda rakodják. Amíg azután hókupacok képződnek, amelyek kisebbfajta hóhegyekké nőnek. A takonypócok belevetik magukat, belefúrják a fejüket a hóba, és a nyelvékkel nyaldossák. Született hófalók.

Lapátolni és ásni, fújtatni és dúdolni, behengeredni és hógolyókat dobálni, nyögdecselni és krákogni; ez a mindennapok része, a gumiszalag módjára nyúló mindennapoké. Hol végződik a behavazott falusi utca, és hol kezdődik a beláthatatlan hómező? Hol másmilyen a fehér, mint a fehér? Nem hatol át napfény a tejfehér párán. A levegő fagyos. És Darja prém-sapkája tömött és meleg.

Darja a puha kezével, ez a türelmes szépség, aki tetves fejeket mos, és vad sörényeket zaboláz meg, kicsípi magát, hogy ellenálljon a hófúvás bosszorkányerejének és a vattába ágyazott falu sivárságának. Szépen parírozunk!, mondja évődve. A nép pedig sorba áll. Ha Darján múlna, minden nap harmonikázna, télelőn, télen, télutón. És nyáron, amikor a madárijesztők ferdén merednek ki a káposztaágyásokból, házat-portát és az iskolások

táskáját virágokkal díszítené. A szabadság? Hát teremtsd meg magadnak. Darjára még a takonypócok is hallgatnak. Könnyedén kommandírozza őket a krumpliföldre. És az álmos csendben fölcsendül a hangja: Mozgás, fiúk, folytatni!

Született faluvezető, vélekednek némelyek. Ugyan már, vélik mások. Nehogy már valamiben egyetértés legyen. Lehessen csak ugyanolyan tompánbambán tovább élni. Hóittasan és egyáltalán.

Éjjelente sötét a falu, mint egy tehéngyomor. Csak a hó áraszt valamiféle világos derengést, és a kéményekből kígyóznak fel vékony füstszalagok. Ritkán hallatszanak ki hangok egyik-másik házból. Veszekednek valahol? És miféle rejtélyes mozgás az ott, a függöny mögött? A sötétben kísértetiesnek hat minden apró életjel. Némelyek a képernyő vibrálására vágynak.

Korábban; akkor ádázul estek egymásnak. Az Ivánok és a Pjotrok. Késő estig aprították egymást. Míg meg nem jelent egy milicista, és el nem vezette őket. Az volt a végakkord. Ma ki-ki a saját viskójában vedel, az ágyába botorkál, aztán horkolni kezd. Micsoda taplóság, mondaná Darja. Van egy kecskéje az ólban, egy csengettyűs kecske. A csengő nagyon finoman csilingel, és a kecske szőre jó puha. Senki nem tudja, hogy Darja belefúrja az arcát, amikor szomorú. Ilyenkor újra gyerek lesz. A kecske egészen nyugton van, a csengő sem csilingel; jó így. Egy darabig. Azt is békésen tűri a kecske, hogy Darja gyakorlott mozdulatokkal megfejtse. A tej egy csöbörbe csorog. A végén Darja beviszi a házba, s útközben elkergeti a vérfarkasokat.

Zavarosakat álmodik a falu, csak néha zuhan álomtalan alvásba. És úgy ébred fel, mintha újra össze kéne raknia saját magát. Egy kemence, igen, amott meg egy szék. Odaát egy ablak; homályos, mint mindig. És a hát me-rev a fekvéstől. Az asztalon: egy pohár. És odakint: semmi. Újra össze kell rakni a semmit is. A fehér hideget, a széllel szétterjedőt. Csípd nyakon! Már el is illant. Körvonalak nincsenek, vagy a szem nem akarja látni őket. Ideoda téved a tekintet, majd lecsukódik a szem. Már megint. Még mindig. Mindegy, mennyire egyforma minden, mennyire különböző. Mindegy, milyen késő van, milyen korán. Mindegy, hogy csinálnak-e valamit, vagy nem. Mindegy, mindegy. A háziszentély a félhomályban árválkodik. Az Úr bocsássa meg, hogy elfelejtették, teljesen el. Bebugyolálva a gyapjúmeleg, fehér álomba. Alomálomba, igen. És sosem akarnak magukhoz térni.

Kimerítette őket a várakozás. Hogy mire is, maguk se tudják. Karikás a szemük, az alvástól, a félálomtól, az erőelszívó önkielégítéstől. Mert izzik a hímtag a takaró alatt. Vonaglanak a szeméremajkak. Még álmukban is babrálják magukon. Hogy érezzenek valami életet az egyhangú sivárság-

ban. Életet, az ördögbe is! Egye csak meg a rozsdá az a traktort. Húz az ablak, na és! Púp nő az orron, hát aztán! De élni, az lenne valami. Onán-onán, nyam-nyam. Trallala. Összerogyásig.

A Tízparancsolatot valahová a tudatuk hátsó régióiba száműzték. A lelkiismeret valahol a seholban szundikál. A rossz lelkiismeret meg aztán végképp. A kötelességeket senki ne firtassa. Abból csak veszekedés lesz. Ál-mok? Ugyan minek, ha úgysem tudja senki elhagyni a falut? Át a befagyott folyón, és aztán? Föl egy tehervonatra, és aztán? Szar, nagy rakás szar az egész. Csórónak coki. Így aztán rettenetesen megöszülnek, gyorsabban, mint bárki hinné. A harmadik pohárnál reszketni kezdenek. Egy Pjotr nyavalyatorós lett, egy Ivánt a gonosz rák vitt el. Ilyenkor a felcser a végére ért a tudományának. A pópa meg még inkább. Az asszonyok siránkoznak, a takonypócok lustálkodnak. Ördögi kör. Aztán eljön a halál. Eljön a Pjotrért, eljön az Ivánért. Elragadja, akit tud. A temetőbe vezető út keményre van taposva, mert minden ott végződik.

A siratóasszonyok sírnak, egyre érdekesebb hangon jajveszékelnak. Aztán feladják. A maradékot elintézi a pálinka. Szétmorzsol minden emléket. A helyükön felejtés terjed szét; fehér, mint körös-körül a hósivatag. A fájdalom hallgat a mellkasban. A fej megbénulva. Az éhség mint egy emlékeztetelen szédülés. És a boldogtalanság egy lábatlan, nevetséges törpe.

A máj, mondja Darja, miközben egy piros fejpárnát tol a kaptos asszony tarkója alá. De az nem hallja; undok képet vág. A padlón poros gypjúkesztyűk, egy fekete fésű, üvegcserepek, az egész legyilkolt remény. Galambocskám, mondja Darja, ébresztő! Hamarosan dobbant majd a lábával, mint a ló, és kihúzza a falu szekerét a dágványból. Ez így nem mehet tovább.

És mégis tovább megy, napról napra.

Az egyik nyáron új tetőt kap az iskola. Leaszfaltozzák a főutcát. Felsőbb utasításra. A falu csak döngöli a szemét. Darja süteménnyel kényezteti a munkásokat, hogy ne gondoljanak csúnyákat a faluról. A pópáné pedig pirogot süt. A takonypócok kíváncsian bámészkodnak. Gátlástalanabban bámuldoznak, mint egyébként. Mintha egyenesen a jövőbe pillantanának, amelyben Jeepek dübörögnek majd ezek helyett a hülye traktorok helyett. Vumm! A kerítések mögött idegesen rángatják a láncukat a zajoktól felizgatott kutyák. Próbálják a felkelést.

Minden fölébredt, vagy majdnem minden. Hívogatóbb a vegyeskereskedés. Élénk forgalom Darja fodrászüzletében; még a nénikék is csinosabbak akarnak lenni. Az ablakokban itt-ott virágok. Csillognak a csizmák.

Csak az ördög nem tart pihenőt. Egy kilencéves fiú a folyóba fulladt. És az asszonyok rikácsolnak és rikácsolnak.

Talán a szurokfekete kátrány hozta az ártást?

Merthogy valami ártás kísért a faluban. És mire az ősz ráereszkedik az ágyásokra, visszatér a régi rosszkedv. Átkozzák egymást, dagadnak az indulatok, míg azután az első hó lehulltával minden viasztüpped a megszozott apátiába. Az utca ismét fehér, a korhelyek csúszkálnak-botladoznak a jégkérgen, vékony füstkígyók tekerednek elő a kéményekből. Aki a földekre téved, félénk havasi nyulakkal találkozik. Gyors cikcakk, és már nyomuk sincs.

Az ég hatalmas, mint egy sátor, csillagmiriáddal. Édesmindegy nekik, miféle halálfejek fekszenek a föld alatt. Sápadtan hunyorognak, eónokra ettől a hőmezőtől. Elgondolhatatlanul tisztán és közömbösen.

A felcser autózik át a síkságon; nyakában sztetoszkóp, mellette a műszerekkel, kötszerrel és gyógyszerekkel teli orvosi táska. Énekel. Olyan hangosan énekel, hogy bepárásodik a szélvédő. Előtte éjszaka, mögötte éjszaka. Át kell vágnia rajta. Apró pont, amely hamarosan eltűnik. Ott.

TATÁR SÁNDOR fordítása

AZ ILLÓ SZIGORÚSÁG ZSOLTÁRA

Itt kérem, ne tessék hangoskodni,
itt tessék sutyorogni,
itt tessék néma csöndben szemlélni,
itt kérem, a gyerek legyen jólnevelt,
odaengedjük, Uram, hozzád,
a kisdedeket, de csak a jólfésülteket,
a kitűnő tanulókat,
a mise után cukrászdázókat,
akik nincsenek pótvizsgára utasítva,
akik nem húzgálják a mások haját,
akik nem ragasztanak rágót a padra,
sem a suliban, sem a templomban,
akik illedelmesen unatkoznak,
akik csak fejben adnak csúfnevet
a misén üldögélőknek.
Ez kérem, egy komoly hely,
tessék nem összeprüszkölni
a Jordán vizével, mikor alámerítkezés
után fel tetszik bukni belőle,
tessék halkán szidni a farizeusokat,
mert még meghallják, s jaj nekünk,
ne tessék vizet borrá változtatni,
így is eleget iszik már ez a potyázó népség,
ne tessék rosszéletű nőknek
folyton megbocsátani,
mert ideszoknak az úriemberek közé,
és az elegyedés nem szül jó vért,
nem véletlenül vannak kerülethatárral
elválasztva egymástól a társadalmi rétegek.
Olyan ez, mint a zserbó,
a lekvár benne nem tészta,
a tészta nem lekvár, se nem dió.
Mindenki különüljön el, fő a rendezettség,

a komolyság, az ünneplőbe öltözés,
beöltöztetjük a lelkünket
és főleg az arcizmainkat,
mintha mindenki fogásztól jönne,
és kapott volna zsibbasztó injekciót.
Bezsibbasztott minket az élet,
tudnék mesélni, Uram,
az biza nem fáklyásmenet,
a kereszten is tessék diszkréten vérezni,
nem összecöpögtetni mindent,
mert most súroltunk fel,
most vakartuk ki a gyertyafoltokat,
most mostuk ki a textíliákat,
mi munka van ebben, Uram,
ha tudnád, mi fáradság!
Ezért nem vigyorgunk mi,
nem örömködünk össze meg vissza,
remélem, a mennyben is rend lesz,
nem táncikálás meg duhaj zenebona,
remélem, lesz kötelező énekrend,
én nem tudom, a falak is úgy
tele vannak itten tetoválva,
piros, kék, sárga, zöld, arany,
csiricsáre színekkel,
lehetne diszkrétebb, méltóságosabb.
Ugye, Uram, nem te csiklandozod
az orrcimpámat pitypangpihékkel?
Ugye rávillantod tekinteted
rosszallóan a ministránsokra,
ha vihogva oldalba
könyöklük egymást?
Ugye, nem hagyod,
hogya tavaszi bolondság
elszedje a kevés megmaradt eszemet?
Uram, ne kezd már megint, ne akard,
hogya kacagva pörögni kezdjek
itt a te szent templomod
kellős közepén, akár a bűgocsiga,

ne akard, hogy hanyatt essek a padlón,
és bámuljam, miként kavarg felettem
a boltozat aranyozása meg a fény...
Uram, ne rúgass be kegyelmeddel engem,
ne kelljen szégyenkezniem utólag.
Uram, még szerencse, hogy egyedül
vagyok az egész épületben,
pontosabban kettesben veled,
maradjon ez a mi kis titkunk.

Mátyus Melinda

INKÁBB FENTRŐL, INKÁBB LENT

1. ÁLTALÁNOS, VALÓSÁGOS BEVEZETÉS A VALÓSÁGBA

Hetven perce topogok itt, és még mindig semmi.

Kellene legalább három kerek üzenet, Isten először ezt mondja a testvéreknek, utána azt mondja, és végül egy harmadikat, előtteutána éneklünk, hirdetések és legvégül a szokásos ének. Vagy egyetlenegy, valami erős kijelentés, és később szerteágaztatom.

Amikor feljöttem, épphogy világosodott, és még fél óráig csak ez a szürkeség, nagyon megnyomott. Mindig felszívódik, a lábujjaim közé, hiába vérvörös a köröm, és fel, vádli, térd, comb, onnan tovább, egészen a kézfejig, még az erekbe is, a tekintetem bizonytalan lesz, és bárgyú, az ingem, harisnyám megszürkül, fehérből és feketéből egyforma szürke lesz. A szoknyám félóra alatt elvásik, minden vasárnapra újat vásárolok. Kinyitom a számat, onnan is a sok szürke, csak omlik torkomból, bele a levegőbe, és tovább, a padokra, karzatra, gerendás mennyezetre. A két üres helyre.

Az egyik az első sorban, balszélén, a Karoláé volt, a másik hátul, anyám mellett.

Ezeket senki nem foglalja el, soha, a székpárnát is érintetlenül hagyják, azóta is.

Pedig nincs is mindenhol párna. Ahogy felérek a szószékre, már látom, hogy üres. Nem lepődöm meg, előtte felhívnának. Ha egyszer csak mégis.

A két padsor között haladok, előre, még előrébb, és a szemem sarkából látom már, hogy most sem, felérek, bemondom az első éneket, és bámulom a két piros székpárnát. Közben olvasok, énekelek, elég sokat beszélek. És visszalélegzem saját magamat, bekibekibekibe, ez a legnagyobb baj. Mert szédülést és ismétlést okoz.

Ahogy bejössz a címerpajzsos ajtón, szemben a szószék, ha balra nézel, szószék, ha jobbra, akkor is, lefelémindenhová, akárhová nézel, a szemed közepében marad. Hiába a két zászló a falon, ez a piros-fehér-zöld és a nő-

szövetségi. És az alsó szempilládban hiába benne a tizennyolc pad, két oszlopban, úgy, hogy kilenc és kilenc.

Jobbrabalra fentlent ugyanaz, szószék.

A szószéken nem szabad szünetet tartani, elhallgatni soha, ez a kulcs, nemszabadnemszabadnem, jól begyakoroltam, folyamatosan beszélni kell, nem gyorsan, nem lassan. Szünet nélkül, egy vessző is szétszed, egy kettőspont szétfolytat, és be, egyenesen be, mindenki lába alá.

2. SZERETTEIM, ANYÁM

Ez itt más világ, más szabályokkal. De anyám ide is belepiszkál, mint ha az ő dolga volna. A körmöt csak natúr, drapp, testszín, áttetsző, ilyesmi jöhet szóba. Ha szoknya, vádliközépig, ha nadrág, bővecske, sminket soha, egy szép arcnak nem kell smink, egy csúnyának hiába, a cipősarok öt centi, a parfüm valami friss, parfümöcske. Persze, rajtam semmi szín, csak a lábujjamon ez a bordó, és amúgy is csukott cipőben járok. Este végre kilépek a cipőből, a harisnyát levetem, és a tükör előtt álldogálok. A két lábamon húsz bordó köröm. Szeretem a színeket.

Óvodás koromban anyám piros masnikat bogozott rám, rózsaszínű sapkát, később csak zöldet és kéket, amikor tizennégy voltam, már semmi szépet nem kaptam. Legyek, mint mások.

De fent mégiscsak a szavak a legfontosabbak, mondom neki.

Nem ért egyet, ha az ember ezt választotta, húzza meg magát.

Mintha tudná, milyen fent.

Mi a fenéért költözött utánam?

Telefonon hallgatom, és jól eltartom a fülemtől, legalább tíz centire.

Jövő héten Rebivel jövök, mondja.

Szombaton ritkán alszom, hajnalban valami keveset, jó, ha két órát.

Csúnyákat gondolok anyámról, azért. Péntek estétől egyfolytában, amíg el nem megy, még utána is. És ez a sok rossz beesik a szívembe, és belülről vissza, és haladna kifelé. De megakad. A gonoszagtól nehéz szabadulni, izom, bőr szétrohad, a torok begennyesedik.

Lázálmaim vannak, éjszaka kilyukad anyám méhe, mert kifúrom magam, a kelleténél is nagyobb pusztítással. És anyám meghal, elfogy a levegője, nem mozog, nem beszél, a bőre befeketedik. Én kibújok és elszaladok.

Reggelre vérmázas leszek.

A bejárati ajtó dupla, a külsőt kinyitom, és a küszöbön térdepelek. Már feketében. Fehér ing, csukott fekete cipő, ötcentis sarkocskával, uramuram-uramuramuram.

Tudnom kellene, hogy felmehetek-e. Hogy megbocsátasz, vagy nem. Valami jelt, valami kicsi jelt, bukjak fel a templomajtóban, essek orra, botoljak meg a szószék lépcsőjén, mielőtt szóhoz jutnék.

Anyám minden szombaton meglátogat, két éve. Két kilométerre költözött. Reggel tíztől tizenkettőig üldögél, szemben a szószékkal, az utolsó sorban. Mindig az orgona alatt. Tizenkettőkor átmegy a parókiára, és főz, én maradok nyugodtan, én készüljek, tanuljam meg kívülről, caklipakli.

Jobb volna, ha a Szentlélek adná a számba. Csak úgy vette észre, hogy nem adja.

Ebédig nem is megyek át, mert anyám ott van, a konyhában, darabolja a csirkét, krumplit hámoz, és hallelujás énekeket énekel.

Én a szószéken álldogálok. Háromkor ebédelünk, előtte imádkozunk. Nézzük egymást, zöld teát iszom, ő gyógynövényeset. Én kávéznék, de anyám rögtön mondaná, hogy már négy óra, ilyenkor már nem, nem egészséges, a végén még nem alszom, remegésem lesz, és a szószéken minden odalesz.

Mindjárt vasárnap.

És mosogatózás közben még csak annyit, hogy beszéljek hangosabban, múlt vasárnap sem hallatszott semmi, semmi az égvilágon, a beszédtechnikámmal bajok vannak.

Melinda, szedd össze magad!

Jókislány voltál, finomédes, tudtadmiahelyesésminemaz, mitörténtveledfelnőttnövény, aziskolábanalegeslegjobbanszavaltál, aziskolábanatemp-lombanavárosban, hetiháromszorfürödtél, pedigakkormégsgenkimás, éltanulóvoltálszintízes, ésvalahogybátrabb, ésmostittszerencsétlenkedsz.

A kislánykoromat szereti anyám. Amikor idáig ér, tudom, hogy tíz perc van hátra. Utolsó tekintet, az előkészített ruhám vagy kiskosztüm, és a cipő. Mindent kicserél.

Ahogy elmegy, a telefont lehalkítom, kikapcsolom a kapucsengőt, és eszeveszettül próbálgatni kezdek. Három szetre van időm, hogy úgy rendesen. Erről senki nem tud, csak Karola. A ruhákat nem látta senki, más városban vásárolok, rögtön be a szekrény mélyére, a kulcs mindig a zsebemben. Ilyeneket nem hordhatok, a vásárlás pillanatában is világos. De nem tudok ellenállni.

Fekete, bokáig érő estélyi, ezüstös övvel, tiszta selyem, türkiz trapéznadrág, fekete melltartóval, vállig érő dizájn fülbevaló, egy volt osztálytársam ügyeskedte. Rövidrövid mini. Ilyesmik. Finom bugyik, mindig fekete, pici-finom csipkével. Az alsónemű nagyon fontos. És tükör előtt, végig.

És a Mezzo. A tévét is a tükörben látom, jobbra, a vállam felett, mert ez hatalmas tükör, az egész tévé belefér. Kortárs balettet nézek, régi mániám, nézem, ahogy a testek egymásba gabalyodnak és szétválnak. Sokszor megállítanám, a legjobb előadásokat egy napra húznám szét. Mert a mozgásban képeket látok, jó képeket, egyik képet a másik után, egy, tíz, száz, jobbnál jobb képek, vajon ők is, tűnődöm, vajon a táncosok is látják, hogy képekké válnak. A koreográfus biztos. A testük félbemarad, még a levegőben, gyönyörű női-férfi testek, a férfiak félbemaradnak, a nők szállnak, tovább, fel, fel, testszínű harisnyában. És fordítva, nők fagynak a pillanatba, és férfiak rugaszkodnak messze. Mindig két félkép, az egyik félkép áll, a másik félkép szálldogál, és én várom a végső pillanatot, amikor mind a két félkép, amikor minden férfi és női test égbe röpíti egymást.

Tűsarkúban álldogálok. Mozdulatlanul, végig, az egész előadást végigállok, pedig mozogni szeretnék, mint a kifutókon. Tizenegykor mindent elpakolok, ilyenkor húzok tiszta ágyneműt. Anyám rég elment.

Az ágyam három négyzetméter. Akkor számoltam ki, amikor a szószéket javították. Mert az csak nullaegésznyolc, illik hozzám, én egyhatvan, a szószék nullaegésznyolc négyzetméter, tipp-topp terecske, csakazenyém.

Mi az enyém még úgy, hogy senkisenki másé, ezt keresgéltem magamban, hát nem sok.

A titkos ruhásláda. És az ágy. De a szószékre csak az ágy hasonlít, az ágyat sem kell eldugni, erre gondolok. A templomban a szószék az enyém, a parókián az ágy. A berendezést is hasonlóra vettem. Az ágyban a jobb párnán a Biblia, alatta a jegyzeteim. A bal párnán az énekeskönyv, mindig legyen kéznél, mert sokszor átgondolom, mit énekeljünk. Nem ritkán utolsó percben változtatok. Én középen alszom.

A szószékre ezeket viszem át, minden reggel.

Minden a bibliatartóra kerül, ez a kedvencem, csak nekem készítették, öt éve.

Mert látják, hogy lelkiismeretes vagyok, hogy napokig készülök, csütörtök reggeltől vasárnap délig itt topogok, napi négy órát.

A Bibliámat, az énekeskönyvet és a liturgiásat teszem-veszem. És a jegyzeteimet, négy A4-es lapot írok tele, apró betűkkel.

Jobbra a Bibliám, balra az énekeskönyvem, és középen én. Mint az ágyban. Csak itt liturgiás is van. Ezt soha nem mozdítom. A Bibliát és az énekeskönyvet minden nap, ezek éjszaka az ágyban, nappal a szószéken állnak.

Vasárnaponként jobb lábbal lépek fel, és jobbal is érek célba. Felfele minden lépcsőfokkal közeledem és távolodom. Néha megmértem a súlyomat, előtte és utána, nagyjából egy kilóval leszek kevesebb, következő vasárnapig visszahízom. Berendezkedtem, jobbra egy sámlí, víznek, csak én láthatom, minden vasárnap friss vizet viszek fel, és az utolsó cseppig elfogy.

Mindig sokat adtam a szószék tisztaságára, délutánonként letöröltem a port, a poharamat, és semmi mást nem hagytam fent, a mocskos zsebkenőket is összeszedtem. A macskámat sem hagytam, hiába nyávogott. Más könyveket soha nem hoztam fel. És most itt áll T. S. Eliot és Jonathan Safran Foer *Minden világozása*, szanaszét, a földön, folyton beléjük botlom, néha rálépek valamelyikre. Mert most egész más problémáim vannak, nagyon nagyok.

A rémület nem látszik messziről?, kérdezem anyámat, hát kitől kérdezném.

Az ing, a kifogástalan gomb és a kócos haj, ezek látszanak, mondja, de aki felkészül, az nem rémül meg, és aki hisz, az nem fél, és akik az Urban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem landolnak meg, járnak, és nem fáradnak el. Elfordulok tőle, messzebb lépek, még messzebb.

Nehéz az én lelkem. Mert hiábavaló minden munkám, rendszeresség, kitartás, tehetség, a jegyzeteim eltűnnek. Prédikáció előtt. Az éneklés alatt még tartom a lapokat, szorítom, jobb kézben, két ujjal, és magamban mondommondom, most jobban figyelek, mostmégjobban, egy pillanatra sem engedem el. Az éneket befejezzük, az énekeskönyvet leteszem, bal oldalra, és kinyúlok a Biblia után, jobbra. A Bibliát bal kézbe veszem, tartom-tartom, a jegyzetek után tapogatok, csak úgy szem nélkül, jobb kézzel. Oda tettem. Elvinném, és középre tenném. De soha nincsenek jegyzetek.

Ha megmaradnának a jegyzeteim, ha lenézhetnék, az első szóra, a fejem közepébe mondatok ömlenének, egyszerre egy egész bekezdés. Rögön az első oldal közepére ugorhatnék, pillanat alatt mondatbokrok szállnának rám.

Mégis, mire emlékszem utoljára, pörgetempörgetem, sokszor.

Hogy lebénul a lábam.

Nem utána, utána persze, de előtte, pörgetem tovább.

Háromszor jártam meg, botrányok egymás hegyén-hátán, a parókiám is hajszálon billegett. Beengedtem a számba, és mindent akart. Tetőtől talpig kifényesített, dadogást hozott rám, levegő után kapkodtam, de csak szárnyak érkeztek. A csirkeszárnynál nagyobbak, a galambszárnynál, persze.

Az első padban ülők a padhoz ragadtak, az arcukat takarták, a fülüket bedugták, és kifelé menet minden negyedik ember szóvá tette, túl magas hangon beszélek, túlfényes üveghangon. Lebegő szótagokat vakkantok. Lebegnek, összekapcsolódni nem akarnak, elhelyezkedni sem, és indulni, azt egyáltalán.

A fejek fölött éktelenkednek, külön darabokban, sokáigsokáig, huuuss, hajszalakat vonnak magukhoz, a legidősebb néni parókája odalett. Topogtam, picitbalrapicitjobbra, az ingemszoknyámharisnyám csurom víz lett, a szószékkorona nem oltalmazott, abból is valami sárgás íz csöpögött. Lehet, hogy a húsemból, lehet, hogy belülről kifelé a bűnöm indul el, kicsapódik a bőrömön, a legtöbb a fekete melltartómba. Félhavi fizetésembe került, most használhatatlan.

Ez a szó, ami rám tör, elpártol a békességes élettől, rám ront, rángatja a nyelvizmok, a havivérzésem is kimarad. Nem biztos, hogy jól neveztem el, én a hangzásra figyeltem, az ó-ra és a rövidségre, szó. Szószószó. Gyorsan indul, és gyorsan érkezik.

Én állok és emelkedek, a fejem beleütődik a szószékkoronába.

Eltörhet egy lámpatest, mit tudom én, valami díszítés.

És nem ez a legfőbb baj, ezek mind apróságok.

A magasság, az a fontos, a padlótól és plafontól mért távolság, ha megváltoznak ezek a számok, a magasság és mélység számai, akkor földindulás jöhet, tömeges repülés, valami beláthatatlan.

Jó nevű mérnökök tervezték, a főgondnok minden gyűlésen soroljassorolja a magasságotanyagotformát.

A magasságot, az anyagot, a formát.

A szószék annyira magas, amennyire kell.

Soha ne szálljak fennebb.

Ki akar?

Az Úr büntet engem. Anyám miatt, erre jutottam.

A nőszövetségi gyűlésen mindig mindenki érdeklődik, hogy van anyám, milyen életrevaló, milyen lendületes, önfeláldozó. Pedig mennyi baja volt, betegségek, özvegység, két leánygyermek, és ő csak ment tovább az egye-

nes úton. Szerencsés vagyok. Ilyen segítőkész, ilyen hívő keresztény aszszony, ilyen vendégszerető, ápolt, kedves, közlékeny.

Anyám jól van, mondom.

És milyen rendes tőle, hogy közel költözött.

Rendes tőle, mondom.

Amikor nálam volt a nőszövetségi gyűlés, anyám lekváros fánkot készített, tizenkettőnkből kilencnek már gyereke volt, mindenki gyerekestől jött, huszonhét gyerek. Anyám vigyázott rájuk. A gyerekek ordítottak, amikor ültek be az autóba.

Sokat gondolkoztam, mi lehet a baj, végigkotorásztam a harmincöt éve-met, és négy dologra bukkantam, mind a négy az utolsó féléből. Mind-egyik anyámmal. Lehet, hogy egy is elég volna, belátom. Mert olyan nincs, hogy az ember csak úgy felrepüljön, a szószékből. És a szó is tüskévé váljon. Én vagyok az oka.

első veszekedés

Egy Ámosz-sorozatban voltam, a legelső prédikáció előtt.

Rebi még nem lakott nálam.

Anyám jött, szombaton tízkor, bejött a templomba, de nem ült le, mint máskor.

Álldogált az ajtóban.

Nem köszöntem, nem szakítom meg az olvasást, gondoltam. Itt tartottam:

Jaj azoknak_
akik az Úr napját kívánják_
Minek nektek az Úr napja_
Sötét lesz az, nem világos_
Olyan lesz, mint mikor valaki_
oroszlán elől fut, és medve támad rá_
bejut a házba_
kezével a falnak támaszkodik_
és megmarja a kígyó_
Bizony, sötét lesz az Úr napja_
nem világos_
vaksötét lesz, fénysugár nélkül_

Tessék, mondta anyám, még az ajtóból, ez milyen Ige, ebből holnap semmi értelmeset, az biztos, semmi szépet, felemelőt, válasszak egy rendeset, valami rendes textust.

Ámosz, mondtam, próféta és költő, és a kettő ugyanaz, és elolvastam az elejét újra, mert nem hallotta. Hogy álljon össze a kép.

„Ezért így szól az Úr_
a Seregek Istene, az én Uram_
Minden téren sírni fognak_
minden utcán jajgatnak_
A mezei munkást gyászolni hívják_
és a halottsiratókat jajveszékelnéi_
Minden szőlőben sírni fognak_
ha átvonulok közöttetek_
– mondja az Úr.”_

És most következik, amit hallottál.

Vártam. Anyám izgatott lett, elindult a szószerék felé. Felém. És beszélt, végig, nemnem, inkább megmutatja, mire gondol, inkább kikeresi, ő maga kikeresi a Bibliámból, és indult fel.

Hozzám.

Majd később, a parókián, mondtam.

Nemnem, már késő lesz, mondta, már nem lesz időm készülni.

Akkor lejövök, mondtam, és leviszem a Bibliámat is, ide nem jöhetsz fel.

Állt, a lépcső alján, a karzatot markolta, és sokáig nem történt semmi.

Ismételjem meg, mondta, tíz perc után, és megismételtem, ide nem jöhetsz fel.

Maradj lent.

De Karola felment, mondta.

Leültem, a felső lépcsőfokra, és néztem anyámat, kék volt, tetőtől talpig. Az ólomüveges ablakszemek mindenkit megszépítenek.

Karolával egymás mellett álldogáltatok, és fogtátok egymás kezét, mondta.

Az egyik mondatot te olvastad, a másikat Karola, és így végig, egész Máté evangéliumán.

Fogtad Karola kezét, de ő a tiedet nem fogta.

Maradj lent!

Menj haza!

Éjszaka az ágyban feküdtem, középen, a fejemhez csúsztattam a Bibliát és az énekeskönyvet, a szemem a plafonról nézett, mintha a fejemből nőttek volna ki, ez a két fekete könyv. Olyan voltam, mint egy öreg kétfejű sárkány. Egész éjszaka így hanyatt, imádkozni akartam.

második veszekedés

Ilyesmi volt az is. Ámosz-sorozatban voltam, a másodikban. Rebi még nem lakott nálam. Anyám jött, szombaton tízkor, bejött a templomba, de nem ült le, az orgona alá. Az ajtót becsukta maga mögött, és álldogált.

Nem szólok bele az Igébe. Látom, érzékeny vagy.

Az vagyok.

Elolvashatóm a textust, mondta. Elolvashatom, mondtam.

Betűnként szakadt ki a torkomból, nem tudom, mit értett az egészből.

És amikor a föld összes növényét_

meg akarták enni, ezt mondtam_

Ó, Uram! Bocsáss meg_

Mi lesz így Jákóbbal_

hiszen oly kicsiny?”_

És utána hallgattam.

Előrelépett, kétméternyit, ne gyere tovább, kiáltottam. Anyám tetőtől talpig piros volt, megint egy ólomüveges ablakszem, piros. Leült a hetedik pad szélére, látta a keresztelőt, mondta.

Előbb Rebi, és most én, hát mit vétett, ő, benne mindig csak a szeretet, csak a szolgálat.

Látott engem, az elejétől a végéig látott. Mert éppen a karzatban volt, az orgonasípokot törölgette, mi bejöttünk, és nem mozdult, mert hallotta, hogy nem vagyok egyedül, hogy Karolával.

Látta az egész színházat, a templomban ezt a szégyent.

Hogy egyszerre olvassuk az Igét, mi ketten, *Máté evangéliumából*, Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, mondtam én, és az Úrasztalánál csöppintettem egyet, rá, Karola fejére, csöpp, a Fiúnak, mondtam tovább, és felszaladtam a szószékre, és a másodikat onnan csöppintettem, Karola lent, és én fentről pont Karola feje búbjára, bezzeg pontos voltam, csöpp, és a Szentléleknek nevében, csöpp, ekkor Karola is fent volt már, és megöleltük egymást. És zokogtunk, mint két boldogtalan.

Felnéztem, mondani akartam valamit, de anyám nem volt már a templomban.

Az éjszaka, mint az első. Nem imádkoztam. Reggel ágyneműt cseréltem.

harmadik veszekedés

Két szombaton nem jött be, a parókián rendezkedett. A harmadik szombaton mégis. Hogy látták Karolát, hajnalban egy férfival. Pedig nem házasok.

Mióta is nem jön Karola templomba?, kérdezte anyám, én nem választam.

Körülbelül három hónapja, úgy vette észre, de erre sem mondtam semmit. Ezentúl ülhetne Rebi a Karola helyén, mondta.

Megint Ámosz?, kérdezte, igen, az utolsó előtti, bólintottam, felolvashatnám, és többet nem jön ide be, ezentúl csak vasárnap.

Most nem tudok olvasni, mondtam.

A szószék abroncs.

Az éjszakára nem emlékszem, az ágyban lehettem. Cseppfolyós, bűdös lé voltam, ennyit tudok, a hatodik nap izzadsága voltam. Karola.

negyedik

Nem veszekedtünk, most, hogy visszaolvasom a harmadikat, látom, akkor sem. Inkább villámlás volt, de nem javítom ki. Anyám a saját helyére ült, ott üldögélt, végül bejelentette, hogy ezentúl nem jön, a parókiára sem. Nem segít többet rajtam, elboldogulok.

Igen, boldogulok.

Rebi hozzám költözhet?

Igen, mondtam.

Mert ő már elfáradt, hát egyáltalán nem látszik, gondoltam, de nem akartam veszekedni, Rebi is itt van, mondta, együtt jöttek. A parókián vár, a konyhában, jó, mondtam, a gyógyszerei a táskában. A férfiktól tarttam távol, ezek állatok. Jó, mondtam. Ezek kihasználják. Mert Rebi szép.

Igen, és többet nem is beszéltem anyámmal.

Éjszaka nem volt baj Rebivel, az irodába költöztettem, és azt hiszem, jól aludt.

Imádkoztunk, utána elolvastam neki a vasárnapi textust.

Ezt kérdezte tőlem az Úr_

Mit látsz, Ámosz_

Így feleltem: függőönt_

Akkor ezt mondta az Úr_

Függőóonnal vizsgálom meg_
népemet, Izráelt_
többé nem bocsátok meg neki_
Rebi megcsípte az arcomat, mindent ért, mondta.

3. SZERETTEIM, REBI

A szószéket kívülről renoválták, belül repedezik, beszéd közben egész vakolatdarabok hullnak rám, egyszer a bőröm is felrepedt. Egyre rosszabb bőrben vagyok, a szószékre fogom, de még Rebi is látja, hogy egy cipőben járunk. Krisztus vére vajon?, kérdezik ilyenkor, kivonuláskor, a két padsor között már kétszer végigcsöpögtem, egyáltalán nem fáj, honnan ennyi vér, néztem én is, a vér szagát sem bírom, Krisztus vére?, kérdezte mindenki, nemnem, csak az enyém, mondtam. És nem fáj?, kérdezték, az idős nénik együtt éreznek velem, nem fáj?, kérdezték egyenként is, nem fáj, mondtam mindenkinek. Az udvaron a csap alá tartottam a lábamat, a vér vízzel keveredett, és lefolyt, a fűbe, kész, mondtam.

A szószékjavítás nem jön szóba mostanában.

Sokat várnak tőlem, a legtöbbit ezen a mocsaras vidéken, hosszú, tökéletes mondatokat, kellemes énekhangot. Figyelnek, figyelnek, elindulok, a jobb lábam még az első lépcsőfokon, és már mindenki figyel. A nyolc ólomüveges ablakon keresztül is, minden ablak szánhuszonhárom formából áll, négyzetekből és háromszögekből. Huszonöt kék, harminc piros, a többi spenótzöld.

Minden tőlem telhetőt megteszek.

Tizenhetedikzoltár, hatodiktólkilencedikig terjedőversek, az Úr szeret, az Úr megőriz és csodát tesz.

Hangosan olvasok. *Őrizz engem, mint szemem fényét*, nyolcadik vers, itt tartok. *Rejts el*, ez következik. *Szárnyaid árnyékába*, én is oda, engem is szeress, engemisszeress.

Ige, üzenet és prédikáció, ez a sorrend.

Az Ige legyen olyan, mint a testszínű gyurma, akkor üzenet lesz belőle. A tenyérben melegedik, a tenyérből a szájba, és a szájból a szívbe, ez a fordulások sorrendje. A szívben is forgásban marad, a hangszálakba bújik, bele, minden hangba. És onnan vissza, szótagba, hangok közé préselődik, ott újból szorítást okoz. A szótagok, mint az emberek, ritkán illeszkednek.

Hallom magam, mintha a karzatban volnék, onnan hallok mindent. Ritkán hallok szépet. *Rejts el szárnyaid árnyékába*, a mondat végére jutok.

Fél nyolc van, és ilyenkor Rebi érkezik, hét hete lakik nálam, ismerem a szokásait, ilyenkor másik Igét választok, mert muszáj, mert Rebi belezavar. A reggelit hiányolja, nem kapott reggelit, héttől a pástétomos konzerve mellett álldogál. Mégis ki bontsa meg neki, ha nem én.

Végre bevilágít a nap, éppen, amikor bevonul Rebi, kék, piros és spenótzöld formákon át kék, piros és spenótzöld fény. És Rebi szőke hajszálai szétszóródnak a levegőben, színes hajszálak, elindulnak fölfelé, és a menyeyezetre tapadnak.

Nem néz fel soha senki, ez a szerencsém, a mi templomunkban mindenki a cipőjét nézi, az első perctől az ámenig, imádkozunk, énekelünk, és a cipőnket nézzük, a prédikáció alatt kiváltképp.

A padok alatti port vizsgálják. Minden gyűlésen szóvá teszik, pontosabb takarításra van szükség, legyünk igényesek. Legyek igényes, kérjek minőséget, szépen megfizetjük. Egyetértetek vagy nem?, kérdezik, mondjak már valamit. Én egyetértetek.

Rebi a húgom. Mióta nálam lakik, a fél teológiai könyvtáramat kiolvasta. A bal polccal kezdte, egy kétkötetes *Keresztény lexikonnal*. Minden sorban jobbról kezd a könyveket. Miért jobbról, ha ilyen rendesen csinálja?, kérdezem, miért nem balról? Ahogy kell. A héber Biblia miatt, azért. Mert ez volt előbb, hát nem én mondtam egy bibliaórán? És ott is jobbról balra.

Mostanában gyakran elvesztem a türelmemet, a templomban is. Rebi huszonöt éves, de legtöbbször mintha három. Szép, fiatal nő, csak nagyon hull a haja, anyám erre nem figyelmeztetett. Az asztalt megteríti és elpakolja, a vödörbe vizet enged, tisztítószeret loccsant bele, finom, világos rózsaszín DM-terméket. Felmossa vele az egész parókiát. Megtanítom, és egy hétig hibátlanul csinálja. Utána elfelejti, és előlről kezdjük a tanulást, ezt a felmosást. Megunja, másba kezdünk. Bokornyírás. Erre csak három napig emlékszik, a kert bal oldalán téglatesteket nyír, a jobb oldalon ellipsziseket. A negyedik nap a gyümölcsfáknak és virágoknak esik, csak a bokrokat szereti. Esténként ismételnék, én szeretem őt, ő szeret engem. Nővérek vagyunk. Ezt minden reggelre elfelejti. A könyveket nem, betűket, szavakat, számokat szippant be, örökre

Összenőtünk a parókián hét hete csak ő és én.

A vázlatom szétmegy, mielőtt beindulna, éppen, mikor alakulni kezd. Mint a kidobott műtermi rajzok. Első üzenet, az Úr meghallgathat, ha kiáltunk. Második üzenet, ha kiáltunk, az Úr csodát tehet velünk, és bizton-

ságba helyezhet. Harmadik üzenet, az Úr az ellenségektől is megvédhet, konok szívüket is tönkreveheti, belülről, istenigazából.

Gyenge, hamis, nagyon hamis, kiáltozik Rebi, hamishamis, mi a csuda hamis?, kérdezem, mindketten a szószéken vagyunk, én öt évig tanultam, és itt vagyok, ahol kell.

És te itt gyengeségekről és hamisságokról beszélsz nekem.

Mégis, mi ez az egész?

Hát nem szereti a kiáltást. Ezt a kifejezést sem, hogy kiáltás.

Én nem az ujjamból szívtam, ez a Tizenhetedikzsoltár.

Akkor ne pont ezt, olvassak valami mást, ne ilyen kiáltósat.

Mióta nálam lakik, figyel, azóta állandóan, és csak könnyűségeket hall, nincs igazi kiáltás.

Mert nincs Szó.

Rebi sokat olvas. A fejében a mondatok önálló életre kelnek, a háziorvos diplomozás után mindig mondja, hogy vigyázzak. Mert a mondatai elcsúsznak, és egyszer csak ellenem robbannak, puff, mutatja a háziorvos a templom előtt. Békesség Istentől, mondom, csak figyeljek, és feltartja a mutatóujját.

Ha nem jönne be Rebi a templomba, kialakulhatna a vázlat. De belekarcol. Kibonthatnám a három üzenetet, újakat nem illesztenék a három mellé. Mert négyet-ötöt senki nem viselhet el, egy prédikáció három üzenetből áll. Vagy egyetlenegy erősből, ami szerteágazhat.

Hozzád kiáltok, Órizz engem, mint szemed fényét, Rejts el szárnyaid árnyékába, oda, odaodaodaoda.

Rebi ki nem állhatja a nappali imádságot, az esti áhítatot pártolja, amikor a parókián, vacsora előtt, csak ketten.

Miért éppen engem rejtegetne?, kérdezi, csak röhögtetem az Urat, elfárad, és semmire nem marad ereje, a szárnyai is egyenként hullnak le.

Mivel röhögtetem?, kérdezem.

Hát a sületlen prédikációmmal.

Néha egész jó, mondom.

Soha nem az.

Rebi gyakran eltűnik, egy egész órára, ilyenkor szaladgálok a környéken, hol van Rebi, hol van Rebi, rohanok a szomszédba, a boltokba, az erdőig is elszaladok. Ősz van, így legtöbbször sárosan kerül haza, soha nem én találom rá. Ki tudja, hol ragad rá ez a sok mocskos beszéd. Ha nem szószéken volnék, most ismételném, szarság, szarság, szarság. Minden, amit

beszél. Nem tudja, mit beszél. Minden héten egyszer összeomlok, miatta is, nem elég az én bajom.

Az Igém odalesz, a szép Tizenhetedikzsoltár, mert haragba és lelkiismeretfurdalásba borulok.

Mindenprófétátésbölcset átlapozok.

az Úr (csak kicsit bele):

Jópofa, mondja.

De az elfáradós rész nem, abban nincs igaza Rebinek.

A röhögésesen igen.

Józsibácsi az utolsó sorban ül, nem láttam, mikor érkezett. Általában nyolckor jön, utána harangozás és imádkozás, minden vasárnap. Józsibácsi hunyorog, hát hallottuk, mit mondott, ehhez tartjuk magunkat.

De ki mit mondott, ki.

Az Úr, mondja Józsibácsi. Vagy a Szentlélek.

Megalvad bennem a vér, nem Józsibácsi miatt.

Félek, hogy a Szó indult el.

Józsibácsi, ki mondott valamit.

A Szó volt?, kérdezem, vajon a Szó is lehetett, esetlegvajon lehetett.

Józsibácsi mindent tud.

Az Úrszava volt. Az Úrszavát a Szentlélek repíti mindenhová, ringlis-pilezteti, le-fel, fel-le, átforgatja, egyszer, kétszer, háromszor. Háromszáthatvan fokban, vízszintesen, fejjel lefelé, és az egész földet körberinglispilezik ketten.

Az Úrszavából és Szentlélekből éles darabok szóródnak szét, zuhanak, esnek, villámlanak, szállnak.

Legtöbbször az ember fejére.

Azt hiszem, rosszul értelmezek valamit, mondom, valamit mindig rosszul értelmeztem.

Mindegy, hogy eddig mi volt, mondja, Józsibácsi mindent tud.

Mert huszonnégy éve meglátogatta az Úr.

A pillanat számít.

De az éppen elmúlt, mondom, éppen most, a nyomát és szelét is alig, a nagy-nagy sebesség is hiábavaló.

Drágadrága, mondja nekem, Józsibácsi mindig ilyen szépen beszél velem, a szavainak svungot ad, és a lelkembe világoszöld pezsgést. És felemel-

kedik, fel, a szószék magasságáig, hát nem meglepetés, Józsi bácsi istenembere.

Drágadrága, maga mindig olyan szépen csinálja.

A hangja, a feje, az ujja, mindene szép, még a körmében is tudás, a kiszedett szemöldökében is.

Csak olvassa hangosan, és mondja, ahogy Rebi a konyhában, az esti áhítaton.

Például ez a Tizenhetedikzoltár. Ez is tündököl, csak olvassa.

Én olvasnám is, de előbb a Szóról még, ha lehet. Az Úrszaváról.

Arról nincs mit. Most gyorsan az Igét, mert mindjárt tíz óra.

Vagy olvassak mást, akármit, ahogy mondta, minden tündököl.

Mi tündököl?, én, vagy amit olvasok, mindkettő, válaszolja.

Jánosevangéliuma, ez a bé verzióm.

Átugrom az Ószövetséget, kisénagypróféták, zoltárok példabeszédek-prédikátor. Mindenprófétátésbölcset átlapozok.

A házasságtörő nő, ez a bé, nem házasságtörő nő, replikázik Rebi, hanem parázna, parázna nő, így olvassam, Rebi a Károli-fordítást pártolja.

Ki igazodik el rajta, írott szövegben a régít szereti, beszédben az ocsmányt.

Én rég nem hozom a templomba a Károlit, nincs is itt a Károli, az újra váltottam. Az Újfordításra. Amióta üldöz a Szó. Mindent kicseréltem, az énekeskönyvemet is.

Jánosevangéliumanyolcadikrészelsővers, második és tovább, a tizenegyedikig. Jézus kimegy az Olajfák hegyére, és vissza, a templomba, sokan hozzásereglenek, ki tudja, hányan, leginkább az Írástudók. Egy nő is pont oda, nem magától, a nőt odatuszkolják, egy nagy kört alakítanak, és a nőt bele, a közepébe, a nő előbb áll, utána ül, végül guggol és kuporog.

Az Úr és Józsi bácsi. Szegény.

Én folytatom az olvasást, pedig belebeszélnek. A farizeusok beborítják a fejüket, jujj, ez a testté lett bűn, egy házasságtörő nő, kilátszik mindene, a bőre, a melle, testté lett a bűnabűnabűnabűn. Ormótlan, бүdös test. Jó messze van, szerencsére, mondják a farizeusok, a bűn mindig nagyon messze. És így is marad, mert beállt közük az idő. Az időből különbség lesz, ebből távolság. A házasságtörő nő nagyon messze van. Parázna, mondja Rebi.

Nincs összekötő út, nincs híd, semmi, amin járni lehet. Bűn és farizeusok soha nem futnak egymásba. Parázna nő, mondja Rebi, nem házasságtörő. Most a lábamnál kuporog, a szószék szőnyegén, hol van Jézus?, kérdezi, Jézus hol, a parázna nő mellett, vagy a farizeusoknál, nem értem, hogyhol hol van, hát hol áll?, ezt akarja kérdezni, Jézus hol áll, én magabiztos leszek, mert tudom, hogy erre nincs válasz.

Erről nem ír Jánosevangéliuma, mondom.

De azt sem írja, hogy kuporog, a parázna nő, azt sem írja, és Rebi hangja kicsit ellenségessé válik.

Te kuporogtál, mindent láttam, te vagy az, mondja a lábamnál.

Mi lesz velem, mindjárt tíz óra, megsimogatom Jánosevangéliumát, most Józsi bácsira kellene néznem, nem Rebire.

Hol állt Jézus?, kérdezi Rebi.

Nincs válasz, mindenki azt gondolja, amit éppen akar, hogy Jézus mellett vagy közel vagy távol.

Akkor mindenki úgy olvas, ahogy akar, kiáltozik Rebi.

Én nem bírom tovább, ilyen szórszálhasogatás egy szószéken, ilyen nincs nálunk, ilyen csak a Tórában, a Talmudban, mit tudom én, még a baptistáknál sem, ez színtiszta kötekedés, teljesen mindegy, hol van ez a nő. Parázna vagy házasságtörő.

A házasságtörő nőt Jézus elé lökik, a kövekhez, a kövekből hamar vér és vizelet lesz.

Mit mondasz, te mit mondasz?, kérdezik Jézust.

Mindenki mocskos mutatójja rátapad, temitmondasz.

Jézus semmit, ez furcsa, ez, hogy nem tudja. Hát szagoljon bele a hüvelyébe.

Szagolj bele, és érzed.

És azt mondod, hogy nem tudod.

Beleszagoltak, mondja Rebi. A férfiak mocskos állatok.

A nő köldöke világít, mindenki látja, Jézusnak sem tetszik az egész.

Honnan tudom, hogy nem tetszik?, kérdezi Rebi, ezt nem írja Jánosevangéliuma, csak összevissza turkálók a mondatokban, Jánosevangéliumában is, nézzem meg, a pont mellett üres, két szó között is üres, nincs semmi, a semmi van, a pont és mondat között is, csak az van.

Ne töltssem ki saját szavaimmal.

Jézus a homokba hajol, az ujjával ír, mitírszmitírsz, mondják.

Nem mondják, mondja Rebi.

Nem.
Valamitakarsz, mondják, úgyis megtudjuk.
Nem mondják, mondja Rebi.

Az vessen, aki közületek, követ az, büntelen az, közületek aki, aki elő-
ször, követ, először, büntelen először, vessen aki, az büntelen, közületek kö-
vet, az vessen, vessen rá, az.

Aki, büntelen, közületek, az, vessen, rá, először, követ.

Igen, mondja Józsihácsi.

4. BEVEZETÉS A VALÓSÁGOS VILÁGVÉGÉBE

a templomban

Józsihácsi és Rebi egyszerre mondják, aki büntelen közületek, az ves-
sen rá először követ, mondjam utánuk, buzdítanak, utána egyszerre éne-
kelnek, aki büntelen közületek, az vessen rá először követ, ha nem éneke-
lek, legalább mondjam. De ne ezeket a vakkantásokat.

Nem tudom mondani.

az Úr:

A kórusnak diktálok, a kórust hallgasd.

Rebi és Józsihácsi kórust alkotnak, egymás kezét fogják, állnak.
Rebi soha nem tudott énekelni.

Kórus, énekelve:

Nem vagyok a te Igédben.

A Bibliám a földre repül, Jánosevangéliumán egy női cipőtalp, nyom.
Zúgás, szélfúvás, magas páratartalom.
Az egész templomban, leginkább itt, a szószéken.

Kórus, énekelve:

Kiszorítottál.

Kiszakadnak a Biblia lapjai, legelőbb a Tizenhetedikzsolttár, utána a
Jánosevangéliuma, és minden.

A Hatvanhat Könyv szétszóródik.

Kórus, énekelve:

Süket vagy.

Vak.

Hisztis vagy.

A szád használhatatlan.

A nyelved csak betűket, semmi mást.

Szivárványszínű nedvek borítanak, a bőrömön és minden nyílásomon keresztül kifelé zubog a lélek.

Fekete kiskosztümben égek el, a kosztümöm égnek áll.

És a levegőbe olvad.

A kórus kék, piros és spenótzöld színekben pompázik, a repülő biblia-
lapok befeketednek.

Kórus, énekelve:

És még azt akarom mondani, hogy abba költözöm, akibe akarok.

A templom zúg.

Kórus, énekelve:

Rebibe és Józsi bácsiba akarok.

Az Ige még nem Szó.

Ritkán, még ritkábban.

A templom még jobban zúg.

kórus, énekelve:

A Szó én, a Szentlélek is.

Szósószószószószószószószószószószószószószószószószó o
mondanám.

kórus, énekelve:

Útálom a becsukott lelket.

Tojik a Szóra.

Nem ezt akartam.

Na.

A szószék olvad, az Úrasztala emelkedik, a kórus trillázik.

Kórus, énekelve:

Beszélhetsz kicsit, megintkicsit.

Mit is mondjak, mit kiáltsak, vagy mit beszéljek

Holnap piláteszes napom van, anyámat sokat bántottam, kilenc évig egyetemre jártam.

Ezek jutnak eszembe. A szerveim önálló életre kelnek, nyelv, zúza, ez a kettő éktelenkedik. Kinóttak belőlem.

Bocsáss meg. Bocsáss meg, ezt akarom, mondani akarom. Nem tudok beszélni, mondom.

Kórus, énekelve:

Világvége, mindjárt.

Szabad búcsúzkodni.

A kórus felbomlik, Józsi bácsi és Rebi futnak, fejük fölött fényességes szél.

Külön menekülnek, az ajtón ki, a bokrokhoz. Nem félnek, várnak rám. Lebotorkálok.

A szószékkorona hajszálvékony dróton lóg, elkámpicsorodott az egész templom.

a templom előtt

Gyere a bokrokhoz, kiáltozik Rebi, és én gyorsan a bokrokhoz, de Józsi bácsi sehol.

Mit keresek itt meztelenül?, hisztizik Rebi, vegyek magamra valamit, hát hallottam, hogy világvége.

Józsi bácsi hol van?, kérdezem, engem ez érdekel, hol van Józsi bácsi, a harmadik bokor mögött, ott van, suttogja Rebi, miért suttogsz, ne suttogj, te is hallod, zümmögés, szélvész és biciklinyikorgás, hogy hallhatnám a suttogásodat, a harmadik bokor mögött van, mondja Rebi, de most sem hangosan, a szájából kört és oválist formál, mint a színészek, nem mondhatom hangosabban, mondja, én rosszat sejtek, a harmadik bokornál egy bicikli, nem a Józsi bácsié, odasurranok, és a harmadik és negyedik bokor között átmegyek.

Ott van Józsi bácsi, a fűben hasal és zokog, én megijedek, szeretem Józsi bácsit, mellé kuporodom, és simogatom a fülét, mi a baj, de nincs baj, semmibaj, csak örömeben zokog, nagynagyörömeben, mert Bözsikenéni várja már, de honnan tudja, kérdezem, az Úrszavától tudja, Bözsikenéni hét éve az Úr jobbjánál, ott várja, most ment el az Úr, érzem a szagát, kérdezi, milyen szagot, hát az Úr szagát, valamit érzek, mondom.

Friss ciprus, ugye, érzem, milyen jó, faggat Józsi bácsi, az Úr olyan, mint a friss ciprus, citrus, mondom. Citrus.

Igen, mondja, friss citrus, és tovább zokog, én a parfümömet érzem, de nem mondom Józsi bácsinak, szégyellem, hogy nem érzem az Úr szagát.

És még mit tud?, faggatom, csak ennyit tud, Bözsike néni várja már, és búcsúzzál a fiától, mert indulni kell, még ezt mondta. Mert vár Bözsike.

És nincs világvége?, kérdezem, de az van, világvége van, akkor miért kell búcsúzkodni, a fiától miért kell, azt nem tudja Józsi bácsi, lehet, hogy ilyen a beosztás, mert nem ugyanazon az úton jártak ők ketten. És minden út máshová vezet.

Rebi is odakerül, és hozzánk guggol, mellénk, Józsi bácsi baljára.

Mondta már, hogy vegyek magamra valamit, hát nem megmondta, persze hogy mondta, de honnan, ha átmehetnék a parókiára, akár ki is csíphetném magam.

De nincs erre idő, világvége van.

Hát mégis világvége van?, kérdezi Rebi, az van, ragyog Józsi bácsi, világvége, és világvégén mennyi idő van?, kérdezi Rebi, kisajátítja a beszélgetést, pedig nekem is sok kérdésem lenne, azt nem mondta, mondja Józsi bácsi, ki nem mondta, az Úrszava nem mondta, Józsi bácsi lehajol, és megvakarja a talpát, ha kérhet rá, segítsünk kicsit, a talpa, hasa, háta, mindene viszket.

Mi segítünk, mindenhol vakargatjuk, végre, mondja Józsi bácsi, végre itt van, Rebi arca is sugárzik, végre egy férfi, aki nem mocskos állat, milyen a világvége?, kérdezi, milyen?, kérdezem én is, pont olyan, mint az Igében, mondja Józsi bácsi, de az Ige még nem a Szó, mondom, de, mondja Józsi bácsi, az pont az. A kettő egybeesik. Ha az ember nem mások véleményével szarakodik.

Hogy jön ez ide?, kérdezem, mi köze a szarakodásnak a Szóhoz, Igéhez, ezekhez az égi dolgokhoz.

Minden, mondja Józsi bácsi, ha jön a Szó, az ember nem néz semmit, csak megnyitja a száját, fülét, orrát, hogy mindenhol áramoljék befelé, a test közepébe.

De maga, drága, összeszorította a fogát, és nem engedte be, mondja Józsi bácsi, Drágajózsi bácsi, hát azt mondta, hogy jól csinálom, zokogok, hát szó szerint ezt mondta.

Józsi bácsi nagyot kacsint, mert tudta, hogy előbb-utóbb megnyitom a szívemet, látta rajtam.

Csak jött ez a világvége.

Biztos, hogy Szó?, kérdezem, nem inkább valami más, Lélek, például.

Így is mondhatjuk. De úgy is. Édesmindegy.

Felállok, Józsi bácsi leveti a sötétbarna kabátját, és rám borítja, látja, hogy valósággal didergek, kabátra többé nem lesz szüksége, mondja.

Rebivel bal felé indulunk, a negyedik és ötödik bokor között visszabújunk a templom elé, Józsi bácsi is, és onnan jobb felé tart, a fiához.

Józsi bácsi csókot küld nekünk.

Elveszem a biciklit, fogalmam sincs, kié, nem Józsi bácsié.

Biciklivel gyorsabban haladok, mondom Rebinek, de induljunk együtt, kérlek, hát nővérek vagyunk, miért indulnánk együtt?, kérdezem, miért, mi egyáltalán nem hasonlítunk, én barna vagyok, te szőke, és születésünktől csak távolodunk.

Láttalak, mondja Rebi, jól tudom, hogy ki vagy, mi egyáltalán nem hasonlítunk. Parázna vagy.

Te ezzel foglalkozol, éppen most?, kérdezem, most nincs erre idő.

Meglátom, hogy lesz, mondja, erre lesz, Drágajóistenem, megfutamodom, igaza lehet Rebinek, futok körbe-körbe, Rebi körül, induljunk anyához, sziszeg Rebi, én hozzá is egyedül, mondom, ezek most ilyen idők.

Ezek nem idők, hát nem látom, éppen ez az, éppen most esünk ki belőle, tessék, miből esünk ki, az időből, mondja.

Akkor együtt vagy külön?, kérdezi, külön, mondom, külön, átölelem és lehajolok, a lábát is átölelem, és megcsókolom a két térdét.

Megyek, mondom, és a lábamat áteszem a biciklin. De azonnal vissza. Nincs rajtam bugyi, így nem lehet biciklizni.

Az miért olyan nagy baj, hogy nincs bugyid?, kérdezi Rebi.

Hát nagyon vág, így nem tudok, mondom, te sem tudnál.

Látom, hogy Rebi cipőstől kibújik a bugyijából, és felém nyújtja, menjek már, ha annyira sietős, átveszem, a bugyi piros, én soha nem hordok piros bugyit, én mindig feketét, de magamra erőltetem, kicsit bevág, nagyon bevág, mert Rebi csinosabb, XS-es.

A biciklit felállítom, és visszatülök.

Hová mész?, kérdezi Rebi, ő anyánkhoz.

Mondtad már, Karolához.

Elöttem, mögöttem, balraésjobbra erős biciklinyikorgás, start utáni túrdöfransz hang, pedig suhogó egyedül vagyok az utcán. A szél biciklistől felemel, kövek pattognak a küllőkön, visszanézek, miafene, és Rebi az, az utcáról minden követ összeszedett, és dobál, paráznanő, paráznanő, visítózik. Karola háza felé röpít a szél, a biblialapok pici darabokban a fejem körül lebegnek, és végül beborítanak, egészen. És rám ragadnak. Nekem lázam van.

Karola kapucsengője nem működik, az utcalámpák égnek, pedig dél előtt van, tizenegy óra. Dörömbölök a kapun, semmi, kiabálok dörömbölök, nekem be kell mennem, Karolához, a kapu zárva, kiabálok, Karola, Karola, gyereki.

És cseng a mobiltelefonom, Karola az. Mit akarok, mit cirkuszolok itt a kapunál.

Bocsánatot kérni, ne tedd le, Karola, kérlek szépen, ne csukd le. Karola.

KarolaKarolaKarola, nem tudtam még, milyen, nem tudtam még, nem tudtam még, addig nem tudtam, még nem, nem tudtam még semmit erről, még nem voltam szerelmes, addig soha, hogy milyen, hogy semmimás, senkimás, égszégysz, nem égsz el.

Te voltál nekem az első, Karola.

Itt a világvége, csak te bocsáss meg nekem.

A középső ablakban előbukkan Karola feje, kinyitja az ablakot.

Elment, mondja a telefonba. Valamennyire telefon nélkül is hallanám.

Megbocsátasz?, kérdezem.

Ha igen, érintsd meg a bal mutatóujjaddal az orrod hegyét, én is telefonba mondom.

Karola semmit nem mutat, és egyáltalán nem mozog.

Elment, két hónapja, mondja.

Tudom, mondom.

Nem szerettem, mondja.

Elveszítettem az eszemet, Karola, megbolondultam a fájdalomtól, és a gonosz belém költözött. Az asztalfőn ültem és mondtam, hogy itt ülünk, egy körben, lassan, nyugodtan beszéltem, itt ülünk, az asztalnál, egy nagy körben, mintha testvérek volnánk, mintha nővérek, tizenegyen, az ország legfiatalabb nőszövetsége, mind harminc alattiak, hívó keresztyén nők.

Tudom, mondta Karola, ne folytasd.

Tizenketten voltunk, de a tizenkettedik hiányzik, mondtam. A tizenkettedik elárulta az Urat, egy közülünk elárulta, és mindenki bólogatott, elárulta az Urat, pedig mintha testvérek, mintha nővérek volnánk mind, és mégsem.

Most tizenegyen vagyunk

Tudom, mondta Karola, ne folytasd, már elmondták.

Karola két urat szolgál, mondtam nekik. Fekete kosztümben és fekete cipőben voltam.

És mi tizenegyen kiközösítettünk téged, Karola.

Mögöttem tehénbögés, hátranézek, tényleg téhén.

De nincs itt téhén, mióta ebben a gyülekezetben vagyok, biztos.

Nincs, mondja Karola. Nincs itt téhén.

Bal ujjbegyével megérinti az orrát.

De most minden más, suttogja a telefonba Karola. Mitől más?, kérdezem. Hát szagolj a levegőbe, mondja, ez a Szentlélek vihara.

Várjak kicsit, és én várok, elég sokat várok, és Karola megjelenik az ablakban, és felmutat egy bugyit, a feketét, amit Karácsonyra vettem neki. Az ablakot becsukja, most nem látjuk egymást, fogalmam sincs, mit csinál, azt hiszem, kuncog és könnyezik. Karola ilyen. Tovább beszélünk.

Erősödik a tehénbögés, a biciklinyikorgás is, a szél nagyon söpör, és Józsi-bácsi kabátját lekapja rólam. Rebi bugyijában vagyok, de senki nem lát, csak Karola kuncog a telefonban, hirtelen hangosabban, és tovább könnyezik. Mert fulladozni kezd. Mert látja, hogy piros.

A téhén hozzám jön, és megnyalja a mellbimbómat.

az Úr befejezi:

Jóéjszakát, szépálmokat, angyalkákattünderkéket mindenkinek.

A biciklit hagyd itt.

Lehasalok Karola kapujához, nem megyek sehová, hogyhogy jóéjszakát, még csak szintedél, féltizenkettő.

az Úr mégis befejezi:

Drágadrága, mindjárt este van.

A biciklit hagyd Karolánál. Az övé.

———— Kézdi Imola

MINIALLÚRÖK

SÓHAJT A SAJT

Sóhajt a sajt.
Szorong a paradicsom.
Konyak önti
magát nyakon,
s a sült hal
mindent bevall.
Visszaalszik a tej,
elkából a kávé.
De a lány kenyér
s a szőlő is
pirul ám,
mikor elgurul
a pirulánk,
és magokból kikelve,
banánhéj-nászunk
vívjuk,
a mosatlant is
elfeledve,
a konyhában.

FRISSEK

frissek és
vadak vagyunk.
igazak a vádak:
nem öregszünk,
nem veszekszünk,
húst sem eszünk,
nem is iszunk.

nem bizony.
poharamat emelem:
lásztminít e szerelem.

VATTA

Vattacukor-szenvedély
minden egyes
napunk.
De jó neked, Istenem,
hogy ilyen
jól vagyunk!
Unikornis-szerelem,
rózsaszín a négyzetem.
Pezsgő, fagyi, csokis keksz,
szelídített mű-Trex.
Irigyelnek fiúk, lányok,
s én mindjárt
szívárványt hányok
a falra.

A KÖTÉL NINCS KI

a kötéL nincs kimérve.
miért kímélne
pont minket
a becsapódás?
szakad itt
gatya és ing.
kancsal szerelem.
bandzsi
dzsámping.

BEFŐZTEM

befőztem tizenkét év
viharos szerelmet,
bódult aggodalmat,
hústépő ölelést.
tartósítószer-mentes,
fájdalmas finomság.
nem halunk éhen.
tele a karma.

LESZEK ÖL FA

Leszek öl fa,
hogy ölel.Hess!
Leszek vár,
hogy vár.Hass!
Leszek csoki,
hogy csókol.Hass!
Leszek a cseléded.
Hogy soha le ne cserél.Hess!
S hogy felmossam
az előszobáát.
Leszek, hogy legyek.
Légypapír is akár,
csak ragaszkodj hozzám.

HIDEGEN HAGY

hidegen hagyott
minket a nyár.
vágyainknak immár
hűlt helye.

idegenül olvad szívünkben
a fagylalt.
tölcsérbeszáradt,
őszülő szerelmünket
már a légy se
dongja körül.
a medence levét
ingyen isszuk.

EGYMÁSNAK VERMET

egymásnak vermet ásítottunk,
felkavarva az unalom vizét.
a szerelem íze
a lelkünkre száradt,
s a tagadás tavában úszva,
már nem éreztük
a szárnyaink súlyát.
egy hete azon agyalok,
hogyan nem vagyunk angyalok.

LEOPÁRDMINTÁSRA

Leopárdmintásra
bőgtem az agyam.
Elhagytam magam,
és téged is.
Még nincs késő.
Ez az állatminta
nem fog kimenni a divatból.
De ha mi igen, majd
vegyél magadra.

Lehull rólam
a fájdalom
s a kombiné.
Menő a mintám.
Egyszerű pólóval
kombináld.

KONCERTJEINK

Koncertjeink sorra
elmaradnak.
Hangszálainkat
bú és bánat
nyomja,
és nyoma sincs már
bennünk
a zenélő nyárnak.
Közeledik az ősz.
Emlékszel, kedves?
Hogy füttyültünk
mindenre!?
Dúdolj hát
a fülembé újra
olyan dalt,
hogy megirigyelje azt
csótány s csalogány.
Tücsköt-bogarat
hordj össze nekem,
és ígérem,
hogy minden dalodat
elhiszem
majd,
ha fagy.

RUTINRÁG

Rutinrágta lelkem
most rozsdás igazán.
Egy csapat varjú
les rám,
és az ördögé leszek,
ha nem dobsz fel egy kicsit.
Ha felragadok
a plafonra,
mint egy palacsinta,
kaparj le, rakj össze
barackdzsemmel.
Rozsdás részeimet is
fald fel,
vagy a fal adja
a másikat.

LEVÉLFELHŐ

A héten sorban ez a hatodik nap, hogy nyolctól nyolcig ügyeletes vagyok. Ahogy a kávémat iszom ezen a novemberi reggelen, kinézem a konyhaablakon, nem a szokásos szürkesség fogadott, és elő kellett vennem a gépet, hogy lefotózzam a mellettünk levő ház udvarán lehullott faleveleket sepregető szakállas embert. A férfi, akiről azt se tudom, hogy a nagy ház egyik lakója-e, vagy a gondnok, ahogy seprte a faleveleket pont abba az irányba, amerre az én konyhaablakom nyílik, szóval a falevelek mintha megmakacsolták volna magukat, a földön, lent akartak maradni. A szakállát nagyon gyakran megigazító férfi kihozta a gereblyét is, összehúzta a kabátját, majd egyenként próbálta a gereblye vasfogaival az odatapadt sárga-, bíbor- és vörösszínű leveleket felvakarni. Kinyitottam az ablakot, teljesen kitértam, és abban a percben a makacsul földhözragadt falevelek mintha összefogtak volna, egy láthatatlan mágnesnek engedelmessé válva elszakadtak a földtől, egyre jobban elrugaszkodtak, az ablakom előtt egy nagy felhőbe összegabalyodva felszálltak az égbe.

Mire felocsúdtam a fantasztikus látványból, és kinéztem, hogy megszólítsam a férfit, ő már eltűnt a falevelekkel együtt, és maradt a föld ősi szőnyeg nélkül, feketén.

Rögtön rohantam a barátnőmhöz, akivel gyakran együtt kávézunk, és a rendelkezésre álló húsz percben kibeszéljük a pityókát is a földből, mesélem neki a történeteket, mutatom a fotókat, ő pedig az irántam való szeretete ellenére mégsem hiszi igazán, amit azon a novemberi reggelen kávézás közben meséltem neki.

Kicsit rosszul esik a reakciója, csalódott vagyok, próbálom is leplezni, nem akarok vele ezen összemenni, mert akkor lőttek a reggeli kávézásoknak és az általa nyújtott igen izgalmas pletykáknak, amelyek összegyűjtésére nekem sem lehetőségem, sem energiám nem lett volna.

A barátnőm, hogy mentse a helyzetet, kivesz a táskájából egy gyönyörű füzetet, melynek fedőlapján Klimt *Anyja gyermekével* című festménye látható, kinyitva, minden lap tetejére szabadon fel lehet írni az adott nap dátumát.

– Írd bele a napi új eseteket!, nyomja a kezembe a füzetet a barátnőm, majd mindketten megkönnyebbülve összenézünk, és elköszönünk egymástól.

Nem tulajdonítok különleges jelentőséget a tárgyaknak, de ahogy a finom szellő megfújja az arcomat, és újra magam előtt látom a hajnali csodát, érzem, a nap hátralevő része még tartogat számomra meglepetést.

Biciklivel megyek, nem is annyira óvatosságból, hisz a kórházban a legnagyobb elővigyázatosság ellenére is minden nap, reggel 8-tól este 8-ig vagy éjszakai ügyeletben tizenkét órán át ki vagyok téve a vírus szertelen tobzódásának. Szeretek biciklizni, ez a napi sport számomra, haladni is jobban lehet, ráadásul kalandos is.

* * *

Apu hív, már nagyon rosszul érzem magam, kérem, ha tud, még ma jöj-jön, tudom, hogy szombat van, de talán az lenne a legjobb, ha bevinne az ügyeletre. Este későn feküdtem le, főztem még egy adag rizses húst Julikának, most fő a gulyásleves, a csipetkéhez már nincs erőm. Nagyon fáj az alhasam, este is az ájulás környékezett a fájdalomtól, sírtam is, pedig nem szoktam, nagylány vagyok már, tizenhárom éves. Bevettem fájdalomcsillapítót, felnőttadagot, így tudtam kicsit aludni. Még nem tudom, hívjam-e anyut, megint kórházban van, ez már a harmadik hét, változó az állapota, ezt mondta apunak anyu kezelőorvosa, és azt is, hogy életveszélyes neki kint lenni, bármikor elkaphatja a vírust, rajtunk keresztül is, hisz iskolába járunk. Julika viszont imádja a sulit, tavasszal is sírt, hogy nem mehet. Én játszom vele mindenfélet, ha van rá időm, be kell vásárolnom még, sok a házim is, az fő mondta, hogy a földrajztanár is, és a matek is jelezte neki, hogy figyelmetlen vagyok. Jó, próbálok koncentrálni, amennyire tudok, nézem a tanárt, csak rá figyelek, amit felír a táblára, mindent leírok a füzetbe, most már azt is megtanultam, hogy a szemüvegem ráhúzom a maszkra, és akkor nem párosodik be a lencséje, szóval minden erőmmel azon vagyok, hogy megértsem a matekot, de most is, ahogy kimegyek az erkélyre, hogy hozzam a virágokat végre, megállok a terasz közepén, és nézem az eget hosszan, s azt látom, hogy egy felhő felém közeledik olyan gyorsan, hogy ha felállnék a párkányra, és kinyújtanám a kezem, el is érném, a felhő belül színes őszi levelekkel van tele, a levelek egymásba kapaszkodva próbálnak a felhőbuborékból kitörni és az én erkélyemre leszállni. Az egész egyszerűen elképesztő látvány, a piros muskátlit ládástól, mindenestül ki is ejtem a kezemből, összetörik a cserép, darabjai széthullanak, egy részük begurul a teraszon tárolt ezeréves dobozok alá, van, amelyik darab elindul a maga útján, a korlát alatt ügyesen kigurul, és már zuhan is le a hatodik emeletről

könnyedén, vörös pompájában, és ráesik egy éppen arra bicikliző nő sisakjára. Én a lábamra hullt virágfölddel odarohanok az erkély korlátjához, bocsánatkérően nézek a bringás nőre, és annyira belém nyilall a fájdalom, hogy hangosan, majdnem kiáltva szólítom Julikát, hogy jöjjön segíteni. A fájdalom az elején a legrosszabb, amikor végigszalad alulról felfelé a lábamon egészen a derekamig. Ez még olyan bizsergető érzés, olyasmi, mint amikor a nagyinál voltunk a kis tónál a faházban két évvel ezelőtt nyáron, és még anyu is le tudott jönni, s este vihogtunk, egy ágyban aludtunk, ki hosszában, ki keresztben, és én akkor éjjel éreztem azt a bizsergést a lábamon, majd a karomon végigfutni, de másnap reggelre kiderült, hogy ágybolhák randalíroztak végig rajtunk, összecsíptek, ahol csak értek. Úgy néztünk ki mi négyen, nagyi, anyu, hugi meg én, mint négy rózsaszín mangalica, csak hosszú hajjal.

Ezt a bizsergést zsibbadás követi, majd úgy belődül valami az alhasamba, talán egy bomba, ami beágyazás után rögtön szét is robbant, apró szilánkjai kristályként az összes sejtembe beépülnek, és ott szurkálnak belülről egyenként, először finoman, aztán egyre erősebben.

* * *

Megint túl a fejemre húztam a biciklis sisakot, valahogy nem sikerül jól beállítanom. Még amikor a bringaboltban vettem, nyár volt, hétágra sütött a nap, lehet, hogy kiengedett hajra próbáltam rá, de akkor mindenesetre tökéletesnek bizonyult. És rábeszéltek, hogy olyant vegyek, ami úgy néz ki, mint egy motorsisak, a szememet is egy árnyékoló védi. Ma reggelig teljesen fölöslegesnek gondoltam ezt a plekszi szemvédőt, de ahogy a nagy lakótelepek előtt ráhajtottam a járdára az építkezést kikerülendő, valami koppant a sisakomon, és ahogy felnéztem, pont a szemvédőre esett: egy jó nagy darab virágcserep, meg is álltam, felnéztem, és láttam egy kislányt furcsán lenézni rám, de egy másodperc múlva már nem volt ott, nekem meg sietnem kellett tovább, hogy időben beérjek, és tudjak átöltözni.

– Nem lesz könnyű napod – szólít meg a váltótársam, akit én váltok le az éjszakai ügyeletből. Átadja a papírokat, megbeszéljük a teendőket, lefőzöm a két adag kávé. A portáról szólnak, hogy egy apuka behozta tizenhárom éves lányát, aki nagyon rosszul van, nézzük meg. Letesszük a kávé, egyszer sem tudtam meginni a héten, bele is írom a Klimt-füzetbe a nap végén, hogy november 2-től 7-ig mindig kihúlt kávé ittam. A szkafander-ruha már rajtam, fél év után nagyon gyorsan, három perc és negyven má-

sodperc alatt felhúdom magamra egymás után a védőrétegeket, gumikesztyűket, sapkákat, maszkokat. Minden megy, mint a karikacsapás, én érkezem először a sátorba a beteghez, és amíg odaérek, felnézek az égre, és egy pillanatra látni vélem a színes leveleket, amint épp a felhő mögé bújnak, vagy bele a felhőbe a vörös-, a sárga- és bíborszínű leveleket látom, a reggelieket, amelyeket a szakállas férfi sepert a szomszédos ház udvarán.

* * *

Kedves a doktornő, és mindenki, aki velem itt a kórházban foglalkozik, anyura gondolok, és arra, hogy neki milyen unalmas lehet annyit bent lenni és feküdni naphosszat, míg valaki rányitja az ajtót. Az egyik orvos behozott egy tablettet, töltött rá netet, Julika biztos jobban örülne neki, én alig találok valami érdekeset, de a főzős videókat élvezem, van, amit többször megnézek, hátha megjegyzem majd, és ha innen kijutok, mind kipróbálom.

Azt mondják, az a fertőzés, ami miatt bekerültem, azért van, mert az immunrendszerem gyenge működése immunhiányos állapotot okozott. Szerintem anyunak is az lehet, nem volt elég a sok narancslé, amit a kis kézi gyümölcsfacsaróval készítettünk neki. Julika hívott, még a csövektől nem tudok felkelni, őt meg nem engedik be, senkit se engednek be, talán jobb is, ha nem lát így senki, csak az itt dolgozók. Julika ügyes, jó, hogy már tízéves, most alszik egyedül otthon a lakásban, de apu is kicsit vele van. Aggódom, hogy mit eszik, de remélem, ha nagyon megéhezik, enni fog. Fáradt vagyok, így napközben sokat alszom, de az éjszakák nehezek. Összevissza álmodok, a törött virágcsereppel, amit kidobtam a kukába, a piros muskátlit a földdel együtt, és egyszer csak gyökeret eresztett a virág ott, a zöld kukában, az ágai fellökték a kuka fedelét, majd átkúsztak a mellé álló kék kukába, a szelektívbe, így, amikor kinyitották, hogy a komposztot beledobják, ott virítottak a hatalmas piros muskátlik.

* * *

Megtanultam nem kötődni különösebben a betegekhez, amióta..., de ezt ki se merem mondani, mert elhatalmasodnak a negatív gondolatok rajtam, és ezt a munkát nem lehet negatív gondolatokkal végezni. De ez a kislány, aki nem is kislány, hanem nagylány, akit az apukája behozott tegnap reggel, és aki miatt vállaltam azt is, hogy ma estig itt maradok, olyan éretten viselkedik, és csak arra kérdez rá, amit nem tudtunk érthetően el-

magyarázni neki. A tekintetéből nem a félelmet érzem ki, kacagós és riadt barna szemei nyugtatóan hatnak a körülötte lévőkre. Kiszaladtam egy jó kávéért a mellöttünk levő pékségbe, ahol azt is tudják, hogy hány csepp hideg tejjel iszom a hosszú feketét, s már kávéval a kezemben észrevettem a könyvautomatát; bedobtam a pénzt, a gép kidobta az *Iskola a határon*t, rohanok vele vissza Emmához, a kislányhoz, három perc és felöltöm a szka-fandert, belépek a szobába, a novemberi szél kicsapja az ablakot, valahonnan rengeteg levelet, sárga-, vörös- és bíborszínűeket, nem egyenként, hanem egyszerre sodor be a kórterem ablakán, majd szőnyegként beteríti a padlót, vigyázva arra, hogy az ágy lábai is pompás színekbe öltözzenek.

Emma kezében egy plüsskutya van, szorítja, könnyes a szeme, könnyörögve néz rám, kérelem, hogy ne vegyem el, mert akkor biztos, hogy nem tud elaludni. Muszáj elvennem, nagyon koszos a kutya, nem is fekete, hanem szürke, ki kell mosni, fertőtleníteni. Emma zokog, még mindig szorítja a plüssállatot, beszél hozzá, gügyög, én türelmesen várok, de az ügyeletes orvos kivágja az ajtót, és kirántja a bábút a kislány kezéből.

Rengeteg szívszorító jelenetnek voltam már szemtanúja e kórház falai között, de ezt már nem tudom tovább nézni, elhagyom a szobát. Akkor veszem észre, ahogy az ajtónyitásra a levelek megmozdulnak, hogy ott, az ágy felső lábánál kikandikál egy ugyanolyan kutya buksija, mint Emma plüssse. Az ágyban fekvővel összenézünk, én a kutyának finoman jelzem, hogy egy vakkantást se, s azzal kifordulok az ajtón. Hangot hallok a kórteremből, Emma nevetése vagy egy kutya vakkantása-e, nem tudom, de ahogy sétálok a folyosón, és kinézek az ablakon, látom, ahogy a falevelek felszívódnak az égbe, és belefúródnak a legnagyobb felhőbe.

Ayhan Gökhan

ÉRINTÉSEK

Izsó Zitának

érintést nem találni sehol.

gyerekkoruktól megfosztott férfiak,
összes élőlény lábvidékről eltűnt,
emlősökként haltak ki veszélyszínű ujjak,

férfit kinőtt gyerekkéz-kesztyűk,
mély tavak és szitakötők honában:

érintést-felejtett bőrfelszínek,
simogatások összetartotta arcok,
ha köszönök, ezekkel köszönöm meg,
ha arcom elengedi simogatásod
mély tavak és szitakötők honában:

sehol nem találni érintést.

FÖLDRÉSZ-KIÁLLÍTÁS

„és nem lennék más, csak a csupasz figyelem,”
Izsó Zita

szemem helyett szemem,
ujjaim helyett ujjaim.

tested csavarjain közös tánc szorít,
kesztyű az amputáltak kezein,

győztes félénkség költözött belém,

földrész-kiállítást rendeztek a bolygók,
ahol állsz, az veszteség súlypontja,
megszámolt veszteség, ahol állok.

szemem helyett szemem,
ujjaim helyett ujjaim.

hangod köré gyűlt az arcom,
etető kéz köré földrész-kiállításról megszökött három galamb,
mielőtt felröppenne az etetéstáncot élvező három ártatlan állat,
addigra halott mindhárom.

Márton Evelin

FARKASHAB

ARCHÍV NAPLÓ

1999. augusztus 11. Jól véssed emlékezetedbe, amit átélsz, mert csodás szerencse az, hogy legalább egy napfogyatkozást láthattál – prédikálta Kheisal bácsi, a földrajztanár, aki már nagyon öreg, és apám új házában lakik. A műanyag pénzt¹, amely szintén a pillanat tanúja, zsebre vágom, és még akkor éjjel eliszom a Bzukában, ami a legmenőbb hely, nem a faluban, ahol megoszlanak a vélemények róla, hanem szerteszét a környéken, ahová a híre, mint a mustárgáz, szétszivárgott. A Bzuka eredetileg repülőgéphan-gárnak épült, a két Rezimmel, apával és fiával látogatom, ha a faluban vagyok, legfeljebb Ilhamival. Amióta elköltöztünk az új portára, a *nagyvíz* és az erdő közelébe más utakon járok, főként egyedül.

A napfogyatkozás órájában Kheisal bácsi összkomfortos hintójában üldögélt, ahogy ő nevezi a tolokocsiját, Ignác, apám mindenese pohárral kezében állt, melyben a kékszesz ezúttal sötétlő lötyty, apám, hegesztőszemüveggel védve látását, a házfalnak támaszkodott, Ilhami és a csodatevő öccse, Ámet, Rezim meg én felmásztunk a siló betonfalára, hogy közelebb érjen a végzet, Ámet szerint, aki sík hülye. Már 24 órája ébren vagyunk. Kheisal megszokásból, mi azért, mert sokat ittunk tegnap éjjel, összevesztünk, és én, a marha Paradis bélyegétől remélve a békét, felpörgettem a klánt. Ámet, aki, a frász tudja, mitől oly csodatevő, velem ugyan nem tett csodát, és senki olyannal sem, akit ismerek, arról hadovált, miközben haladni kellett volna a káposztasorok gyomlálásával, hogy munkánk értelmetlen, mert jó a világvége. Apánk kijelentette, hogy az üdvösség elérése érdekében jobb, ha mégis munkával fogadjuk a ránk mérteket, haladjunk szaporán. Ifjabb és idősebb Rezim és Kheisal úr, akik a káposztás szélén ücsörögtek az árnyékban, úgy gondolják, minden napot érdemes megünnepelni, mert másképp nem érdemes. Ez utóbbit illetően, hogy hogyan nem érdemes, ismét jól összeveszttek, Kheisal bácsi vérszomjas dögnek nevezte ifjabb Rezimet, jelezve azt is, hogy mindez atyai örökség, vagy átok, ahogy a Rezimeknek jobban tetszik.

Míg ők szokásukhoz híven veszekedtek, én Ilhami mellett görnyedtem, aki ott nyögött a párhuzamos sorban, és átkozta születése pillanatát. A ve-

szekedés otthon, apám udvarában csúcsosodott, Kheisal bácsi szerint azért, mert leesett a vércukorszintünk, Ámet szerint meg azért, mert a napfogyatkozás sorsfordító pillanat.

Ámetnek lövése sincs a csillagászatról, csak beszél összevissza, mint az a sok szent seftes és eszelős, akiket annak idején az Újpiac mellett ismer-tem meg. Azt hiszem, eltávolodtam gyermekkorom helyszíneitől, és mélyre ástam magamból részeket. Mindenki így teszi, nem? WP-vel nem kommunikálunk, de sokat gondolok rá. Van egy férfi, Aloisnak nevez. Életünk szappanopera. Amióta akkor megyek haza a faluba, amikor akarok, min-dennek más kiterjedése és értelme lett. Az emlékeim összekeveredtek a fan-táziámmal, lehetetlen szétválasztani már, mi igaz, és mi nem, vagy mi volt az a múltban.

Első állásinterjú, 1999.október 14. Magánháznak tűnő épület előtt állok a városnak abban a felében, ahol nem túl gyakran jártam ez ideig. Többen is dohányoznak már a szűk előkertben, és nem néznek rám csak lopva, ahogy az ellenfelet méricskéli az emberek általában. Felőlem meggebbed-hetnek, gondoltam merészen, és a környéket fürkésztem. Az utcán jól öl-tözött népek andalogtak, kisgyerekek, nagymamák és nagypapák, kutyák, két macskát is vittek, pórázon, ilyesmit az Újpiacnál nem lehet látni, káp-rázatos. Emitt a Békadombon csak egyszer jártam, Paradis úr édes ma-mukájánál, akinek létezéséről fogalmam nem volt korábban, és anyám sem tudott arról, hogy *őfelsége* P. D. nem árva, de még mennyire nem az. Két évvel ezelőtt egy éjszaka, mikor éppen Ingel és Marinka véget nem érő ve-szekedését hallgattam a *Liliom Retro Mosodában*², melynek tárgya a távkap-csolat, egyáltalán a hosszú távú és monogám kapcsolat hasznossága avagy haszontalansága volt, megjelent a *bélyegek atyja*³ jól beállva és rendkívül bánatoson. Több napja iszik, ajkai cserepesek és lilák a sok vörösbortól, szá-ja sarkaiban feketés dohányzás, és még ki tudja, mik ragadtak. Végem van Indiánka – mondta Paradis, és a nyakamba borult, mint a régi szép idők-ben az újpiaci kégliben, hogy a hajamba sírja bele a bánatát. Azt hittem, le van égve, vagy éppen szökésben van megint, de elmondta, hogy réme-sen vágyakozni kezdett mamukája után, akit húsz esztendeje nem látott, nem hallott, és az sem felőle, legalábbis ő soha nem kereste, és most sem keresné, csak azt akarja tudni általam, él-e a mamuka, hogy van, és főként mit tervez a családi házzal, mert remek üzleti ötlete lenne – darálta Paradis, ekkor már a mosoda kertjében üldögéltünk, hátunkat egy deszkafészernek vetve, cigarettáztunk, és rémesen édes aszúbert ittunk, mert minden más ki-

fogyott a kocsmából. Anyám káprázatos, majd meglátod – hazudta Paradis, és én elhittem.

A *mamuka* sötétlila bársonypongyolába göngyölt sonka, nyakában halott rókaprém. Rendkívül gonosz volt hozzám, már a lépcsőn faggatózni kezdett, és mutatóujjával a mellkasomat bökdöste, amikor elmondtam, ki küldött hozzá, és miért. Az előszobában magasra nőtt könnyezőpálmák álltak cserépedényben. Mamuka sokáig tartotta három ujjá között az államot, és úgy vizsgált, megnézte a fogaimat, beletúrt a hajamba, és megtapogatta a derekam, a karom izomzatát. A mellemmel is próbálkozott, de felmordultam, El Zir-től tanult farkasmordulással, és végre békén hagyta a testemet. Megitatott velem egy pohár tejet, amely már a szent megsavanyodás útjára lépett, és rendkívül hivatalos arccal közölte, hogy az ő fia, Paradi Domingo halott, belefulladt az óceánba, elsiratta, meggyászolta, most a saját halálára készül, a házat az egyházra hagyja, más rokona nem lévén, mivel hogy ő réges-régen Jézus Krisztus menyasszonya, ki másé lehetne ebben a korban. Arcán megremegett a púderek és alapozók tökéletlen vakolata, és berepedezett, főként a szemek környékén. Rá akartam gyűjtani, de kiütötte a kezemből a cigarettát, és sikítózni kezdett, hogy tisztességes úrilány, *így meg úgy*. Na, Mamuka néni – mondtam –, én most elmegyek. Fiacskája, a bélyegek atyja él és virul, csókoltatja, és azt üzeni, hogy fontolja meg a végrendeletét, megéri. A mamuka kiakadt, és átkozott visítva, miközben ki-fele lökdösött a házból, azt mondta, én vagyok az ördög, és csak próbára akarom tenni, de ő igaz hittel a Jézus Krisztus menyasszonyaaa, sikította. Válgék egészségére, mamuka, de engedje el a karomat végre, vagy kénytelen leszek erőszakot alkalmazni, különben is, szarok rá, hogy kinek a menyasszonya, én csak üzenetet hoztam méhének gyümölcsetől, mert így megy ez.

A Békadomb aljában meg szoktam állni, mert ott lakik dédanyám, aki naphosszat horgol, vagy takarít. Sokszor a lépcsőházban találok zöldre zománcozott felmosóvedrével és egy T betűt formázó farúddal, amelyen az egyetem leltári száma díszel. Dédanyám a nemes intézmény adminisztratív személyzetéhez tartozott, úgy ismeri az épületet, mint azt a garzonlakást, amelyben két évtizede él. Ma nem mentem be hozzá, pedig jobban jártam volna, ő legalább szeret, kedves és érdekes, s mi több, megbízható, benne soha nem csalódtam, kapcsolatunk *érzelmesen formális*, bármennyire hihetetlen is ez a formula.

A magánháznak tűnő épületben, amely előtt cigarettázok, fordítóiroda működik. Én, a balga azt hittem, hogy majd csodaszép és mélységes verseket, remek prózákat fordítok itt könnyű pénzekért, melyekre rongyot és

harisnyát, cipőt, bort, szivart veszek. A négyütemű motor működéséről szóló szövegrészlet, amelynek lefordítását az álláshirdetés szerint *külső segítség nélkül* megoldjon a bátor jelentkező, erős szívdobogást okozott. Szerettem volna azonnal magamba tolni egy kis Paradis-féle *harmónikus nyugalmat*, viszketett a hiánya, de már régen nem kaptam csomagot a *derék ausztráltól*⁴. A szívdobogás fokozódott, amikor a többiek, azaz öt hölgy és egy idősebb úr előkapták vaskos szótáraikat a szatyorból, és lázasan keresgélgni kezdték a megfelelő szavakat.

Nem erről volt szó – mondtam az ügyintéző kinézetű fickónak.

Általában nem az történik, amiről szó volt, picinyem. De ne csüggedj, hisz még oly fiatal vagy – mondta együttérzőn a személyzetis, magas, barna, karcsú, kimért, középkorú, max. 40 éves, szinte fiatal, talán még érti, milyen nehéz lenni, vagy legalábbis emlékszik rá.

Én most elmegyek – mondtam neki, mire sajnós az untig ismert választ kaptam, szívesen elkísérne az elmenésben, hát persze, hogyne, gondoltam is. Miért is gondoltam? Ezt hívják automatizmusnak, tehát máris totál káros vagyok, esne a pokol Paradisba, a bélyegeibe és a saját kutya-természetembe, melytől szabadulni nem tudok. Persze, nem is akarok. Anyám szerint soha nem lesz *rendes* állásom, életem, satöbbim. Már megint egy olyan kifejezés, amit nem értek.

Egyetem, utolsó hét.

Dékán: Kafar! Hát magának nincs meg *ez* a vizsgája első évről, a kurvaéletbe.

Én: Ahogy mondja. És sajnós, ha ez csak rajtam áll, akkor nem is lesz meg, mivel nem sajátítottam el a tárgyat a hosszú évek során. A szervezetem ellenkezik.

Dékán: Nem magán áll.

Én: Magán áll. Igazat beszél.

Második állásinterjú, 2002, ősz.

Ő: Úgy hallottam, írogat.

Én: Előfordul.

Ő: Ez így nem lesz jó.

Én: Mi nem lesz jó?

Ő: Ennél hosszabban kellene válaszoljon.

Én: Mire?

Ő: Bármire! Képes rá?

Én: Ki tudhatja azt? Maga állítólag *lát*.
Ő: Milyen módszerekkel dolgozik?
Én: Attól függ, hogy milyen állapotban vagyok. Néha például teljesen lebénulok, és képtelen vagyok bármire is.
Ő: Miért mondta most ezt el nekem?
Én: Hogy tudja, mire számíton.
Ő: Miért kellene én bármire is számítsak magától?
Én: Azt maga kellene tudja, nem én hívtam magamat ide.
Ő: Szép mondat. Remélem, nem csalódom magában.

Nem volt szívem elmondani neki, hogy ez idáig mindenki, aki közeli kapcsolatba került velem, csalódott, kisebb vagy nagyobb mértékben, mint ahogy én is őbennük. Nem mondtam hát semmit, és Ő alkalmazott engem, alkalmazott nyelvészlet lettem – ahogy Kacsza bácsi mondaná, ha még élne, de hát már ő sem él.

2002/2003 szilveszter éjszakáján megismertem a Kicsi Csenti a Kerhene^s pultjánál, és elszöktem vele a tengerpartra, a régi léhaságom nem veszett ki belőlem, ha van Isten, nem is fog, ha nincs, akkor sem. Végigautóztunk a fagyott délen, a falvakban és városokban a szilveszteri mulatságok gőzölgő és színes foltokat sütöttek a jégbe, mindenütt járták táncukat a népek, kiabáltak, két helyen lőttek is igazi fegyverrel. A Kicsi Csen felsóhajtott, és azt mondta, szép hazám oly sok mindenben hasonlít az ő szép hazájához. És hogy mink testvérek volnánk, ugyanabból a géncsoportból, s mi több, hagyományaink is egy töről fakadnak, akárcsak szilaj természetünk és néhány szavunk, amelyek a legintimebb dolgainkat és tevékenységeinket nevezik meg. Világított a hó, és jég, a Kicsi Csen kollégiumi szobájában forróság áradt a fűtőtestekből, az ór a kedvünkért felfűtötte az egész épületet, szinte főtt a levegő, a függönybe csavarodva néztem a csendes vizet, a szélére fagyott éles hullámtarajakkal. Csen a hátam mögött pakolászott, és arról panaszkodott, hogy az egész testét hamarosan bunda borítja, mint minden férfiét a nemzetségéből, és ez elviselhetetlen. Akárcsak a háború. És az, hogy nem vehet feleségül, ami mégiscsak jó, ki érti ezt. Mit hoztál magaddal ide el? – dúdolta a Kicsi Csen, aki nem beszél ugyan az anyanyelvemet, de minden rezdülését érti saját bevallása szerint. Megmutattam neki a naplót, amelybe be is vezettem a nevét, születési dátumát és megismerkedésünk hozzávetőleges óráját és percét. Illetve azt a tíz darab Paradis-féle bélyeget, amelyet a névnapomig be kellene osslak, és továbbra is uralkod-

nom kéne magamon Paradis szerint, de nem fogok. Minek a napló – kérdezte Csen később, és én elmondtam neki, hogy majd valamikor írni fogok róla valamit, mert így megy ez. Vonnegut! – jelentette ki Csen. Graubvogel – mondtam. De végül is egyremegy, mivelhogy: *így megy ez*.

JEGYZETEK

¹ Az 1999. augusztus 11-i teljes napfogyatkozás alkalmára kiadott kétezer lejes volt az első polimer bankjegy Romániában, hamarosan az összes papírpénzt polimerre cserélték, de küllemük és méretük nem változott.

² A Heuréka klub mostani neve, melyet új tulajdonosai, a Derti-fivérek által nyert 1998 októberében. Dertiékkel, Indiánnal és az öccsével iskolatársak voltunk, bár az való és igaz, a suliban nem túl gyakran találkoztunk, inkább éjszakai kocsmaportyákon, lepukkant parkokban, szemetes bokoralján, a vasúti töltésen, esetleg a színházban, ez utóbbi miatt rémesen szégyelltük magunkat, de ugyanakkor büszkék is voltunk, a fene érti, hogy mire. A Derti-fivérek a visszaszolgáltatási törvények hajnalán hadba léptek, és sikeresen visszaszerezték a területet, amelyen a Heuréka éjszakai mulató, néhai Liliom Mosoda állt. Lebontani költséges lett volna, ezért *hevenyészett struktúra-állag javítás után* (id. Paradis) kicsit átszervezték a díszletet egy-két műbárony függönnyel, szeparékkal, taburettékkel, és örök homályt és fejfájást okozó füstölőrudacsokkal megteremtették *az olcsó sejtelmet* (id. Paradis).

³ Paradis

⁴ Ez Paradis indiánneve, de nevezem néha Francza úrnak vagy Vasárnapfiúnak, mikor hogy esik.

⁵ Kétes lebuja, nagyvárosi félpince, füstölők vannak, de ezektől nem fáj a fejem.

Bánfai Zsolt

GOLGOTA

Te sem kaptál meghívót
arra a vacsorára –
gyertyafüstben utolsó teríték az asztalon.
Az elhívottak arcán a némaság évgyűrűi –
tátogó halak a boros korsók mögötti kosárban;
az ígéret földtörténeti üledékei –
oly magányosak, miként
Ő lesz majd a koponyák hegyén
abban a pillanatban, mikor
véleg megérti a megmásíthatatlanságot –
és azt, hogy a teremtmények nem
érdemlik, hanem méltók
a kegyelemre.

TÁVOLLÉT

Mikor a feltámasztott csillag alul kifénylik,
Isten néz be a gyűrött dunyhák közé.
Foghatóvá válik a fájdalom, ahogy
Krisztus megágyaz a holt vizek fodrain.
Hová menekülhet a test, ha nyomában az éj?
A Jordán vizében mérhetetlen tolongás –
pszichoszomatikus rengések gyűrűi
vetnek szökőárat az ártéri keresztekre.
Mintha Isten jelen sem volna a barlangban,
hol az ősök arcukat tetemekre festik –
kost áldoznak, vörös madarak a hóban –
fehér paplanok, hullámszövetek alatt.

MEMENTÓ

Ha az egykor díszes oszlopokra nézel,
a magány mintázataiban nyugvó madarak
énekét hallod bentről.
Ilyenkor virágos a hajnali kép, de az anyák
lelkében fekete rózsza nyílik.
A narancsszín naplemente különös tájat fest
a tulipános mezőkről, az emlékezés rétjein
egy feltárt ablak lángokban áll.
Embertestben fázhattál a nulladik napon,
de a harmadik melegét csak te ismered.
Nem tudhatod, az utókor miként ítél –
a kóbor kutyák megérik az otthon illatát.
Voltál, mint a dal, derű, tűnékeny íz,
gyermekkézhez tapadt homokvár –
örökléptű árnyak között a padlórésben
szárnyra kelni készülődik súlyos tollain –
és felfeslik a halál.

ÁLOM-BESTIÁRIUM

Tárgyak és helyszínek tekintetében az álom és ébrenlét valósága között pusztán annyi a különbség, hogy míg az éberen megélt idő során ezek önálló élete hajlamosabb rejtve maradni előttünk – vagy legalábbis mi magunk hajlamosabbak vagyunk kevésbé tetten érni azt: ha úgy tetszik, kevésbé vagyunk éberek –, addig az álmaink valósága leplezetlenül tárja fel előttünk ezt az életet. Az álom helyszínei és tárgyai megannyi szereplő a nagy rendező munkájában, ahol semmi nem kellék: minden él és lüktet. Dús, zabolázatlan rengetegeket vagy rommá üresedett városok: az álomban ugyanaz az élet munkál bennük. Az álom terében ugyanis nem csupán az élőlények élnek: a teret magát is életből szövik a végtelenségig nyúló másodpercek. Lélegzik a város és a beton, és lélegzik a zuhanásnyi semmi az emelet és az utcakő között. Lélegzik a futásba belemerevedett mozdulat, a kétségbeesés és a rettenet, de lélegzik a szépség, és a kert is, ahová pihenni vagy sóvárogni jár a lélek, friss forrásvizet keresni az elme. Egykori szeretők vagy halottaink által hátrahagyott tárgyak lehelik be az álom végeérhetetlenül egymásba nyíló, körkörösön önmagukba és mégis önmagukon túl vezető szobáit. Az éberség valóságában a tárgyak eltűnnek, átrendeződnek, némán mesélnek. Az álom tárgyai és helyszínei megelevenednek, szorongást, megannyi gazdátlan tünő gondolatot, sóvárgást oltva az álmodóba. Az élőlények pedig: ó, hogy élnek! Nem félnek azok senkitől és semmitől: mindig pontosan azok, akik. Ebben a rettenthetetlenségben rejlik a bestialitásuk. Ezeket az álom által étellel beoltott tárgyakat, helyszíneket és jelenségeket, valamint az álom által étellel elteltségükben felfokozott élőlényeket kívánjuk összegyűjteni és az olvasó elé tárni ezen bestiárium lapjain, hűen ahhoz, ahogyan az álmodó látta őket.

ELSŐ RÉSZ: TEREK, ÉPÍTMÉNYEK, ÉS BENNÜK LAKOZÓ LÉNYEK

Az ősnyelv kútja és annak kőlényei

A nyelv eredetét kutató elme, ha keresőmunkáját az álomra is kiterjeszti, ott nem olyan kutat talál, amiből gazdagon merhet – dúsan habzó, végeérhetetlen nyelvet –, hanem elapadt szökőkutat. Emlékét annak, hogy a nyelv egykor szabadon feltörő víz volt, élő, akár a kőkút oldalán látható, mára már a kővel eggyé vált, elnémult androgün lények. Ajkaik kitérve, szólásra nyílt megannyi száj, figyelésbe merevedett tekintetek. Az álmodó nézi és ámul, és szinte kővé dermed maga is.

A rom

Az álombéli rom különös organizmus. Egyszerre emlék és jóslat, mementója egy elmúlt kornak, és ígérete, olykor fenyegetése egy elkövetkezőnek, fantáziája egy sosemvoltnak. A repedések, a hiányok nem kevésbé jelentőségteljesebbek, mint a megmaradt építmények. A rom alapvető alkotóeleme az, ami már nincs. Ami ugyanis megmaradt, és ami már nincs, együtt alkotják a romot – különös alkímia. Két rom emelkedik ki ezen bestiárium szerzőjének álom-horizontjáról: két romváros egy-egy helyszíne.

Az első egy modern kori romváros: míg a rendszerváltás utáni Románia a valóságban inkább szellemileg hevert romokban, addig az álomvilágban a fizikai tér ugyanolyan romos, és a mindenhol kúszó-indázó repedések a betonfalakban, a járdaszegély elomlása, a szürke tömbházakból kiszivárgó öregség és kétségbeesés szaga együtt alkotják a kietlenség testét, a várost. A kilencvenes évek elején álmodott álomban ez a város jelentette azt, hogy valami elmúlt, de helyette még nem kezdődött el más. Hallani lehetett, ahogy a romvárosban újra meg újra megkönnyebbülten fellelegeznek az emberek, és érezhető volt, amint a város fölött távozik a félelem, a helyébe pedig valamiféle különös, rezignációval elegy remény költözik. Ebben a városban állt a romok közt egy szegényes lakótelep a tömbházaival. Ezekből a szürke betontömbökből is távozott valami, és a helyébe lépő ürességet várakozásból szötte az álomidő. Az álmodó egy ilyen tömbházban keresi az otthonát, miközben az életre kelt lépcsőház fokozatosan emeletek és lépcsősorok beláthatatlan útvesztőjévé növi ki magát. Csak úgy ontja magából az újabb és újabb emeletet, ám ezek az új emeletek is romok. Bestiális épülés, amikor eleve romként keletkezik valami. Egyszerre épülés és omlás, porlik a beton, a pusztulás minden újabb emeletével beszakad

az otthon reménye. A magaslatok tátongó ürrel várják az álmodót, a mélység nehéz és törmelékkal teli. A rettenet maga: amikor valami azzal hívja fel a figyelmet arra, hogy él, hogy romlik, és a romlás gyarapszik.

Az önmagából növekvő lépcső

Az önmagából növekvő, önmagát szaporító lépcső a vég nélkül épülő-omló házban él. Különös tulajdonsága, hogy kizárólag felfele épül, és ahogy az álmodó halad rajta, az alja folyamatosan beszakad, eltűnik. Rettenetes a kényszer, ami vele együtt épül és gyarapszik, a szüntelen felfele igyekvés imperatívusza, de egyben evangélium is a romok között. Az álomban bolyongó elme ugyanis két irányba kutakodhat: fel avagy le. Kutakodni felfele vagy lefele lehet, befele vagy kifele. A kereső számára mindkettő létfontosságú, sőt, mi több, nem megkerülhető a kút legmélyére való leereszkedés annak, aki valóban keresésre szánja el magát. Ám a lefele és befele kutakodás mit sem ér, ha a kereső nem képes felfele is tekinteni olykor, levegőt és szabad eget lelteni. Annak pedig, hogy erről ne feledkezzék meg, az a feltétele, hogy a legelső útja felfelé vezet, mert csak így tudatosulhat benne a mély súlya és a magasság nyitottsága. A romokból fakadó lépcsők mindig az Isten szabad egéhez vezetnek.

A barlanggá szűkülő templom

„Ott fogsz élni, ahol a víz találkozik az éggel”, szól egy hang, és az álmodó egyszeriben tengerparton, fehér templom előtt áll. Szavakban nehezen megragadható szépség, mudéjar letisztultság, a nap sugarait lágyan beívó mész a falakon. Arany homok, a láthatár a tenger: olyan, mintha a fehér templom a vízből emelkedne ki. Az álmodó nem akar bemenni, ám valami különös kényszer mégis a templom ajtajához vezet. Az ajtó nyitva áll, és odabentről sötétség pillant kifele. Kint azúr láthatár, odabent titok.

Az álmodó belép, és néhány lépés után a sötétségből tartóoszlopok kezdenek kirajzolódni. Oszlopok és boltívek között halad előre, miközben a sötétség nem oszlik, csupán hozzászokik a szeme. A tér egyre szűkül, egyre kevesebb a boltív, és lassan eltűnik az utolsó oszlop is. Barlanggá szűkült a fehér templom. Víz zubog, gyors sodrású folyó szeli ketté a barlangot. Az álmodó a vízbe álmodja magát, de ahelyett, hogy az vinné szélesebben a barlang gyomrába, csak gyötrelem az álmodónak, aki a sodrás irányával ellentétesen próbál meg haladni. Közben elhaladnak mellette az éberségből ismert emberek: barátok, családtagok, akik sodrással megegyező irányban haladnak. Nem jut eszébe a tenger, egyre csak küzd a nehéz, sebes folyóval.

Hullámokban tör rá a fáradtság, ami lassan kimerültségbe csap át. Monstrummá lett víz uralja a barlangot, megadásra kényszerítve az álmodót, aki immár nem akar haladni. Izmai elernyednek, a víz szelídül. Hűséges ló, az álmodó önkéntelenül is lovasa. Haza tartanak, a forrás irányába. Templomból lett barlang a tenger alatt, fölötte, odakint azúr-horizont. Az álmodónak nem jut eszébe, de ez nem jelenti, hogy feledte volna: „Ott fogsz élni, ahol a víz találkozik az éggel.”

Az aranybarna romvárossá merevedő idő

Ismét romváros, ám ezúttal nem szürke, hanem aranybarna: mintha egy ósdi képeslapra méz ömlött volna. Méz, mert ragacsos ragyogása arra emlékeztet, és méz, mert a képzelt képeslap a szerelmesek utolsó találkozásának helyszínét ábrázolja. Magas gangos ház, omladozó falak. Egy öregúr áll a gangon, fekete szövetkabátot és fekete kalapot visel. Az arcából semmit nem látni, és az álom terében inkább a ház és a régmúlttal átítított gang viselkedik élőként, semmint az ember. A kalapos úr búcsúra várva áll ott, de nem szól semmit. A tekintet, melyen keresztül mindez rögzül, a búcsúzni jött szerelmesé, és most egyre távolodik, így a perspektíva egyre szélesedik. A kalap és a kabát szövege már egyre kevésbé tisztán kivehető, az aranybarna gangos idillt csak az anyag fekete merevsége töri meg. Távolodik a tekintet, de még élő romokat lát. A búcsúzó vonatra száll, és onnan pillant vissza a gangra. A vonat zötykölődése egyszeriben mozdulatlanossá válik: halad, de közben mégis minden áll. Az aranybarna romvárost kétszeres keretbe fogja a néma elköszönés elnyúló pillanata, és a megdermedt időbe merevedett vonat ablaka. Különös metamorfózis: az idő képé válik. A változás pedig, amit az elköszönés és a vége okoz az időben, a szemnek lesz látható. Vonat zötyög, idő áll: és láttatja magát.

MÁSODIK RÉSZ: ÁLLATOK

A szarvas

A szarvasról több helyütt azt tartják, hogy híd a fizikai valóság és a transzcendens között. Az úton levés jelképe, az igazság keresésének és az átváltozásnak megtestesítője. Az átváltozás olykor nehéz, gyötrelmes folyamat. Gyötrelmes annak is, aki belemegy, és annak is, aki a végén – a fel-tételezett végén – kijön. Két ember osztozik egy testen, kísérőjük a szarvas. Az álombéli utat két oldalról beláthatatlan erdő szegélyezi, dús zöld sötét-

ség, égis érő rengeteg. A se eleje, se vége út hívogató, és lehetetlenné teszi, hogy aki egyszer rálépett, az letérjen róla, vagy akár visszaforduljon. Ezen az úton kíséri a szarvas az álmodót, újra meg újra, életének különböző szakaszaiban. Nem gyakran jelenik meg, de amikor ott van, akkor egyszerre mester, társ és gyógyító az álomban keresőnek. Jelenlétével hitelesíti az álmot és az álombéli utat. Olykor az álom nem követi a saját logikáját, ám ilyenkor a szarvas a jelenlétével hitelesíti a megtett utat. Visszatérő társ, némasága szabály.

A világűr madara

A világűr madara olyan, mint bármelyik énekesmadár, csupán annyi különbséggel, hogy röpte a világűrig ér. Ha az álmodó követi, hosszú repülés után a világűrben találja magát, ahol az énekesmadár dala a nagy űr iránti tiszteletből elhallgat, és az álmodó beleülhet a csend tenyerébe. Amikor az egyszeri álmodó úgy dönt, hogy a különös énekesmadár nyomába szegődik, egyből szárnyra kap, majd amikor a világűr súlyos némaságában a bolygókat csodálja, ott van körülötte minden, mi odalent még nehéz volt számára: immár csak lebegnek körülötte rettenthetetlen zsarnokok, különös tárgyak formájában testet öltött félelmek, és lebeg körülötte a világűr szépsége fölött érzett csodálata is. Minden, mi az álmodóé, és hozzá tartozik, elveszti súlyát, de nem a jelenlétét. A világűr ismerő énekesmadár otthona az a hely, ahol minden csupán: van.

HARMADIK RÉSZ: EMBERSZERŰ LÉNYEK

Az arcukat vesztett ikrek

Az arcukat vesztett ikrekről csupán annyit tudni, hogy kamaszéveik végén járó fiúk. Nincs múltjuk, nincsenek történeteik, és nevük sincs. Az arcukat pedig egy rejtélyes betegség okán vesztették el. Pontosabban a rejtélyes betegségnek nem kevésbé rejtélyes gyógymódja az, ami megkövetelte, hogy feláldozzák mindazt, amiről név és saját történet hiányában felismerhetők volnának: az arcukat. Nem tudjuk, hogy a kór miben nyilvánult meg náluk, és mik voltak a tünetei. Egyet tudunk csupán: míg az ikreknek se múltja, se jelene, addig a betegségük a jövőbe mutat: valami rémség leselkedik, vár rájuk, ha nem lelnek azonmód gyógymódra. A gyógymód pedig az arc, az identitás, a felismerhetőség eltávolítása. Emberek, de mégsem azok. Minden emberi számítás szerint nem kéne, ám mégis élnek: ember-

szerű inkognitó-lények. Az üzenet maga a rettenet: a jövő csak ott nem fenyegető, ahol nincs identitás. Csak ott nincs veszély, ahol nincs arc. Arc helyett semmi.

A pszichoanalízis kígyónője

Az álmodó megboldogult apja ágyán fekszik, melynek egyik végénél az ébrenlét során megismert Freud, a másikon pedig Jung ül. Monoton, gyomortájékról felbugyogó beszéd, áradó tudatfolyam, beszűkülő szoba. Az ágy két néma tudós óre figyel, miközben a tudat áradása rést nyit a falban. Körkörös labirintus vezet a falon át, és az álmodó emlékek nélkül halad benne, egyre a közepe felé, ahol ajtó nyílik: gyermekkorból ismert ajtó, felüdülés a szomszédnál. Ám a szomszéd sehol, az ajtó csak úgy tárva-nyitva, és a küszöb átlépése után az álmodó karcsú testű fiatal kígyónővel találja szemben magát. Annak, aki egy ideje már lapozgatja a bestiáriumot, nem lesz meglepetés, hogy ez a lény is néma, és az álmodónak lehetetlen szóra bírnia. A lakás végtelen, és az álmodó tudja, hogy rejtélyes kígyónő teszi azzá.

A sivatag gyíkasszonya

Vélhetőleg rokonságban áll a tudatfolyam útvesztői által szült kígyónővel. A szintén fiatal gyíkasszony egy üvegbúra alatt él a lila homoksivatagban. Az eddig ismertetett lényektől az különbözteti meg, hogy lényegét nemhogy nem némaság, hanem a folyamatos, áradó beszéd határozza meg. A lila sivatag gyíkasszonyáról nem tudjuk, hogy prófétanő, vagy csupán a jelent írja le minden egyes pillanatban, egy olyan jelent, melyet a fölötte húzódó búra ezer meg ezer tekintete által átfogóbban és pontosabban képes látni, mint bárki élő. Beszéde már-már kántálás, ám a búra tompítja, szavak még csak nem is sejlenek ki belőle. Az álmodó tudja, hogy figyelnie kell a gyíkasszonyra, és képtelen elfordítani róla a tekintetét. A lila dűnék, a bársonysima sivatag a testet öltött szépség.

A lehetetlenül apró gyermek

A lehetetlenül apró gyermek újra meg újra megszületik. Babszemnyi, elvész az anya tenyerében. Fürdetni kell és pólyálni, és míg az anya aggodalma törékeny gyermeke iránt végtelen, a babszem-gyermek erősebb bármínél, mit félelem lefesteríteni képes. Ám erről az anya mit sem tudván, újra meg újra tenyerébe les, hogy megbizonyosodjék róla: a parányi gyermek épségben van, a tenyér redői között nem fázik.

NEGYEDIK RÉSZ: EMBEREK, ÉLETÜK ÉS HALÁLUK

Az anya halála

Az anya halála az álomban élőlény, a legrettenetesebb bestia mind közül. Szelídíthetetlen és betörhetetlen, és ezerféle formában tér vissza újra. Annak függvényében, hogy veszett kutyák hada, víz vagy láthatatlan tűz okozza, az anya halála mindig másképpen tör az álmodó elméjére, ám mindig ugyanazt a kietlen rettegést hagyva maga után. Ez a lény semmihez sem fogható, hasonlítható, önmagában van, és semmivel sem rokon.

A valóságban halott apa

A valóságban halott apa szabályos időközönként visszajár az álom térébe, és olyankor mindig felhívja az álmodó figyelmét arra, hogy ő tulajdonképpen halott. Különös tulajdonsága viszont, hogy ezt képes végtelen nyugalommal tenni, és a jelenléte, bármennyire önellentmondásos legyen is, mérhetetlen nyugalmat áraszt. Olykor segít kipakolni a múlt tárgyait, végigkísérve az álmodót a feleslegtől való megszabadulásban, máskor pedig csak csendesen ül mellette. Néha kérdez, ám ezt rendkívüli finomsággal és tapintattal teszi, úgy, ahogy arra az élő apák sosem képesek.

A lebegő szeretők

Az éberség terét kettejük közt akadályok szabdalják fel, melyek csak úgy tornyosulnak, és ami ledöntésre kerül estére, az újra felépül reggelre. Ha mégis találkoznak, kívül-belül ballaszt rántja le őket. Álmukban viszont védett város lakói ők, mely város terében szokatlan és mindvégig kiismerhetetlen törvény az úr. Látszólag minden ugyanúgy zajlik, mint az éberren bejárt terekben, viszont ha az álmodó nagyon figyelmes, akkor észreveheti a tér sajátosságait: a város körkörösén épül fel, a közepén torony. Ebben a toronyban pedig összesűrűsödik mindaz, amitől oly különös a város. A toronyban ugyanis nem érvényes a tömegvonzás törvénye. Így hát lehet itt bármiféle ballaszt, semmi nem húzza a szeretőket. Ám találkozásuk itt is nehéz, pontosan ezért: a toronyban lebegve nem irányíthatják, merre mozduljon a testük. Legtöbbször ellebegnek egymás mellett, ám olykor, egy kegyelmi pillanatban találkoznak. A férfi lábán kopott bőrcipő, a nő meztláb lebeg tova.

———— Nagy Zalán

CSILLAGVÁROS

gagarin a szoba sarkában vodkát vedel
ott guggol és összekulcsolja kezeit
rozoga testét a homlokánál fogva tartod meg

*uram én nem akartam szembenézni
veled a sötéttségben megvillantottad
fogad fehérjét uram én nem tudtam
hogy alvó oroszlán vagy hiába
nem terjed a hang a világűrben mégis
felébresztettelek csak tudnám hogyan
üvöltöttem és milyen titkokat sügtam uram*

gagarint vetkőztetted tiszta ruhát adsz rá
hasánál az inget nem tudod begombolni

*amióta fent jártam
molylepkék szárnyaiból varrok zubbonyt
reggelente bolygókat hányok
tűzpiros hátamon végiggurul a nap*

gagarint lefektetted gondosan betakarod
behúzod a sötétítőt lekapcsolod a villanyt
vízzel itatod és megígéred
hogy a következő utazására el fogod kísérni

*régen a tenyeredből ettem uram
amióta fent jártam
oroszlánkarmok marcangolják a gyomrom
felfordulva emészttem az űrt*

KÁNAÁN

jó szobrász vagy michelangelo
ennyt szeretnél mondani
amíg modellt állsz a dávid-szoborhoz

michelangelo utasításokat ad
*most úgy vedd a levegőt
mintha a tüdőd egy tó lenne
és víz töltené fel a légutaid*

a márványtömbből emberi testet farag
bőröd márványhideg
ereid megkövesednek
tüdőd aljára kavicsok rakódnak le

*úgy vedd a levegőt
ahogy egy fulladásban
vak reménnyel
vigye felfele tested a víz
de szemedben a rémület is
ott legyen*

jó szobrász vagy michelangelo
mondanád
minden levegővétel után
közted és a szobor között
nincs különbség nincs távolság

rémületté csiszolt márványtömb vagy
szótlanul várod
hogy a góliát méretű michelangelo
újra beléd vágja vésőjét

THE HUB OF THE UNIVERSE

papírsárkányt eregettek
benjamin franklinnel a dombtetőn
a villámhárítót akarjátok feltalálni
zeusz izmai utoljára feszülnek

egyszer megcsókolt téged az isten
nem volt beléd szerelmes csak úgy
kacérkodott és áratat ajánlott
vásárra vitted a bőröd
és volt bátorságod emelni a tétet

azóta a félelmeid mint a napelemek
energiává alakítják a fényt
ha süt a nap vagy villámlik
könnyen beindul az emésztésed
gyomrod falai összehúzódnak
felhókként dörgölöznek egymáshoz
korog a hasad mint a mennydörgés

a pocakos benjamin azt mondja
egy az isten nincs ördög de
az én ördögöm mégiscsak az éhség
na meg a szerencsejáték
egyszer egy kaszinóban elnyertem
egy gyíkembertől a földbolygót
mostanában hidegebb a vérem
és ha belém csapna egy villám
nem tudnám vezetni az áramot

amikor nincs feletted szabad ég
minden csók és fogadás érvénytelen
az érrendszered egy áramkör

nyugalom ez csak rövidzárlat
soincs vége a műszaknak
mindig keress új félelmeket
a széllel papírsárkányként haladj

A FEKETE LYUKRÓL

Anya, menjünk a strandra.
Hagyjál békén.

Ekkor öt és fél éves vagyok, és még jobbára Andrisként, a hétéves korában váratlanul meghalt bátyám helyett élem az életemet. Ezerkilencszáznolcvannolc nyarán, néhány sötét és gonoszul gyorsan növekvő folttal az agyában András ment, novemberben, a hűvös, nyálkás esők idején János, vagyis én, jöttem. Unalmas lehetett a szüleimnek, hogy mindent a lelegejétől újra végig kellett játszaniuk velem.

Beszart a gyerek, érzem, tiszta bűz. Hajnali négy óra van, már megint ordít. Ne kend a darás tésztát a füledbe. Azt mondta: abba. Nem, azt mondta: amma. Kisfiam, ne mássz be a szekrénybe. Ha nem eszed meg a főzeléket, nem fog sütni a napocska. Igen, az ott egy zsiráf. Nyisd ki a szád, mondd szépen: á. A hétfejű sárkánynak hét sapkát kell húznia télen. Nem, kisfiam, a Téalpó nem a Jézuska apukája. Miért nem tudtál vigyázni erre a kurva nadrágra? Tiszta fűfoltos lett a térde. Hagyd abba a bömbölést, ez csak olyan lesz, mint a szúnyogcsípés. Mosolyogj apukára, nézz a kamerába! Harmincnolc hat, már megy lejjebb. A Marika néni azt mondta, ma délelőtt sarokba kellett állítania, mert a Katikát fejbe dobtad a fakockával. Szedd össze a játékaidat, irány az ágy, lefekvés.

De ebéd előtt megígérted, hogy kimegyünk fürdeni.

Az még ebéd előtt volt. Most más dolgom van, különben se hoztuk el az úszógumidat.

Apám előtt mindig Jancsi vagyok. Anyám előtt Jánoska. A nagypapa előtt Andriska, a nagymama előtt Andris, akarom mondani, Jancsika. Anyám, amikor Jánost mond, arra gondol, hogy talán nem lenne jogom a halott bátyám játékaival játszani és az ő ruháit hordani. Anyámnak az Andris: Édeskisfiam vagy Drágaegyetlenem, és a váradi temető magyalbokrai között lakik egy hatvanszor egyötvenes kőlap alatt.

De megígérted, na.
János, hagyjál!

Apám szerint pont beleférek az Andris ruháiba, és ötéves koromig alig kell engem fényképezni, mert szakasztott olyan vagyok, mint amikor még meg se születtem, és tényleg az Andris voltam. Azért úszni meg kell tanítania másodszorra is. Ki érti?

Csak egy kicsit megyek be. A lépcső mellé. Ott még csak derékig ér.
Nem értettél meg?!

A nagypapa számára mindegy vagyok, amíg akad itthon cigaretta, bütökölni való rádió, és ha már meghozta a postás a napilapot is. Egy szem unoka, Andris, Jancsi, miért ne lehetne akár kettő? Két természet egy testben, homousios, Isten kegyelmével, áldás békaségg.

De anya, megígérted. Légyszi', légyszi'.
Nem ígértem meg.

A nagymama szenilis, ebéd után elkéri a tányéromat. Andris, akarom mondani, Jancsika, add csak ide. Beteszi a mosogatóba, rányitja a vizet, de úgy felejtí, kimegy a spájzba a süteményekért, valamit matat, majd egy üveg eltett paradicsommal tér vissza, hogy mindjárt abból fog levest főzni ebédre. Andriská, miért folyatod a vizet? Hogyhogy már ebédeltünk? A halála előtt már nemcsak azt felejtí el, hogy meghalt az egyik unokája, de többször előfordul, hogy rám néz, és megkérdezi: ki ez? Ilyenkor azt hiszi, valamelyik kávási szomszéd gyereke vagyok az ötvenes évekből. Egyszer-kétszer voltam Zoltánka is, az anyám bátyja, aki csecsemőkorában megkékül a nitrátos kútvíztől.

De igen, megígérted, az ebéd előtt mondtad, még a nagymama is halotta.
Nem ígértem semmit.

Többé-kevésbé apámnak voltam és vagyok az: aki. Meg persze az iskolában, ahol egész egyszerűen betiltották az Andrisomat, és egy akkora fekete pontot helyeztek kilátásba, mint egy ház, amennyiben továbbra is én válaszolok, ha ők a Kötő Andrást szólítják.

Pedig akkora fekete pont nem is létezik. Kiműveltem magam. Eleve nem létezik ház méretű pont, sőt, még Andris méretű se, mert a pont lényege éppen az, hogy roppantul kicsi. A pont az a valami, ami: alig van. És ami fekete és akkora, mint egy közepes növésű, szőke hajú, szürke szemű hétéves kislány, a foltozott térdű piros melegítőnadrágjában, hátán a narancssárga macskaszemes iskolatáskájával, délután kettő órakor, az nem pont, hanem folt. Makula. A franc egye meg, kislány, hogy nem tudsz rá rendesen vigyázni. Ez még a mosógépben se jön ki.

De, de, de, de, de, megígérted, megígérted. Hogyha megesszük a dinnyét, akkor kimegyünk fürdeni.

Nem igaz, hazudsz!

A ház méretű makulám, melyet még az előmosásos hatvanfokos program se hoz ki, csak akkor nem látszik, ha lekapcsolom a villanyt. Sötétben minden folt fekete folt. Csak az a helyzet, hogy elég nehéz lekapcsolt villanással élni. Másrészt elég egy flakon hipó. Lehet, hogy továbbra is folt lesz a folt helyén, csak már nem fekete, hanem fehér. Vagy sárgás, attól függően, meddig áztatjuk. De a lényeg, hogy lehet áztatni, legfeljebb a végén szétfoszlik az a kurva mackónadrág.

Te hazudsz!

Hogy merészelsz ilyet mondani?

Az én ház nagyságú fekete pontom, amit első osztályban beígért nekem a tanító néni, valójában nem is folt, nem is makula, hanem egy lyuk. Egy fekete lyuk, mely tényleg képes elnyelni egy hétévest a házával és a családjával együtt. Egy fekete lyukban könnyedén eltűnik a múlt, a jelen és a jövő is, még az apám villanó vakuinak fénye se szökhet ki belőle, sőt, az apám se. De egy fekete lyukban se lehet élni. Csak ezt nehéz elmondani bárki másnak. A gravitáció a szavakat se engedi. Egyáltalán. A gondolatokat se.

Öt és fél éves voltam, amikor először megtapasztaltam a fekete lyuk pusztító vonzását. Akkor még nem volt ház nagyságú, csak mint egy közepes lámpabúra. A nagyszüleim sóteleki faházában nyaraltunk a Balatonparton. Anyám szabadságot vett ki, apám jött-ment, a nyár folyamán főleg esküvőket fényképezett. A nagypapa még lelkészkedett ekkor, a világoskék

Trabantjával csörtetve járta a gyülekezeteit. A nagymama süttött-főzött, és ebéd után felszeletelte nekünk a dinnyét.

A fekete lyuk egy szombati napon, délután kettő körül nyílt meg a ház pókhálós teraszán, alig egy méterre a fejünk felett. Az erős szélhez tudnám hasonlítani, egy orkánhoz, tornádóhoz, csak ez teljesen néma. Nem is látszott, nem volt se színe, se alakja. Először csak a pókhálók remegtek meg a sarkokban. Úgy tűnt, a dolog ennyiben marad. Fekete lyuk, itt van, de lám, nem is olyan vészes. Akár maradhat is. Majd aztán hirtelen kirántotta anyám kezéből a *Nők Lapját*, felkapta az asztalról a tányérokat, dinnyehéjakat, anyám napszemüvegét, a kék csíkos viaszosvászon terítőt, aztán az asztalt is, a székeket is, anyámat is. Egy fekete lyuk nem tréfál. Nekem kitepte a hajamat, kihúzta helyéről a szemeimet, a csontjaimról egy szíjpantással lecuppantotta a húst, kihúzkodta a körmeimet, kitekerte a beleimet, a mohó fekete lyuk kiszaggatta az inakat, ereket, kiszívta a vért, a nyálat, az agyamat és a gerincvelőmet, mint egy szomjas vadállat, kiitta a Balatont, elropogtatta a part menti nádat, a strandolókat, házakat, egész Sóteleket templommal, postával és a Napfény üdülővel együtt. Elszívta a madarakat, a felhőket, a Napot, a repülőgépeket, néma csöndben, láthatatlanul, észrevétlenül, de villámgyorsan, ahogyan csak egy igazán förtelmes fekete lyuk képes:

De anya, tényleg megígérted, hogy kimegyünk fürdeni.

Még ilyet! Ha nem tetszik, menj egyedül.

Egyedül félek. Gyere, anya, na!

Nem megmondtam, hogy hagyjál?! Milyen engedetlen vagy! Nézzenek oda! Meg se érdeveled, hogy én legyek az anyukád.

De anyuci, kérlek! Anyucika, anyucika!

Szó se lehet róla, most már csak azért se! Ha nem tetszik, menj, és keress magadnak egy másik anyukát, akinek más dolga sincs, mint strandra járogatni veled.

A fekete lyuk így végzett gyors és precíz munkát. Megnyílt a fejem felett, amikor öt és fél voltam, és azóta is ott kavargok. Persze, hosszú évekig fogalmam se volt róla, hogy ez egy fekete lyuk lenne. Sokáig úgy hittem, egyszerűen csak rossz vagyok. Egy rossz gyerek, egy romlott lelkű féreg. Fekete pont, akkora, mint egy ház. Makula. Nem vigyáztál rá, összekented, szégyelld magad.

Azon a sóteleki szombat délutánon ahelyett, hogy elmennék magamnak új anyukát keresni, inkább vörösre sírom a szemem. A nagymama, miután elmosogat, kézen fog és elvisz a Márton cukrászdába fagyizni, mert szegény Andris, akarom mondani, Jancsika. Három gombócot kérek, pedig még kicsi vagyok hozzá, le is folyik az egész, mire hazaérünk, de a nagymama nem szól rám, pedig még a szándalom és a zoknim is puncsos lett. Csak annyit sóhajt, amikor benyit a zöld kiskapun, hogy: szegény kislányom. Én tiszta maszat vagyok, megyek, megmosakszom a kerti csapnál. A terasz üres. A szegény kislányom közben meggondolta magát, és míg mi elmentünk a Mártonba fagyizni, ő mégiscsak lement a strandra csobbanni egyet.

ÜDVÖZÜLTEKÉRT ÉS KÁRHOZOTTAKÉRT

Ezeröttszázkilencvenhárom pestises nyarán
londoni lakhelyén elhunyt William Shakespeare
színész és műkedvelő költő. Túlsúlyos volt,
iszákos, naponta bejárt a színházba, léha
cimborák és könnyű nők közé. A ragály nem
kímélte. Kínjai számosak voltak, egyedül
Marie, házvezetőnője maradt mellette,
míg lelkét kilehelte. Szemben zúgtak a Silver
Street templomának harangjai az üdvözltekért
és kárhozottakért, kik egyazon gödörbe jutnak.

Fiókja kéziratokkal, vázlatokkal tele.
Már nem tudhatta meg, milyen géniusznak lenni vagy
nem lenni senkinek. Eleve ostoba kérdés.

Tíz évvel később Edward de Vere, Oxford grófja
egy másik szörnyű pestises nyáron színművet írt
egy öreg királyról, aki belebolondult
a szeretetlenségbe. Miután a fekete
halál kikérte rendes bérét, a darabot
színre vitték a Globe-ban, sőt, Jakab király előtt.
És bár a gróf hírneve töretlennek látszott,
és a mű is kiállta az idők próbáját,
másokkal együtt, a kényes utókor abban
megegyezett, hogy nem egy *Commedia*,
és nem is egy *Faustus*. Sorai közt ott lappang
a téboly, és a káosz megjelenítése
a dögvész pusztítását idézi. „Világképe
borús”, írják később az ítések. A harangok
hangja akkor is betöltötte a Silver Streetet.

Az ablakon át látszanak a kiürült utcák,
mintha az ember ezt a földi siralomvölgyet
végleg magára hagyta volna. Egy öregember
botorkál a világ romjai között, lányait
szólongatja vigasztalanul. *Cordelia*
mit tegyen? Hallgat s szeret. Szobájába húzódva
nézi a gróf, és keres valakit a színen,
aki még hiányzik a halhatatlansághoz.

Állhatatosan vár, tudja, hogy rettegni csak
attól érdemes, ami elkerülhetetlen.

A VILÁG NÉLKÜLÜNK

Piazza San Marco – Live Cam

Egy férfi és egy nő meg egy gyermek.
Vagy egy kutya, nem világos. Imbolyognak
a ködös lámpafényben, elveszett
lelkek a mozdulatlanságba dermedt
sivatagban. Nem tudják, hogy valaki
nézi őket. Tétován indulnak
a Campanile irányába. Inkább
egy kutya lesz az mégis: ő hagyja
el a teret utolsónak.

Éjszakai műszak a múzeumban,
a tárlók végtelen magánya. A kiállítási
tárgyakat nem érdekeljük. A kő szenttelen,
csak a tenger mozdíthatja ki közönyéből.
Nincs szüksége ránk. Az erózió
a lényéhez tartozik. A lámpát nem
oltja le senki. A világ nélkülünk
is képes a pusztulásra.

A napok hordaléka marad, a víz
kimossa. Ami azon túl van, nem él
és nem hat. A pillangóeffektus
üres bölcselkedés, nem változik
semmi holmi távoli szárnycsapástól.

Átellenben a harangtoronnyal
szakállas öreg ül a lépcsőn,
ott van mindig, bezárva abba
a háromszögbe. *Quaranta giorni*
– *for a lifetime. Sem remény,*
sem félelem nincs benne.

A kutya most visszaóvakodik
a lámpa fénykörébe. Szaglászik,
boldog a puha közönytől, amely
körbeveszi, nem hallja a tengert,
nem tudja, hogy nézik egy haldokló
isten szemén keresztül, aki máris
hiányzik önmagának.

KÉT, VILÁGOSAN KÜLÖNBÖZŐ HELYRE

REGÉNYRÉSZLET

A két országot elválasztó Maros román oldalán egy nő és egy férfi a nagy-pénteki kacsavadászat után hátrahagyott csónakot kereste.

A határsávban üzemelő malmot akkor már pár éve egy Csernák nevezetű ember működtette, aki embercsempész hírében állt, mint mindenki más, aki a környéken lakott, és ez a két ember a malom irányából érkezett.

Föntről apró, el-elbújó pontoknak tűnhettek, ahogy a fölöttük összecsapó ágak látni engedték, majd újra és újra kitakarták őket.

Csernák a valóságban nem volt embercsempész, bár mindannyiuk közül ő lakott a legközelebb a szürke folyóhoz. De az emberek beszélnek.

Madártávlatból jelentéktelen, szinte ott sem lévő, alig mozgó, a táj kelékeinek tetsző elemeknek látszottak, fáknak vagy végleg dermedtségbe meredt köveknek. Igyekeztek úgy intézni, hogy ne is tűnjenek másnak a pirkadatban, ám ez nem mindig sikerült. Változó tempóban haladtak. Néha pontosan olyan sebességgel, mint a tőlük nem messze hömpölygő folyó vize, amelynek egyik rejtett öblét keresték, máskor gyorsabban. Ezért aztán olykor úgy tűnt, egy helyben álldogálnak, máskor meg örülten rohannak, mint egy fékevesztett bárka.

Rossz nyelvek azt is suttozták, Csernák évekkal ezelőtt elvált a feleségétől, de előtte bezáratta a bolondokházába, ami szintén hazugság volt.

A gyaloglásukat hol sietősre, hol komótosra fogták. Kiléptek és megtorpantak, eltérő ritmus szerint, mintha valaki figyelmeztette volna menet közben őket, hogy túl sok mindent rendeztek át menetelésük során. Hogy túl sok nyomot hagynak keresés közben, amit jobb volna eltakarítani. Hogy minél többet tartózkodnak a víz közeli csalitosban, annál menthetlenebb a helyzetük.

A környezetüket alkotó élő és élettelen formák masszája nem fogadta be őket. Bármennyire is szerették volna, hogy a különben szilárd és tüpontos tervüket és szándékukat ne lehessen könnyen kiolvasni, kudarcra voltak ítélve.

A férfi ment elől, a nő bukdácsolva követte. A férfi, ha lehet ilyes jelzővel illetni meggondolatlan, ideges jelenlétét, otthonosan mozgott, a nő kapkodva és egész lényével igyekezett, mert úgy érezte, lemaradhat.

Ha nem lehetett volna némi zavart fölfedezni a mozgásában, úgy tűnhetett volna, hogy minden, amit csináltak, a férfi szabályai szerint történt. De még így, a zavar ellenére sem volt kétséges, hogy kettejük közül inkább ő szabta meg, hogyan alkalmazkodjanak és igazodjanak az ártér hajnali állapotához, mert ő ment elől. Vagy azért haladhatott elől, mert tudta, hogyan kell alkalmazkodni és hinni a hajnali erdőnek. Hogyan kell követni a folyót, amelynek az agyagos, iszapos partjához simuló, szinte áthatolhatatlan bokrai szóltak bele leginkább, mekkora kényszerkitérőket kell tenniük az elrejtett csónak kedvéért.

A férfi szavakat ismételtetett, kimeríthetetlenül, mindig ugyanazt a hármat. Halkan, de a nő számára jól hallhatóan.

Jöjjön, erre, gyorsan!

Ötpercenként, szavakként, szünetet tartva közöttük.

Vagy néha megfordítva: gyorsan, erre, jöjjön!

De a nő nem látta, merre kéne mennie, és egy idő után megértette, nem is fontos. Azt gondolta, a férfi azért hajtogatja folyton, hogy elterelje a féltelmeiről a gondolatait. Hogy ne gondoljon arra, mi lesz, ha elkapják, vagy ha rájuk lőnek. Ha lelövik. A férfi pedig kitartóan ismételtette a szavait, mint valami sámán a varázsszavakat, mert egy ideje fogalma sem volt, hová rejthették a csónakot. A nő a férfi hátát látta, és a szavait hallotta.

Nem volt meglepő hát, hogy úgy döntött, rábízta magát a férfi hátára és az automatikusan ismételt mondatára, hogy más ne létezzen. Csak a bízalom.

És ez jól működött, mert az őket körülvevő növényekről, a terepről, az idegen, nem hozzájuk tartozó hangokról is elterelte a figyelmét. Ámította, altatta, mint orvos a betegét műtét előtt, hogy minél kevesebb bonyodalmat okozzon ébrenlétével. Ne legyen fenn, aludjon, csak bízta rá magát, engedje el a saját akaratát.

Ne forduljon vissza.

Bár a nő abban azonnal biztos volt, hogy nem találná meg a visszautat. Ha folyton csak a szavakra figyel, miképp is tudná. Sehogy. Egyébként sem vélt különbségeket felfedezni a csalitosban, kapaszkodókat, tájékozódási pontokat találni. Amikbe az agy emlékező receptorait belemélyesztethné, megmarkolhatná. A cserjék riasztóan egyformán hajladoztak előtte, a fák törzsei ugyanolyan göcsörtösöknek tündek, a talaj pedig, ahogy elhagyták

a malmot, rögtön süppedőssé, cuppanóssá vált a cipőtálpak alatt. Nemhogy elfelejteni, megjegyezni sem bírta, hol járhatnak, mert minden egyformán összeolvadt.

Nem a csalitosban, az ártéren, hanem egy tájban haladt. Tökéletesen idegen tájban, aminek legföljebb a tankönyvek leírásaiból vagy térképek ábrái alapján tudná felmondani a jellemzőit. Semmit nem tudott beszippantani, megtapasztalni abból, amit maga körül láthatott.

Csak annyit érzékelt, hogy a férfi rendületlenül, félelmetes magabiztossággal törtetett előre a gazos, fűzbokrokkal és futószedrekkkel benőtt területen, vitte magával. Résekre játszott, a növényzet áthatolható pontjait kereste. Nem kereste, gyomorból a gyenge pontokon haladt, soha máshol, és követhetetlen logikával használta a csapásokat. Vagy éppen letérni látszott róluk. Úszott a sűrűben, ahogy két karját felváltva, lendületesen használta az ágak félrehajtogatásában. Takarékosan, csak a kellő pillanatban mozdítva a kart. A nőnek a szemébe csapott az ág, végigkarmolta a szederinda, bokánál mélyebb tócsákba lépett, hiába csápolta a kezével, hiába emelgette a lábát. A férfin látszott, hogy élvezi, ezt gondolta a nő. Hogy sehol máshol nincs otthon, csak itt. Egy pillanatig sem hitte volna el, hogy a férfi éppen nem találja a csónakot, vagy hogy nem fogja megtalálni. Időbe telik, de meg.

Jöjjön. Gyorsan. Erre.

Gyorsan. Erre. Jöjjön.

A nő másra nem gondolhatott, a férfi fölülről látja a terepet. De ő maga sokszor nemigen mert felpillantani. Félt, hogy lemarad. Amikor mégis, a szürke eget látta, ami, tudta, színében és kusza felhőiben tükörképe az őt idelent körülvevő árterületnek. Valamivel tisztább, esetleg, de azt csak nagyon magasról tudná végérvényesen megállapítani. Azt meg hogyan is, semmiképp. Csak átutazik itt lent, nincs köze a fentihez sem.

És akkor megérezte, az orrába csapott a víz ismerős szaga, ami mindenhol ugyanolyan. Iszap és hordalék, föl kavart holtágakból kisöprő rothadás szaga meg a hömpölygő víz hátán végighurcolkodó, a széllel szánkázó síkság illata. Nem megérezte, hanem inkább befogadta végre. Elfogadta, hogy itt van tőle karnyújtásnyira.

A víz szaga körbevette. Felébresztette az állapotból, amelybe a három szó mantrája fektette, és ettől alaposan megijedt, hirtelen levegőt sem kapott, fulladozott.

A férfi pedig tényleg felülről figyelt, mert centiről centire ismerte a helyet. Soha nem is látta magát másképp közlekedni az ártéren, mint ha egy

kiterített térképen mászkálna. De a csónakot rejtő öblöt így sem találta. Újra és újra behatolt, a víz széléig nyomult a sűrűn, vesszőkből, indákból nőtt bokrokon át, majd vissza, mert nem találta azt a nyomorult csónakot.

Az árterület a kanyarban különösen kiszélesedett. A folyó itt, ha kiugrott medréből, az ellenőrzése alá vonta a két kanyar könyöke közötti részt. Összecsókolta magát, ahogy két vízcsepp, ha találkozik. Összebuggyant, és befedte a hajlatot. Csak sokkal durvábban, törtetve, nem az egybeolvadás lassúságával. Pontosan úgy, ahogy a férfi mozgott. A tűként égre meredő jegenyék törzseire ilyenkor foszlányok ragadtak, az ár hozta szemét és hordalék szálai. A cserjék letérdeltek az ár súlyától, csak a fák álldogáltak bordákként a halott tájban ilyen időkben. Miután visszahúzódott, nyomában friss iszap és homok rakódott le, amit aztán a növényzet a következő áradásig igyekezett benőni.

Talán a legutóbbi nagyvíz a csónakot is magával ragadta, az öblöt pedig, amit egy öreg fűz méteresnél is szélesebb csonkja tartott, betemette hordalékkal.

A szürkén kanyargó folyó túlfelén a fás területet letakarították, és ameddig el lehetett látni, a falu határáig, felszántott és megművelt földek feküdtek a partnak. Világosbarna, puha termőföld. Csak a határzóna szigorúan megtartott ötven méter szélességű gyepűi zöldelltek, szabályosra szabott mértani alakzataikban, mindenütt máshol fiatal kukorica- vagy búzakezdemények hajladoztak. A módszeresen letakarított part füves sávja hosszan, dél felé és fölfelé, észak irányba is elkísérte a folyót a magyar oldalon.

A román oldal erdősávjait viszont senki sem takarította. Látni nem, de feltételezni lehetett az őrkunyhók posztjait, ahová egy-egy bizonytalan gyalogösvény vezetett, el-eltűnedezve a bokrok és fák között, és ezeket a férfi kerülni igyekezett. A váltások néha eltévedtek az éjszakai sötétben, és a főbb ösvények között téblábolva ideig-óráig érvényes mellékösvényeket vágtak az aljnövényzetben. Kusza, vadcsapásokkal kereszteződő labirintusrendszer alakult ki. A vízre lejáró állatokra néha lőttek is. A megugró vad vakon rohant, és új utat tört magának, pláne, ha sebet ejtettek rajta, és igyekezett a legmélyebb bozótban meghúznia magát. A szétjarkált határsáv tavasszal olykor leégett. A fekete kormú talajon a csapások, ha eleget használták őket, nem hagyták magukat visszafoglalni az égés után egy-két héttel új erőre kapó vad növényzettel szemben. Csak a legkevesebbet használt utak olvadtak bele a gyorsan, elsőként kinövő szamárkóró és széles levelű sás zöldjébe ideiglenesen. Amiket aztán a járkálás újra a földre kényszerített, és kezdődhetett minden előlről.

A férfi nem vette észre rögtön a nő rohamát. Valami egészen más járt a fejében, jelen sem lehetett, nem tudott figyelni a másokra. Pedig az elmúlt napon csak rá figyelt. A nő felbukkanása és a kérése évekkorábbi érzéseket földelt ki belőle, föl a felszínre, és ez őt magát is kihozta a mélyből. Lapátonként, vagy talán röggökként, mindegy, de ki. Tíz körömmel, leginkább. A nő nem lehetett több negyvennél, ő pedig ötvenkettő múlt. Úgy hallotta, nők ritkábban jönnek, szinte soha. A férfiak vállalták a szökést a családból, később pedig családegyesítést kértek, ha sikerült. A molnár, ha éjszakánként lövések dördültek, nem csodálkozott. Az ártéri erdőben bízni ostobaság, megtévesztő, a folyó pedig kiszámíthatatlanul gonosz. A posztok nyomorúságosak, benne a katonák fiatalok és zöldfülűek.

Mindenre lőnek, ami mozog.

De ez a nő úgy állított be hozzá, mint aki egyenesen őt keresi. Valaki őt ajánlotta, ezt hallotta ki a kérése mögül, és ezen kezdetben megrémült, azután pedig ösztönszerűen védekezni kezdett. Elküldte a nőt.

Csakhogy az nem tágitott, azt mondta, már nincs hová mennie, ha visszamenne a munkahelyére, ott már várnák, mert nem először próbált meg átszökni. És engedélye sem volt, hogy huszonnégy óránál tovább ne mutatkozhasson a kijelölt munkahelyén.

Amíg beszélt, a nyakát simogatta. A bőre kivörösödött az állandó dörzsöléstől, az ujjá nyoma ott maradt a hajlatokon. Vigyen át, mondta a férfinak, és a nyakát dörzsölte. Pénzt ígért.

– Nincs szüksége pénzre? – kérdezte. – Ékszereket nem adhatok, mert azoknak én is hasznát látom, de ha inkább ékszerek, akkor azt – mondta.

Csernák egyedül élt a malomban. Az épület mögé vezetett vizesárok után az ártéri erdő kezdődött. Úgy öt-hatszáz méterrel odébb a Maros. Közelebb állt az épület az országhatárhoz, mint a faluhoz. A régi malomkerék megroggyanva süppedt bele az árokba. Látni lehetett a faluból húzott villanyvezeték kígyóvonalát. Már rég elektromos motorral őröltek. Ha volt éppen áram.

Időnként hajtani hívták, kalauzkodni az ártéren. Evezni.

– Vigyen át – mondta a nő egyszerűen.

A felesége illatát érezte meg a nőn, a pár évvel ezelőttit, amikor még együtt voltak, és ettől szédülni kezdett.

A férfi havi két alkalommal találkozgatott egy tanítónővel Aradon. Havonta kétszer vitte föl a bevételt, és ilyenkor Rodica kisasszonnyal híg kávét ittak a tömbházlakás szűk konyhájában. A kisszobában ölelkeztek, a padlóra terített birkabőrön. Utána megfürdött, két órán át ült cigarettáz-

va a kádban, ha volt meleg víz. Ha nem folyt a csapból, a kisasszony gondoskodott róla, és a palackos gázzal üzemelő tűzhelyen melegítette fel a salétromos kútvizet, amit a férfi cipelt föl előzőleg a közeli parkból, egy nyilvános vécé csapjából. Télen, ha fűtésszünet volt, nagykabátban csinálták, csak az altestük érjen össze. Gyorsan végeztek.

Általában a tanítónő után látogatta meg a feleségét az intézetben. Levetkőztette, és langyos szappanos vízbe mártogatott ronggyal tetőtől talpig végigmosta. Elfáradt, mire végzett. A nő izzadság- és hűgyszagú ágyneműjének csípős szaga átragadt az ő bőrére is.

Valójában a felesége után kellett volna megfürdenie, hogy levetkezze magáról a szagát, de azt nem bocsájtotta volna meg magának.

Idegen nő illatával nem akart hazamenni.

Nem mintha a felesége szaga nem lett volna messzi földről, túlvilágról érkező, sosem ismert bűz. Átszivárgott, a nő pórusain átfolyva itatta át, húzta át a rothadás bűze az e világra magát. Vagy mindig is itt volt, és az élet szaga elnyomta, egy ideig ellenszélben tartotta, árnyékban, míg végleg át nem költözött az árnyakhoz, ahová tartozni igyekezett utolsó éveiben.

Rodica kisasszony nyákjával az ölén kellett volna hazamennie, a pinája illatával, de nem merte. Akkor talán Rodicát is vitte volna.

Az sem kizárt, hogy a csónakot máshová kötötték ki. A megyei pártbizottság választmányi tagjai a víz hátáról lövöldöztek a part mentén fészkelő vízimadarakra, kacsákra, szalonkákra és ludakra nagypénteken. Berúgtak, és máshová kötötték ki. Rosszul rögzítették, a víz elvitte. Vagy csak simán áteveztek a túlsó partra. Akárhogy is történt, a csónakot nem találta. Az sem kizárt, hogy a legutóbbi vadászat óta, amire a férfit is elhívták evezni, szervezhettek egy újabbat, amiről neki nem szóltak.

A nő körül az ártérben az összes levegő elfogyott. Tágra meredt szemmel, csodálkozva nézte, miért nem juthat az ő tüdeje oxigénhez, míg végül tényleg fulladozni nem kezdett, és akkor a csodálkozását torokból jövő hörgés váltotta fel. Azt sem értette, a férfi minek nem áll meg, miért nem fordul vissza, és hoz neki levegőt.

A bors és a szantálfa párosítását a felesége ötlötte ki. Az alapanyagot a párt szerezte be a kérései alapján, hogy aztán a felsőbb köröknek a nyugati világ parfümjéhez hasonló illatosítószereket kísérletezzen ki belőle.

A szantál illatfixátor, megköti a vele társított aromákat, és tartósítja őket, magyarázta a felesége izgatottan. A férje kajánul arra gondolt, az ország sincs másképp: valami külföldről hozott maszlaggal tartósítanak valami nagyon sajátost, hazait.

A felesége a bőrén lopta haza az illatot a férjének, mert a gyárban joga volt kipróbálni, magán kísérletezni. De mire későn beesett az ajtón a zsúfolt buszozás után, az izzadság is társult a lekötött illatokhoz, amittől a férjének állandósuló, fáradhatatlan erekciója támadt.

Állt a fasza, ha akarta, ha nem.

A verejtékmirigyek igencsak híg, kissé savas folyadékot termelnek, amely főleg nátrium-kloridot, kálium-kloridot, tejsavat és karbamidot tartalmaz, magyarázott a felesége. A férfi ezt a részét nem értette, azt viszont rögtön tudta, hogy a szantál és a bors semmit sem ért a felesége kipárolgása nélkül, a bőrére rakódó izzadság nélkül, és ezt meg is mondta neki két közösülés között. Szombat estétől hétfő reggelig ágyban feküdtek. Vagy ha ott nem, mindenhol máshol csinálták. A lakásban, az udvaron, az erdőben, míg a felesége el nem hitte maga is, hogy az izzadság nélkül a kikevert parfümje nem az igazi. Valójában semmilyen, átlagos.

– Szerinted ezt hogy fogom beadni a belügyminiszter feleségének? – kérdezte a férjétől a felesége, és hangos röhögésbe törtek ki. Egy kis izzadság, elvtársnő, egy kis izzadságot, ha kérhetem.

Nevettek, és arra jutottak, hogy nem lesz baj, mert mindenki izzad, ha akarja, ha nem. Van, aki jobban, mások kevésbé, de izzadnak. A belügyminiszter felesége sem lehet kivétel.

Amikor a nő beállított, hogy a férfi szöktetné át a határon, tudta, hogy nem fog nemet mondani neki, mert a hóna alatt borsba és szantálba izzadt foltokat vett észre.

Akkor a nő egy kegyvesztett párthatalmasság felesége vagy kényelmetlenné vált kurvája volna, próbálta a férfi megőrizni a józan eszét mondatokkal, amik a felszínen tarthatnák. De ettől még szédült, és a gyomra járni kezdett. Fojtogatni kezdte az elmúlt évek húgyszaga.

– Rendben – mondta a nőnek –, átviszem.

A nő sírni kezdett, aztán hálálkodni, a kezét csókolta, zokogott. Ő pedig remegő térdekkel hagyta, hogy a nőből áradó szag lerombolja az elmúlt éveket. Lassan merevedése támadt. Most valami mást is érzett, a mosdatlanság szagába belevegyülő szantált és borsot, és legszívesebben azonnal közölte volna valakivel, hogy ez így még erőteljesebb, bódítóbb és szerencsésebb együttállás. Félni kezdett. Mert milyen parfüm lehet az, aminek elengedhetetlen kelléke a szenny, a mocsok. Megrémült attól, hogy ebben az országban nem is lehet másképp felfedezni dolgokat, csak úgy, ha a tisztatlanságot is hozzá társítjuk, vagy számítunk rá kiegészítésül. Odaragad bármihez, a szantálhoz is, ami leköti. Ennél nagyobb közhelyet nem tudott

volna kitalálni, de hogy éppen a parfüm kapcsán jusson eszébe, attól nevet-hetnékje támadt. Elárulta a feleségét, mert azt a kevés kémiai tudását helyettesítette be olcsó moralizálásra, amit a felesége hagyott rá. És azt is megértette, hogy ez egyben azt jelenti, hogy sosem szerette igazán a feleséget. Érezte, hogy ezt el kellene mondania valakinek, halkan vagy hangosan, mindegy, csak el. De nem volt ott senki a nőn kívül, neki pedig miképp, lehetetlen. Így hát amilyen gyorsan csak tudott, igyekezett kívül kerülni a körön, tisztes távolságba a nőtől, ahol biztosan tudta, az illat már nem kísértheti. A gondolatától azonban nem szabadulhatott, azt kívül ráncigálta magával a körön, vitte, cipelte, és még inkább félni kezdett. Hogy is gondolhatta volna másképp, maga sem tudta.

Az ártéri erdőben is úgy alakította, hogy kívül essen rajta, amennyire lehet, mert még hitt benne, hogy maga mögé tudja utasítani. Vagy ha nem is sikerült, mert a nő kitartóan követte, igyekezett fenntartani a menekülést, a kifelé tartást, a nő köré vont mező elhagyásán dolgozott. Jöjjön, gyorsan, erre, hajtogatta, és közben fuldoklott az illatban, olyan erősen fojtogatta, hogy látszólag számolatlanul, logika nélkül váltogatta az ösvényeket, és csak az ösztönére hagyatkozva ment, futott az élet elől. Tévelygett. De nem ott és akkor, hanem korábban, mind ez idáig, az eltelt években, erre jött rá.

Párhuzamosan a nagy folyóval, a nő illata és a víz roppant ereje közé szorítva.

Ami egyben azt is jelentette, hogy világossá vált előtte, hogy amit a nő az ő magabiztosságának gondolt, azt legkevésbé sem a csapások és ösvények pontos ismerete határozta meg, hanem a menekülés. A kétségbeesett menekülésre volt válasz a zsigeri egérutak tudása, a csónak elszánt, vak keresése. A gyors választások, a váratlan bekúszások a bokrok mélyére és az ösztönös kanyarok szervezőereje a szabadulás vágya lett. Olyan elemi erővel hasított belé a felismerés, a menekülésre építhető jövő képe, hogy alig vette észre, hogy egészen kívül futott a nő bűvkörén. Valójában ismerős volt számára az egyedüllét érzése, nagyon is. Azon csodálkozott inkább, hogy az elmúlt huszonnégy óra elég hozzá, hogy megfeledkezzen, milyen egyedül lenni. Hogy nem jó.

És akkor egyszer csak túlfutott, nem érezte a szagot. A szantál, a bors meg a mosdatlanság együttesét. Csak a folyó nehéz szaga vette körül. Meg a víz zúgása, a halk, ágakat roppantó folyása.

Megfordult.

A nő a földön fetrengve kapkodott levegő után.

A csónakot is ugyanabban a pillanatban vette észre.

A nő látta maga felé futni a férfit, látta ledobni kabátját, és az első gondolata az volt, hogy most meg fogják erőszakolni. Vergődni, kapálózni kezdett, ami nagyon gyorsan még több erőt szívott el a maradékból. De a férfi csak a feje alá tette a kabátját, az oldalára fordította. A nő úgy hitte, a férfi epilepsziára gyanakodott, jogosan. A levegőtlenység tovább fojtogatta, bár néha úgy érezte, minden ötödik próbálkozása, hogy levegőt vegyen, csakugyan a tüdejébe présel most már némi oxigént. Az, hogy a férfi epilepsziásnak gondolta, kizökkentette a pánikrohamból. Kívülről látta magát, és lassan meggyőződött róla, hogy rengeteg oxigén van körülötte, csak meg kellene nyugodnia, és elvennie a maga számára. Miközben ezt gondolta, már úton volt a nyugalom felé. Felülről mást is látott, nem csak magukat. Látta, hogy a férfi megpróbálja kitépni a fogai közül, a szájából a nyelvét, amit ő a felismerés hatására valóban a szájpadlásához vagy hátrébb szorított. Hadd higgye a férfi, hogy ő most lenyelte. Segíteni akart magán, és a férfi tévedése volt az egyetlen eszköze. A téves tünetfelismerés hozta föl-felé, a felszínre, ahol tiszta és friss oxigén várta. Az oxigén megnyugtat, el-lazít, és ő erre vágyott. Túl lenni rajta.

De föntről még valami mást is látott. Nemcsak magukat, hanem két határőrt. Furcsának tűnt számára, hogy annak ellenére, hogy nyilvánvalóan a földön feküdt, és önmaguk kívülről, távolról való szemlélése a maga megnyugtatósára emelt, érzéksaló módszer, mégis látja a katonákat. Szólni szeretett volna, kiáltani a férfinak, hogy jönnék, ám a roham még mindig nem engedte. Két kézzel kapaszkodott a férfiba, belevájt a körmeivel, hátha észreveszi, amit ő már tud, hogy elvesztek, ha tovább húzzák az időt. Miképp lehetséges, hogy a férfi nem vette észre őket. Félt, de nem tudta eldönteni, a félelme egy tőről fakad-e a korábbival. Csak annyit tudott, hogy ez már az oxigénhez köthető. A félelem hatására, mint valamiféle kémiai reakcióban, látja közeledni a határőröket.

Tudta, hogy a roham a végéhez közeledik. Érezte, hogy a gyors levegő után kapkodás végre eredménnyel jár. Izzadtan, csatakosan nézett a férfira, aki a fejét tartotta. A mellkasa fel-alá járt. Föl szeretett volna állni, és végre elfutni, elrohanni a közeledő baj elől. Belekapaszkodott a férfiba, és megpróbálta felhúzni magát. A férfi csillapítani akarta, maradjon lent, de ő erős-ködött. Végül föltérdelt.

A két katona, akik elkapták, valóban megpróbálták megerőszakolni, és amikor ellenállt, fojtogatni kezdték.

Gyorsan, mondta a férfinak. Legalábbis azt gondolta, hogy kimondta, mert még nem tudott beszélni. Csak lihegett, és a lihegésbe próbálta belegyömöszölni a néhány hangból álló figyelmeztetést.

Ahogy a katona igyekezett belé gyömöszölni a farkát, miközben a másik lefogta.

Jöjjön.

Erre.

Ezt végül ki tudta mondani, az *e* hang könnyen belevegyíthető a levegőtől való gyors szabadulásba. A tüdőből kiáramló levegőt alig kell alakítani, csak a szájat kell széthúzni. A mimikából látszik. Azonkívül a karjánál fogva rángatta a férfit.

Menniük kell, hát hogy nem érti?

Az mindegy, hogy egy tíz hónappal korábbi emlék telepedett rá, vetítette ki a veszélyt, hogy jönnek értük. Attól még valósnak érezte. Ha nem volna túl a rohamon, akkor most lenne rosszul a feltoluló emléktől. De már túl volt rajta, és bármelyik pillanatban megszólalhatott végre, érthetően, világosan.

A sűrűből ki akart érní a tisztásra.

A férfi azonban nem hagyta szóhoz jutni. A vizeskulacsával kínálta, mindenáron azt akarta, hogy igyon. Kérdéseket zúdított rá, válogatás nélkül, tudni akarta, mi történt, és hogy jobban van-e. Kérdezett, de a választ nem várta meg, mert úgy ítélte, arra még nem képes a nő. Ha ez a nő itt meghal neki, az katasztrófa volna. Mintegy magához térítette az örültségből, amibe olyan könnyedén hagyta magát belekormányozni. Észhez tért a parfüm bódulatából. Élesebben látta magát, kilépett a párából, ami körülvette.

Jöjjön, visszamegyünk, mondta ki. A nő rémült tekintettel nézett rá.

Hogy hiába igyekeztek mindketten egyszerre kifelé a sűrűből, két világosan különböző helyre bukkantak.

– Gyerünk, mondta sokkal keményebben a férfi. Szánalmasnak látta a helyzetet. A nő a földön térdelt, majdnem meghalt, ezt gondolta, ő pedig éppen abban akart neki segíteni, hogy átszökjön Magyarországra.

– Gyorsan, mondta, és felemelte a nőt. Elege lett belőle. Megragadta a karját, és elindult. Vonszolta magával, szinte. A nő tiltakozott, ütötte, csápolta a férfit, ahol érte. Nem akart visszafordulni.

Karnyújtásnyira lebegett előtte a csónak.

A férfi pedig mindennél erősebben érezte a felesége által kikevert illatot, ezért hát úgy tűnt neki, ha most visszafordítja a nőt, valamiképp a fe-

leségét menti meg, pár évvel korábban. És ez már olyannyira bonyolultnak tetszett számára, hogy amikor a katonák valóban feltűntek, és betuszkolták őket az ARO terepjárójukba, fellélegzett, mert a helyzetet végre irtó egyszerűnek és világosnak látta.

Csernák akkoriban már hat éve működtette a szervezetet malmát a hátsávjában, mikor horogra akadt. Ismeri a terepet, a vízen is jól elboldogul, maga az ideális ember, mondta neki Duca elvtárs a Szekuritáté pincéjében. És Csernák elvtárs, bár mindvégig meg akarta kérdezni, mi lett a szantálzagú nővel, végül nem kérdezett semmit, csak aláírta az orra elé tolt papírt, és ettől a pillanattól kezdve valóban embercsempésznek tudhatta magát, hivatalosan is.

Demény Péter

JOBBHÁTVÉD

Az egyik életemben
jobbhátvédet játszottam,
repültem fű alatt, fű fölött.

Amikor visszamentem a
másik életemből, már nem
fogadott el az a poszt,
kivetett magából.

Hiába minden szerelem,
helyemet a fű alatt, a fű fölött
nem sikerült visszaszereznem.

Olykor álmodom a mennyországról,
ott folyamatosan focizik mindenki,
és én jobbhátvédet játszom,
repülök ég alatt, ég fölött.

IBOLYA

Mindenképpen alulról
szagolom végül az ibolyát,
addig azonban virágzabáló leszek,
illat- és boldogságzabáló,
szírom- és virágzás-zabáló,
hallgatom a gesztenyekoppanást,
a cicanyávogást, nézem az antilopok
futását és a fűjtató bálnákat,
és nem is gondolok arra, hogy

meghalok egyszer, és nem
törődöm vele, hogy ez az utolsó,
csak nézem az utolsó
gesztenyehullást.

LITÁNIA

hogy mondd meg neki hogy nem jót szeret
kérünk téged hallgass meg minket
az egész élete rámegy ha nem ment rá máris
kérünk téged hallgass meg minket
hiszen mind belehalunk
kérünk téged hallgass meg minket
ha nem a szerelembe akkor a hiányába
kérünk téged hallgass meg minket
vagy pedig abba hogy csak mi szeretjük
kérünk téged hallgass meg minket
egyedül vagyok egyedül egyedül
kérünk téged hallgass meg minket
sokféle piros van de a szívpiros hiányzik
kérünk téged hallgass meg minket
sokféle zene de a dobogás hiányzik
kérünk téged hallgass meg minket
tudni kell szakítani vagy lekeverni egy pofont
kérünk téged hallgass meg minket
még ha rá is megy az életed
kérünk téged hallgass meg minket
szeretni is tudni kell nem csak meghalni
kérünk téged hallgass meg minket
mi legyen az ember hogy ne szeressen
kérünk téged hallgass meg minket
hogy ne azt szeresse akit szeret
kérünk téged hallgass meg minket
mellém kis izmán irgalmatlan
sarkával rugdos egy szerelem
kérünk téged hallgass meg minket

de ez az én szívem hagyjátok hogy megrepedjen
kérünk téged hallgass meg minket
különben minek van ha nem
kérünk téged hallgass meg minket
így legalább a szomjúságot érzem
kérünk téged hallgass meg minket
mint a rákbeteg amíg fáj addig még él
kérünk téged hallgass meg minket
utána úgyis minden mindegy
kérünk téged hallgass meg minket

Láng Zsolt

AZ ÖNISMERET
SZINTJEI

EROTIKAMÚZEUM (MUSÉE DE L'ÉROTISME), PÁRIZS

*„Il faudrait traverser un univers lyrique
Comme on traverse un corps qu'on a beaucoup aimé”
(Michel Houellebecq: Novembre)*

„A legjobb sült gesztenye a Place Pigalle-on kapható”, ez volt Stirlitz jellemzője *A tavasz tizenhét pillanata* című legendás sorozatból. Amikor ott jártam, nem árultak gesztenyét, viszont a tértől nem messze, a Moulin Rouge szomszédságában rátaláltam az Alain Plumez színész és Jo Khalifa rendező alapította múzeumra, amelyet az erotikának címeztek, vagyis az elnevezés értelmében művészi átdolgozásban, nem pedig „premier plan”-ban igyekeztek a szexualitás különféle formáit elénk tárni. A mottóban idézett Houellebecq-vers is érzékelteti, nem egyszerű a szerelem szerzője problémáit ábrázolni. A poézis zsúfolt tereibe ugyanolyan problémás behatolni, mint egy sokak által szeretett testbe. Nem könnyű úgy megszólalni, hogy az ne legyen sem a múltba bezárt világ szlogenje, se egy ennek szóló nyelvöltő finta. Nem könnyű a látást frissen tartani. Nem véletlen, hogy Éroszt, a szerelem istenét oly sokszor ábrázolják gyerekként.

A hasonló múzeumokhoz képest itt több lett a metafora, mint a néven nevezés. A karikatúra, az irónia, a humor dominál. A lehajtott fejű, térdeplő pénisz asztali szobra, vagy a nyakkendő, a melltartós, a kétfejű változata átminősíti a tárgy „kellék” jellegét. Ugyanígy a testeken összevissza elhelyezett ivarszervek közötti koitalás esztétikai műveletté válik, nem nemek, hanem formák kapcsolódnak össze, amitől egyben a normális és az abnormális határait meghúzó normák és instanciák is nevetségessé válnak. Sajnos nem olyan régen a múzeumot bezárták, miután az épületet megvette egy amerikai ingatlanlanc. A kiállított tárgyakat elárverezték, és bár a

múzeum tulajdonosai jól jártak (félmillió euró folyt be), a keletkező hiányt azóta sem pótolja hasonló gyűjtemény. A berlini erotikamúzeum is megszűnt, az amszterdami és a New York-i lényegében sexshopként működik. Úgy tűnik, a hatvanas évek végén kivívott szexuális szabadság „eszmeileg” ma már nem annyira érdekes, amihez az is hozzájárult, hogy a nemrég még a művészi bátorságot deklaráló pornográfia a nyilvánosság összes területén megszokott közlésformává vált.

A hét emeleten elhelyezkedő termekben több mint kétezer tárgyat állítottak ki. Közvetlenül az előcsarnokba telepítették Rudolfo Buccacio embernagyságú *Technoszeretők* című patinabevonatú acélszobrát, a gépszerkezetüket csak félig-meddig leplező gyönyörű idomú kiborgok párosát: a fél térdre ereszkedő férfi a nyakába emeli a lobogó sörényű nőt, de szemből, fordított ülésben, mintha kelyhéből inna. Ugyancsak itt látható Salvador Dalí domborműve, a *Ifjú szűz, akit önnön szüzessége szodomizál* című festményének bronzba öntött változata. A következő emeleten Mona Lisa fedetlen melleit láthatjuk Alex Varenne festményén, a kamaszlányos, pötytyöslabda formájú mellek mintha a híres mosoly titkát magyaráznák. A falakon körben a dadából gyökerező karikatúrák, a *Charlie Hebdo* grafikusának, a 2015-ös hírhedt merényletben megölt Georges Wolinski rajzai.

De leginkább a népművészeti tárgyak a legmeglepőbbek. Tálcákká, sótartókká, fakanalakká, tojástartókká, virágtartókká stb. faragott vulvák, klistoriszok, mellek, heregolyók, phalloszok. Kínától, Indiától, Japántól kezdve Afrikáig, Dél-Amerikáig, az indiánoktól a polinéziaiakig, az eszkimóktól a pigmeusokig, amulettek, kéjcsiholó mütyürök, az erektált hímtag, illetve a mindenre kész guminő szerepét betöltő bútordarabok.

Persze, miután az ember végigszáguld a termeken, újra elindul, ezúttal higgadtabban, és az elrendezés szerkezetére jobban figyel. Egyértelmű, hogy a hét emelet történeti szinteket jelent: az őskori mítoszoktól jutunk a mítosztalan máig. A testről egyre többet tudunk, és ez az anatómiai felvilágosodás együtt jár egyéb diszciplínák, a jog, a medicina, a társadalomtudományok stb. kibontakozásával. A szexualitás fogalma a tizenkilencedik században már jogi kategória is, és a jogi szemléletmód visszahat az emberek közti erotikus viszonyokra is, lásd a nemek szabad megválasztásának történetét, vagy akár a bordélyok etikettjét. Az utolsó előtti szinten korhű szalonokba lépünk, elkápráztat a pazarul berendezett társalgó, a süppedő perzsaszőnyeg, a kis előtérből nyíló szoba, a párizsi aranykor jellegzetes drapériáival, brokátjaival és mindent beborító selymeivel. Valamennyi szinten párhuzamosan fut a kétféle látásmód: a népművészetnek a repro-

dukálódásra fókuszált szemlélete, illetve az eksztázisban transzcendenciát keresők hite. A bársonyszék, amelynek közepében egy forgatható kis rudacska található, a népi gyakorlatiasság terméke, viszont az indiai szobrocskán megformált transznemű pár transzszexuális szerelme egy vallás apoteózisa. A guminő iparcikk, az André-François Barbe tervezte erotomán zongora művészeti alkotás.

A szinteket összekötő folyosók falai tömve festményekkel, rajzokkal, rövidfilmeket, animációkat közvetítő monitorokkal. Hányféle módon szeretkezhetünk? Melyek a legkedveltebb pozitúrák? Melyik az öt leggyakoribb kívánság (első helyen: tömegközlekedésin csinálni) stb., stb. Az egyik monitoron *A klitorisz* című animáció megy, kedvenc jelenetem, amikor kez fog a csikló a fejjel magasabb hímtaggal. Az egyik legmulatságosabb karikatúrán a feleség egy kétdudoros bársonyszéken lovagol, miközben egy másik széket a magasba emelve, annak dudorát szopogatja, a férj pedig az óráját nézve sűrgeti, indulni kell, mert mindjárt bezár az erotikamúzeum.

A mából visszatekintve az efféle múzeumok megszűnésére, adódik a következtetés, hogy az ezredfordulón a világ ismeretének megszerzésében a művészetnek nagyobb játéktere lehetett, vagyis a világismeretnek az önismeret fontos tartozéka volt. A mai világismeret mellőzni igyekszik a művészetet, nincs szüksége önismeretre, mivel többnyire a politika, vagyis a hatalmon levők szempontjait érvényesíti. És ebbe amúgy nem nehéz bele-törődni: az önismeret fárasztó folyamat.

A kényelem az erotikus fantáziára ellenségként tekint. A süppeteg dívány alapjárata irtózik a kopreikális sebességektől. Egyszerűbb semmiről sem tudni. Egyszerűbb a nevetést kulturálatlanságnak nevezni. Egyszerűbb zokniban csinálni. Egyszerűbb halszürkén élélni.

Zsidó Ferenc

PLETYKA, IRODALOM:
MENTSVARBORCSA IMOLA: *MAGNEBÉHAT*. NAPKÚT KIADÓ, BUDAPEST –
ERDÉLYI HÍRADÓ KIADÓ, KOLOZSVÁR, 2019.

2019 őszén Borcsa Imola megkapta a kötettel még nem rendelkező, ifjú reménységeknek járó Szabó Gyula-émlékdíjat a *Székelyföld* szerkesztőségétől, év végén aztán megjelent a könyve, ami jó fogadtatásban részesült, kiérdemelte a Romániai Írók Szövetsége Debüt-díját a kisebbségi kategóriában, utóbb pedig a budapesti Írók Boltja 2020-as Könyvosztöndíját. Új hang, érdekes írói jelentkezés: lássuk hát közelebbről!

Egy kisvárosi gyógyszerésztárban frissen munkába állt gyógyszerésznő és a mindent tudó, mindenkit ismerő takarítónő interakciója adja Borcsa Imola hétköznapiságában, földhözragadtságában is különleges kötetének keretét. Az alaphangot a következő felütés adja meg: „Nem vagyok én pletykás, gyógyszerésznő, nem azért mondom, fordult felém Elvira néni bizalmasan...”

A novellák énelbeszélője a gyógyszerésznő, az ő hangulatjelentései képezik a keretet, Elvira néni pletykáit szabad, függő beszédben olvashatjuk, ez lehetőséget ad a távolságtartásra, egyben a reflektálásra. Olykor párbeszédesebb részek is felbukkannak, de azok is inkább monológok, máskor meg Elvira néni költői kérdésekkel fűszerezi mondandóját: „Mikor vajon?, kérdezte magától Elvira néni... Nem tudom már pontosan, mondta végül.” Megjegyzendő, hogy egy novellában (*A tolmács*) stafétaváltás van, a gyógyszerésznő mesél, Elvira néni pedig hallgatja, meglepetten állapítva meg a végén, hogy: „Erről még ő sem tudott.”

A mesélést, a szóáradatot időnként színes, plasztikus leírások szakítják meg, megjelenik a kisváros (Kézdivásárhely?), dísztelen képeivel, a szűkebb-tágabb környezet, de megfoghatóvá válnak a szereplők is: „Elvira néni sár-

gás-ősz göndör dróthaja makacsul állt ellen a szélnek, akárcsak a mesélhetnékje.”

A történetek többnyire a közelmúltban játszódnak, gyakran emlegetett időszak, mert hirtelen sok változást hozott, átalakítva az emberi viszonyokat is, a rendszerváltás utáni esztendőik: „Ősz volt, kilencvenkettő ősze mint-ha...” De van olyan novella is, melynek cselekménye jóval korábbi múltat idéz: *A Titanic* című például Elvira néni dédapjának vélt, feltételezett hajószerencsétlenségét eleveníti fel. Apropos, cselekmény: valós idejű cselekvés alig van Borcsa Imola novelláiban, csupán egy újramesélés révén létrejövő, narratív realitásról beszélhetünk.

A pletykák tárgya általában egy-egy kiszínezett, felnagyított kisvárosi szenzáció. *A csodadoktor* című például egy keleti gyógymódot alkalmazó „Redva vagy Rudra” nevű egyént mutat be, aki egyébként: „Magyar ember, csak egy japán buddhista paptól tanulta a gyógyítást Kínában, az adta neki ezt a nevet...” Megjelenése a városban már önmagában eseménynek számított, ráadásul egy rendkívüli természeti jelenséggel társult: „Abban az évben került ide, amikor narancssárga hó hullott. (...) Na, ne úgy tessék elképzelni, hogy virított, mint a süttők, inkább olyan halovány körözött-színe volt.”

A Májusi rózsza Vilmos herceg kisvárosi jelenéséről szól, ami szintén nagy izgalomba hozta a lakosságot. Elvira néni a hercegi látogatást párhuzamba állítja Ceaușescu 1980-as évekbeli elnöki vizitációjával: mindkettőre puccba tették a várost, aszfaltoztak, parkokat díszítettek.

A kráter című arra a mendemondára épül, hogy: „a város alatt alagutak vannak”, melyekben természetesen kincsek vannak elrejtve, többségük még a középkorban épült, de utóbb „a szekusok toldottak hezza...”

Az Átvonulás szintén egy kisvárosi szenzációt elevenít fel: lepkeinváziót. „Nem egy, nem kettő, hanem több száz cikázott a tömbházak közt, narancsos-feketés villódzás települt az égre.” A jelenség aztán rövidesen tova is tűnik, ami metaforikusan is érthető: a kisvárosi ember ki van éhezve ingerekre, szeretne kizökkenni a hétköznapi egyhangúságából, de ez, ha meg is történik, csupán pár pillanatra, aztán minden visszasüpped az egyhangúságba. És ekkor jön a pletyka, mint mentsvár...

A stílus fokozottan élőnyelvi, a hétköznapi beszédre jellemző fordulatokkal operál, ugyanakkor olykor, jelzésszerűen megjelennek benne székely tájnyelvi elemek, nyelvjárási alakváltozatok (pl. „nehezen kapja a helyit a világban”). A történetmondás olykor tudatosan csapongó, a pletykára jellem-

zően a témától eltérő (mire a hallgatóság köréből efféle reakciók érkeznek: „Jó, jó, de azt mondja, mi van Vilmos herceggel!”).

Borcsa Imola sztorijai fordulatosak, képei érzékletesek. Novellákról beszélünk, de lazán összefüggő történeteket kapunk, melyeket nem csupán a mesélő személye köt egybe, hanem az ismétlődő helyszínek, figurák (ilyen értelemben keretes szerkezetről, novellafüzerről is beszélhetünk): így áll össze a könyv egy kisváros jellegzetes képévé. Itt mindenki ismer mindenkit, sajátos embertípusok jelennek meg (beszédese nevekkel), mindenki beazonosítható a rokonai, felmenői révén: kissé belterjes, ugyanakkor otthonos viszonyok ezek. „Emlékezik maga izécskére?, ne, nem jut eszembe a neve, Csiszárnak a leánya, a káposztás Csiszárnak, nem az autósna.”

A pletyka természetéhez az is hozzátartozik, hogy elmondója homályban marad, Elvira néniről alig tudunk meg valami konkrétumot, a családi állapotára is csak egy elejtett félmondatából derül fény („csúfolódott is az uram, Isten nyugtassa”); a jellemét viszont a beszéde, szóhasználata, a történetekhez fűzött kommentárjai közvetett módon megvilágítják. Kíváncsiságában kissé mulatságos alak, aki ugyan nem túlképzett, narratív képességei azonban kiemelkedők, aki képes kombinálni, a maga módján világmagyarázatokat adni.

Keveset tudunk meg a gyógyszerésznőről is, bár lelkiállapotát pontosabban visszaadja az énelbeszlői pozícióból rögzített néhány olyan megjegyzés, mint: „alig egy hete költöztem a városba, kusza volt még minden, és idegen, mint a folyton morgó, kíméletlenül süvítő szél...” Ritkán reagál az Elvira néni által elmondottakra, és csupán annyit, amennyit az udvariasság megkövetel, egyébként kívülálló, kontempláló marad, olykor érezhetően terhelik a sztorik, máskor úgy tekint rájuk, mint a város, a környezet megismerésének lehetőségére, mint magnebéhatra...

Nem csupán szenzációkat, hanem botrányokat is előszeretettel mesél Elvira néni, ilyen a kisvárosi szépségverseny, de ilyen a hőlégballon-fesztivál is, melyen minden volt, csak léggömb nem (az egyetlen megrendelt darab véletlenül elszállott).

A kötet címeről: Magnebéhat című írás nincs a kötetben, a kifejezés egyszer fordul elő, amikor az egyik szereplő: „olyan ideges volt, muszáj volt békapjon egy magnebéhatot”. Így, fonetikusán leírva a magnebéhat egyértelműen túlmutat konkrét önmagán, metaforikus jelentéssel telítődik: a mesélés életforma, a mesélés megnyugtató közeg. Ilyen a pletyka, és Borcsa Imola kötete is: egyszerre lehúz, és felemel. És az irodalom Borcsa Imola interpretációja szerint: lehetőség...

Borsodi L. László

ÉPÜLHET-E HOMOKÓRIÁS, HA AZ ÓRÁS HIÁNYZIK?

BALÁZS K. ATTILA: *HOMOKÓRIÁS*. ERDÉLYI HÍRADÓ KIADÓ,
KOLOZSVÁR – FIATAL ÍRÓK SZÖVETSÉGE, BUDAPEST, 2020.

Balázs K. Attila¹ *A zöld fotel lakója* című regényéről írtam korábban: a főszereplő, C „ideje nagy részében ül egy zöld karosszékben, és kitalál, képzeleg, reflektál, érzékeltetve, hogy nem az a lényeg, ami kívül, a fotel körül, szobájában, hanem ami benne, általa jön(ne) létre. (...) A megnevezhetetlen, az elérhetetlen C írói törekvésének az alapja. Olyan mondatokat keres, amelyek »megpróbálják elérni a lényegét, amely a dobozban van. És ha áthatolnak azon a láthatatlan anyagon, akkor a túloldalon más színben csillognak majd«². Aki tehát ismeri a regényt, az egyáltalán nem lepődik meg, milyen sűrű szövésű a szerző újonnan megjelent kötetének, a *Homokóriás*-nak is a húsz novellája, és miért követelnek lassú olvasási tempót, meg-megállást a befogadótól. Hűen ugyanis C (és Balázs K. Attila) ars poeticájához, amelynek alapja a nyelv transzcendentális képességébe vetett hit, a novellák szövegvilágának középpontjában is nem a látható a hangsúlyos, hanem a láthatatlan, azaz a látható a láthatatlan erőterében súlytalanodik, legalábbis a tapasztalatin túlinak van kiterjedése, majdhogynem megfoghatóvá válik. S hogy ez így van, az nem az emlékező–narrátor akaratától függ, hanem a nyelvet működtető és/vagy a nyelvben létrejövő emlékezéstől, tehát a nyelvnek és az emlékezésnek egyaránt ki van szolgáltatva a beszélő: „Nem mi döntjük el, ki a hús-vér, és ki csak árnyék.” (*Ház a délutánban*) Ezért lehetséges az egymástól függetlenül működő, ugyanakkor összefüggő szövegsort is alkotó novellákban, hogy átjárás van az e világ és a spirituális-lelki dimenzió, valamint a múlt és a jelen különböző szegmensei között. Ezért nem lehet, talán nem is kell eldönteni, hogy honnan ketyeg az óra: „mintha halk léptek nesze is áthallatszana néha az óraketyegés üvegfalán túlról” (*Csend-*

élet). A konvencionális időt mérő eszköz elsődleges funkciója helyett az emberi idő mulandóságát („elsiklott ez a ház is a kerttel messzire, mintha egy sodródó sziget lenne a csend és óraketyegés fantasztikus óceánján” – *Csapda*), illetve a lét falának áttetsző jellegét érzékelteti, amelyen hol az emlékező próbál átjutni, hol annak a gondolati nézőpontnak a kialakítására tesz kísérletet, hogy milyennek látszódhat onnan, abból a másík, az apa által elfoglalt, halálon túli dimenzióból az ő árnyékvilága, amelyben az anyjával él, és a nővérével, de fizikailag is, lelkiileg is egymástól távol: „Ő végig engem nézett, nem vette le rólam a szemét, és egyféle szégyenérzet lesz rajtam még most is úrrá, ha erre gondolok; sokszor úgy érzem, még mindig néz, és onnan túlról most is olvassa gondolataimat, és érti ezt az egész történetet. És érti azt is, minék kell mindezt elmesélnem.” (*Tanítások*)

A beszélő elsősorban nem a saját jelenét, hanem az írás miéértjét, valamint az apa múltjának birtokbavétele által magát az apát, a hozzá való korábbi viszonyulását és a bejárt utat akarja megérteni, amely vele, majd a hiányával, illetve az anya kimondatlan akaratával (hogy a fia a közelébe költözzön, és felújítsa egykori, közben tőle elvált férjével lakott családi házat), egyben konok fizikai jelenlétével az emlékezés jelenéig, az írásokat meghatározó beszédhelyzetig vezet. Ennek a törekvésének a megvalósításában mutatkozik meg a feladat bonyolultsága, amit a novellák megszólalásának sokfélesége és az ezzel összefüggő, akár az egyes szövegen belül érvényesülő, leggyakrabban a betűk grafikai képével jelzett szólam- és nézőpontváltások érzékeltetnek. A kötetnyitó *Ház a délutánban* című novellában a fejedelmi többesben szóló elbeszélő személytelen, majd hógynem ironikus distanciát tart a kötet további novellái keletkezésének fikcióját megteremtő világtól (amelynek családfőjében–írójában a későbbi egyes szám első személyű, az apja emlékével és az anyja akaratával küszködő fiúra, az emlékezőre ismerünk); a *Barna földben*, a *Pillanatban*, a *Vállfában*, a *Vázlat apáról* vagy a *Tanítások* címűben egyes szám első személyben, önéletrajzi szcenírozással beszél a narrátor; az *Át egy folyón* című műben a kutya drámai belső monológja a vezérszólam, az iszony rezdüléseinek részletezése emberibbnek mutatja a kutyát, mint a tőle elidegenedett, gyűlölettel teli gazdát; a *Két mondat egy nyúlról* önmegszólításon alapszik; és van harmadik személyű elbeszélés is, ilyen az *Imago* című példázatos novella, amelyben a bábójából kikelő káposztalepke keletkezés- és pusztulástörténete formálódik meg, vagy a *Lény* című filozófiai novella (nem mintha a filozófiai jelző nem ille- ne még jó néhány szövegre). Narrációs szempontból a legizgalmasabb talán az *Idegen* és *A 35-ös cella* kötetzáró írás. Előbbiben a többes szám első

személyű beszélő kívülállásából megszülető perspektíva a kamerára irányul, megjelölve a távolságot a kamera és a kibontakozó történet között. Az elbeszélő és a történet közé beékelődő kamerának nemcsak az elbeszélő és az öngyilkosjelölt története közötti közvetettség, hanem a narrátori pozíció elbizonytalanításán kívül a látás és a perspektíva fikcionalálásának megteremtésében, illetve annak korlátozásában, a képnek a kamera keretéből való kiesésében van szerepe, valójában tehát az elbeszélői mindentudás megkérdőjelezésében. Utóbbiban, *A 35-ös cellában* a fogvatartott és az őr egymással párhuzamosan futó szólama jelent katarzist, az a cseles befejezés, ahogy a történet végén a két szál összeér, de nem árul el semmit a szereplők további sorsáról, mert találkozásuk pillanata egyben a történet befejezését, a végtelen csendbe áttűnő várakozásuk pedig az elbeszélői szövegek felfüggesztését és/vagy megszűnését jelenti.

Akár a kutyának vagy a gazdájának, az őrnek és a fogvatartottnak egymást váltogató és időben párhuzamosan futó belső nézőpontja érvényesül, akár az első személyű elbeszélőnek az énelbeszélése vagy az önmegszólítása, akár a harmadik vagy a többes szám első személyű narrátornak az elszemélytelenítés gesztusával együtt a felszín mögé látó, az emberi, természeti vagy tárgyi világra irányuló figyelme körvonalazódik, mindegyikben közös az, hogy valamiképpen a szakadásról, az egymástól való el- és leválásról, elidegenedésről, az elmúlásról és mégis egymásra utaltságról adnak számot. Ez a szakadás megfigyelhető már a nyitónovellában az író és a családja viszonyában, amennyiben az apa az írás idején elszakad attól a környezettől, amelyben fizikailag létezik, és a körülötte levő gyermekek, az asszony nem találják hozzá az utat (*Ház a délutánban*), de tetten érhető az anya és a fiú kapcsolatában is, hiszen a szakadás nemcsak a múltban következett be, amikor az apa elhagyta a családot („Ahogy csapódik az ajtó, és lassan elhal a felzavart gyermekek sírása, a férfi háttal az ajtónak dől, és becsukja a szemét.” – *Egy hajszál útja*), hanem az emlékezés jelenében, belülről is, amennyiben megfosztják egymást az emlékkép azonosságától, és elveszítik annak lehetőségét, hogy legalább a múltjuk közös legyen, ha már a jelenük nem lehet: „elmoszuk parányonként egymás emlékeit. Meredünk egymásra anyámmal”. (*Barna folt*) És ugyanez az elidegenedés és mégis egymásra utaltság figyelhető meg a harmadik személyben megjelenített szereplő vagy az énelbeszélő és az apa múltbeli, illetve utólagos, az emlékeiben élő apaképhez való viszonyában: „És amúgy nincs is amitől félni. Apa is megmondta. Csakhogy apa már nincs itt. Néhány erős vonal még megmaradt az arcából, a hangja valószerűtlen messzeségből csendül vissza.” (*Ajándék*)

A fiú úgy függ a láthatatlan, az emlékeiben élő vagy csak utólag elképzelt/megalkotott apától, mint ahogy az apa emlékléte a fiú emlékezéséről-felejtéséről. A fiú egyebet sem tesz, csak a régi, romos házban és kertben igyekszik számba venni, felleltározni a múltat, megérteni az apa múltbeli tetteit (a kettejük hűvös kapcsolatát, az anyjától való válásig és onnan a halálig vezető utat) és a benne élő mozdulatlan, néma jelenlétét. Az az érzésem, úgy tudnak és/vagy nem tudnak egymásról, úgy tartanak egymás felé, mint a kettejük eltávolított-kivetített történetét megjelenítő ór és fogvatartott *A 35-ös cellában*. Nem tudni, hogy elérnek egymásig, egymáshoz.

Az epikai narratívák sokféleségével összhangban a lélek és a múlt metaforikus tereként értelmezhető házban és kertben – és ez a másik egységsítő vonása a kötetben egymás mellé került novelláknak – eltéved az emlékező, nagyon gyakran az időben való eltévedésről ad számot. *A Pillanatban* például így: „Hirtelen úgy érzem magam, mintha több ezer évet repültem volna vissza az időben, és nem lennének házak, városok körülöttem.” Van, hogy a tárgyak őrzik a múltat, s ezért válik az hozzáférhetetlenné: „Az a vállfa most elindul, és benne van ebben a pillanatban, ebben a keresetben, mozdulatban mindez.” (*Vállfa*) A legszívszorítóbb pedig az emlékező fiú magára maradottságának a drámája, hogy hátha mindaz, amit felidéz, épít, igyekszik megragadni, legalább utólagos autentikusan összerakni magában, megmenteni magának, nem is történt meg, ő maga pedig csak saját képzeletének, múltból alkotott képzeleteinek a játékszere: „Ahogy ott ülök, kezdem megkérdőjelezni évekkal ezelőtti valóságom. A jelen nyers fizikai valója mögül bámulok szembe a hihetetlen, talán meg sem történt emlékekkel.” (*Vázlat apáról*)

Ebből a dilemmából adódik a könyv legfontosabb kérdése, és erre a kérdésre keresett válaszlehetőségekért érdemes az olvasónak végigverekednie magát a könyvön még akkor is, ha a szereplő és/vagy (én)elbeszélő vívódásának, belső útjának a kirajzolódása bizonyos pontokon nehezen engedi közel magához az olvasót, azt várva tőle, hogy evezzen a mélyre, elmélkedjen, legyen érzékeny a világ, a lélek hajszálfinom rezdüléseire. Ez a kérdés pedig a következő: „A szemek mögött készülő vihar magjában vajon összeáll-e valaha a homokóriás?” (*Egy sárguló fénykép*) A kérdés talán megenged efféle értelmezést: a látvány, a pillanat, a tér mögé való látás a tét, amit a konkrét, fizikai világ eltakar, s akkor vajon a részletekből, a látvány mozaik-szerűségéből, szétpörgéséből összeáll-e, összerakható-e a nagy egész? S ha nem, legalább a rész(let)ekben meglátható-e a lényeg, eljuthat-e addig a földi halandó, akinek a neve teljesen tetszőlegesen legyen Író vagy Olvasó, s

az út neve legyen a nyelv? Nehéz, aligha teljes bizonyossággal megválaszolható kérdés. Jócskán elbizonytalanít ugyanis az az előzmény, hogy C *A zöld fotel lakójában* nem tud eljutni az emlékezés révén írói törekvésének alapjához, a megnevezhetetlen dimenziójáig, ebben a kötetben az *Ariadné* című szöveg nyitómondata is egyenesen így fogalmaz: „Valószínűleg sohasem fogjuk megtudni, mi is történt valójában (...) Nem tudhatjuk. Csak rázzuk a fejünket.” Erre a nemtudásra erősít rá *A 35-ös cella* léthelyzete is. Antoine de Saint-Exupéry szerint: „Minden abszurd. Semmi sincs befejezve. Világunkat egymáshoz nem illeszkedő darabokból alkották. De nem az alkatrészek hibásak, hanem az Órás. Az Órás – hiányzik.” Ennek a hiányérzetnek az ellenpontosítására felépülhet-e kiben-kiben az Órás szubjektív-mitikus mása? Ha fel is épül – szétpörög, szétfűjják a bizonytalan, vívódó én viharai? Kell-e gondolni erre? Balázs K. Attila kétségek között vezető, öngyötrő-meditatív prózavilága kérdezi mindezt – a novellák képszerű-gondolati nyelvének *utasításai* alapján a válaszváltozatok vagy a további kérdések a figyelmes olvasókban, a lét cellalakóiban visszhangozhatnak tovább.

JEGYZETEK

¹ Balázs K. Attila költő, író. 1973-ban született Baróton. Jelenleg Székelykeresztúron él. Eddig megjelent kötetei: *Vizuáliák*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2009 (versek); *A zöld fotel lakója. Kiadó történet(ek)*. Fiatal Írók Szövetsége, 2013 (regény)

² Borsodi L. László: *A kasszásnő keze helyett a visszajáró*, in: Uő: *Hermész visszhangjai*. Sétatér Könyvek, Kolozsvár, 2019, 349–355, itt: 349–351.

Vida Gábor

LEVÉL A HATÁRON TÚLRÓL

Édes Néném, úgy áll az idők szénája most már – kissé ázottan és dohosan –, hogy bár életem első húsz esztendejét a magyar határ közelében éltem Romániában, esténként jól látszottak Gyula fényei, de arra, hogy én a határon túl vagyok, netalán *határontúli*, sose gondoltam. Ezt így akkor nem is mondták, még *odaát* sem, ahonnan a sok értékes dolgot hozták, amelyeket nálunk kapni nem lehetett: szappan, vegeta, rágógumi, szalicil, vatta, vaj, kókusz, és persze gyógyszer, ami nélkül a gyógyulás vagy a haldoklás nehéz volt, bár nem lehetetlen. A tévé meg a rádió is onnan szólt magyarul, a román ismerőseim is azon nőttek fel, adtak filmet és meccset, politikát ahhoz képest keveset – ennek örültünk. Volt *odaát* egy ország, amelyik modern volt, nyitott és fejlett, legalábbis annak tűnt, legalábbis Romániához képest. És persze magyar volt, mint én, mint oly sokan *ideát*. Volt itt és volt ott. Nem, nem volt egyenrangú a kettő, de az ittnék ott volt a túlja. Aki ott élt, az is túl volt a határon. Nem tudom, hogy mikor lett végleges, hogy én a határon túl élek, és ezt ott mondják így, túl, azaz *odaát*. Játszani tudnék még sokat a szavakkal, de a valóság ennél is szomorúbb.

Több olyan román katonacimborám volt, akiknek hosszas elbeszélés után is csak derengett, hogy miért nem Magyarországon teljesítem én a haza védelmére való felkészülés gyakorlatait, igaz, ők sosem látták a távolban Gyula fényeit. Nálunk a sötét nyolcvanas évek tombolt, *odaát* pedig a kádári jólét – habzsolt. Irigyeltük, igen, már-már fájt. Húszéves elmúltam, amikor először Magyarország földjére léphettem, furcsa volt meg ismerős egyszerre, volt bennem egy kis megilletődés, ami lassacskán elmúlt, de nem egészen. Egy budapesti könyvesboltban arra eszméltem, hogy a szocializmus éveiben sok ezer magyar könyvet írtak, amit nálunk, *ideát* senki nem olvashatott. Ma már azt is tudom, hogy *odaát* sem olvasta szinte senki, nem azért volt a nagy fényesség. Bölcsészfejű ember voltam, akkor én is azt hittem, hogy a kultúra, a könyv, a színház, a film közös világ, a magyar glóbusz

egy közös kulturális univerzum, magyar vagyok, mert magyarul gondolkodom és beszélek.

Engem soha nem románoztak *odaát* le, pedig papírom van, hogy az egyik dédapám román juhász volt, igaz, a kiejtésemen vagy a szóhasználatomon ez nem érződik. Egy osztálytársnőm mesélte, hogy amikor várandóssága utolsó percei elkövetkeztek, a szülésznő kiszólt az orvosnak: jöjjön, doktor úr, mert szül a román. Azt éreztem, hogy felállok, és hazamegyek, itt nem szülök, mesélte a hölgy sok évvel később. Neki se volt könnyű megérteni, hogy az ő románsága nem pejoratív értelemben volt emlegetve, csak éppen hozzá társították az első kézenfekvő címkét, vészhelyzet esete forgott fent, nem értek rá udvariaskodni és válogatni. Lehetett volna tót, orosz, cigány, német vagy a 12-es. Lehetett volna az ő neve is. Apróság, de nem kell nagyot ugrani ahhoz, hogy megértsük, miként lettek a temesvári, aradi, bihari, szatmári magyarok erdélyiek. A románok nem erdélyiek, ők csak románok. Az egyszerűség kedvéért.

Itt kezdődik a baj, édes Néném, az egyszerűséggel, ami nem egyszerű. Egy ország népe kórusban szavalta, hogy *nem, nem, soha*, József Attila ez, vagy sem, alig számít, mert a szavalókórus nem gondolkodik, más a dolga. Próba után mindenki hazamegy, éli a mindennapjait teli torokból és tiszta szívvel, mintha nem is szavalt volna semmit. Így lettek a felvidéki magyarok csehek, az erdélyiek románok, a jugoszláviaiak szerbek. Nem pejoratív, csak kézenfekvő. Miközben *nem, nem, soha*, a mindennapok tudják, hogy de bizony... A nyelvhasználat pontosan jelzi, hogy kik vagyunk mi, és kik ők. A mindennapok nem szeretik a feloldhatatlan ellentmondásokat és a paradoxonokat. Amikor az első erdélyi menekültet lerománozzák Magyarországon, pontosabban *leolábozzák*, Trianon el van fogadva, függetlenül attól, hogy mit gondol erről a nagybányai vitéz vezérkara meg a kurzus és Mussolini. A határ pedig tény, katonák és rendőrök vigyázzák azóta is, szép fehér kövekkel rakták annak idején ki, látszik a vonatból. Eltelt ebben száz hosszú esztendő. Mivé lett közben a nemzet, kérdezem kissé szónokian. Ezzé lett. Kulturális, határok fölötti, egységes vagy megosztott, itteni és ottani, ideát és odaát, azaz túli. A valóság folyton változik, a szavak megmaradnak. Más-más fogalmakkal szeretik a határon túlt. Korszakok, ideológiák, fogalmak, nemnemsohák jönnek és mennek, az elkülönülés, az elutasítás, a lenézés marad. Mivel egész hamar világossá vált, hogy az elcsatolt területek visszaszerzésére józanul gondolható esély nincs, a kollektív tudat azzal korrigálta a valóságot, hogy nem is jó az, nem is kell már, de főként nem magyar. Kevesen gondolják, hogy a székelyek, a csángók, az erdély-

lyiek nem magyarok, de mindig előjön, hogy a nyelvhasználat pontosan ezt gondolja. Határontúli vagyok, ez a kortárs gyűjtőszó arra, hogy nem Magyarországon élek, ez a besorolásom. Az elmúlt két évtizedben nem, vagy alig volt határ. Most megint van, és ez hosszan így marad. Amíg nem vagy alig volt, én addig is *határontúli* voltam – ott. Tudott valamit a nyelv, amit nem is kellett kimondani, aztán az első adandó alkalommal a valóság elvégezte a szükséges korrekciót.

Tudod, édes Néném, se magyar igazolványért, sem pedig állampolgárságért nem folyamodtam, és azt gondolom, hogy nem is fogok, ha pedig valaha Romániából vagy Erdélyből elkergetnek, hontalan akarok lenni Párizsban – *sans papiers*. Azt gondolom, és nem ma kezdődött ez nekem, hogy az erdélyi megmaradás egy félig sem komolyan vett retorika, amely testvéri tankokat várt a felszabadulás reményében, aztán hogy nem jöttek, mert nem voltak, a hegy és Naszreddin Hodzsa példázatát alkalmazta magára. A retorika marad, a valóság változik. Beláthatatlan az a szövegtenger, amit az erdélyi magyarok megmaradásáról írtak. Van benne valami megható és nevetséges, valami álságos meg álszent, pedig csak szomorú, bár sokan veték egész komolyan. Ugyan mibe kerülne beismerni, hogy a rátermett és mobilis emberek elmennek, aki pedig marad, megérdemli. Nincs ebben hősiesség meg önfeláldozás, ez csak élet és nehézkedés. A magunk számára gyorsan fogyunk, bár a román nacionalisták nem győzik a végét kivárni. Majd rájönnek, hogy a magyarok sem csak ellenség voltak, hanem építettek is ezt-azt, nem olyan patinás, mint a szászok hagyatéka, de megteszi...

Számomra a magyar nemzet elsősorban irodalom, költők és írók hordták össze, kár, hogy akik a nevében beszélnek, azok ma már nem olvasnak. A nemzet egységéről viszont azt gondolom, hogy egy hakni. Van odaát és van ideát. Köztünk ott a határ. Én a határon túl élek, túli vagyok, akár tesszik ez nekem, akár nem, ezt mondja a kortárs magyar nyelv, pedig én innen érzékelem a túlt. Amikor nem lesz *odaát* és *ideát*, a nemzet egységes lesz, de a határ megmarad, kívül fog lenni az egész világ, attól tartok. Író vagyok, pontosan tudom, hogy a magyar nemzet eszméjében nincsen semmi határok és valóság fölötti, a nemzet nem az Úr angyala által vezérelt vagy ostorozott fohászok gyülekezete, nem a kereszténység pajzsa – ez volt a régi magyar irodalom –, hanem a mindennapi kuporgatás, dorbézolás meg gyűlölködés népe, ahogy azt Móricz Zsigmond látta – ez volt a 20. század. Tar Sándornál tartunk ma, úgy érzem. Volt haza a magasban, de már nem ott van, jöhet idő. A nemzet eszméje ma egy kollektív rémálom, amelyben azzal riogatnak, hogy ha nem azt érzem és nem azt gondolom, amit *odaát*

kérnek, ha nem jó a papírom, akkor én nem is vagyok én, akkor nem tartozom bele. Hazamegyek, és nem szülök, mondta vagy gondolta a kolléganőm, de nem jött...

Tévedés ne essék, édes Néném, én a C-vitamin, a szóдавíz, a biztonsági gyufa, a telefonközpont, az villanymozdony, a halászlé, a magyar vándor vagy Esterházy Péter írásművészetének világraszóló jelentőségét a nemzettől el nem vitatom, és hát a vízilabda meg a hathárom, Radulovics, gól! Azzal is tisztában vagyok, hogy mindig vannak hatalmak, amelyek isten, haza, nemzet nevében országolnak, és a hatalommal még mindenki visszaélt, ezután sem lesz ez másként, mert nem lehet. Régebbi korokban nem kérték ehhez a beleegyezésemet. Most sem kérik, de úgy tesznek, mintha. Most sem adom. Nem vagyok beszélő viszonyban senki magyar politikussal. Göncz Árpáddal találkoztam egyszer, mondtam, hogy nem annyira Tolkien, nekem Faulkner inkább, felcsillant a szeme, nehezebb fordítani, mondta.

Nem feltétlenül jó dolog, hogy nekem ez a magyarság irodalmi kérdés, mert a minap is vérig sértettem egy régi barátomat, amikor teli torokból szidott a gondolataim ürügyén, bár nem mondta, hogy fel kellene akasztani engem is, mint a többit, aki azt gondolja, amit én. Nem sértődtem meg, elvégre barátok vagyunk régről, még *ideátról*. De mondtam neki gonoszul, hogy a húszezer forintson az a bajszos ember, az egy liberális volt... Hitte is, meg nem is. Széchenyit nem említettem, az neki túl kicsi címlet. Nem, nem bal. Nem is ezért mondtam neki, nem is azért, mert az egyik dédapám román volt, hanem mert juhász. Mélyről történt az indulás, a magyarsággért meg volt nálunk dolgozva – kurvára, ahogy újabban mondják a határon belül. Élni, dolgozni románul és franciául is tudok, ha nagy veszedelem közeleg a fejünk fölé, talán még angolul. Írni viszont csak magyarul. Ezért foglalkoztat ez a túliság meg az irodalom. Mert ha nincs határ, miről beszélünk? No de éppen van. Ha nem volna is, mondják. Nem vagy alig volt, de mondták, tehát lett. Ilyen ez. A valóság idomul a nyelvhez, mint a szögesdrót a tájhoz, daráló a könyvhöz...

Nem tudom, édes Néném, hogy Kéd most innen van-e, vagy éppen túl, de hisz érti, az annak itt van az ottja, *odaát* se volna lehetséges *ideát* nélkül, jó ez a nyelv, mindig többet tud, mint a beszélő meg az író. Bízunk hát rá magunkat, édes Néném, más vagyunk alig van. Maradok mint eddig is híve – innen e határon. Vagy innét?

TALÁLT VERS

ISMERETLEN TRUBADÚR ÁLOMDALA

(1200 körül)

*galagonya-lomb hajlik kert fölé
a szép hölgy kart fon kedvese köré
de itt a hajnal hang szól őrszemé
miért jössz hajnal? édes Istenem!*

*bár meg ne szűnne most ez éjszaka
drágám karomból ne tűnjél tova
ha nap nem virrad nem szól ör száva
miért jössz hajnal? édes Istenem!*

*szép kedvesem csókom csókodra vár
a réten lent dalol sok kismadár
folytassuk csak! ki irigy lesne bár
miért jössz hajnal? édes Istenem!*

*szép kedvesem hát újra kezdjük el
a kertben itt hol dalra dal felel
míg szólal őrszem nádsípján a jel
miért jössz hajnal? édes Istenem!*

*távolból jön fuvallat s itt terem
szíves mosolygós ifju kedvesem
édes lehelletét felismerem
miért jössz hajnal? édes Istenem!*

*a hölgy elbűvölő és nagyszerű
követi sok-sok szempár gyönyörű
lángol szívében nagy szerelme hű
miért jössz hajnal? édes Istenem!*

NÉVJEGY

Mint ismeretlen, elhagyott tróbadór,
Ki távolabb van Louvantól s horvától,
Minden napot magától el-, s továbbtol:
Minden meglátást mégis visszakönd,
Nem látja fölbe Párizst, Lisszabont —
Ha hűt ööim, vers, rász is tinta gond,
Te légy a dalban értelem, te bátor,
Ségy néma nérdem mértelen tróbadór.

Kordos Andrián Feneuc _____

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap

A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)365-801946; E-mail: lato.szerk@gmail.com; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Külföldi olvasóinknak egy évre 35 EURO, tengerentúlra 45 USD. Előfizetéseket a szerkesztőségben veszünk föl.

ISSN 1220-5982